

Nitriansky samosprávny kraj
Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre

Kalendár výročí

**osobností a udalostí
okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce
na rok 2024**

Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre

KALENDÁR VÝROČÍ

osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2024

Súpis jubilujúcich osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce

Nitra 2023

OBSAH

Obsah	3
Úvod	4
Menný register	5
Miestny register	7
I. Osobnosti	11
II. Udalosti	85

ÚVOD

Vážení čitatelia,

Kalendár výročí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2024, ktorý Vám prekladáme, je výberovým súpisom osobností životom a dielom spätých s týmito okresmi. Nájdete v ňom mená významných vedcov, umelcov, lekárov, pedagogických a kultúrnych pracovníkov, národných dejateľov a cirkevných predstaviteľov jubilujúcich v tomto roku. Jeho súčasťou sú aj výročia udalostí, ktoré sa udiali v spomínaných okresoch.

Heslá osobností obsahujú priezvisko a meno, dátum a miesto narodenia, úmrtia, stručnú charakteristiku osobnosti, základné životopisné údaje vo vzťahu k regiónu a výročie. Pri nejednotnosti prameňov o dátach narodenia alebo úmrtia sme použili údaje uvádzané v Slovenskom biografickom slovníku zv. I – VI (1986 – 1994). Heslá udalostí obsahujú dátum, ich stručnú charakteristiku a výročie. U obidvoch typov hesiel sú uvedené literárne pramene, umožňujúce používateľovi získať podrobnejšie informácie o osobnosti alebo udalosti, ktorá ho zaujíma.

Záznamy o osobnostiach sú uvádzané chronologicky podľa mesiacov a dní, udalosti sú radené chronologicky podľa rokov.

Pri spracovaní tohto súpisu bola použitá elektronická databáza regionálnych osobností a udalostí a ďalšie kartotéky Oddelenia metodiky, bibliografie, koordinácie a fondov Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre, fond regionálnej literatúry a všeobecné i špecializované encyklopedické diela. Prehľad o nich poskytuje bibliografia použitej literatúry, ktorá je súčasťou tohto kalendára. Všetky v nej uvedené informačné pramene sú záujemcom k dispozícii na oddelení metodiky, bibliografie, koordinácie a fondov.

Pre ľahšiu orientáciu je kalendár doplnený menným a miestnym registrom. V registroch sa uvádzajú čísla záznamov o príslušnej osobnosti a údaje o miestach, ktoré sa vzťahujú k jej životu.

Materiál je určený kultúrno-osvetovým pracovníkom, pedagógom, študentom a všetkým tým, ktorí sa zaujímajú o dejiny okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce.

Zostavovateľka

MENNÝ REGISTER

(číslo uvedené pri mene znamená číslo záznamu)

AMBRÓZY-MIGAZZI, Štefan	39	GYULAI, Vojtech (Béla)	102
APPEL, Gustáv	78	HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína	76
APPEL, Karol Jozef	7	HADBAVNÝ, Štefan Romuald	168
BAJAN, Anton	20	HAJDU, Štefan	101
BANETH (Beneth), Ezechieľ	204	HÁJEK, Pavol	108
BARON, Karol	131	HÁJKOVÁ, Mária	82
BÁRTFAY, Július	121	HASPRA, Pavol	190
BARTOŠŠÍK, Anton	199	HELD, Viktor	177
BATELOVÁ-Michalčeková, Stanislava	201	HÖLLRIGL, Jozef	46
BEBJAK, Ľudovít	115	HORNIÁK, Marcel	155
BENČAĽ, František	134	HORVÁTH-AJTICS, Dezider	215
BENDE, Imrich	123	HRANKO, Martin	37
BENEDIKT (Beňadik)	208	HRDINA, Ľudovít	207
BEŇO, Michal	150	HRMO, Valér	140
BIRINGER, František	9	HRTUS Jurina, Pavol	141
BORNEMISA, Pavol	195	HUDECOVÁ, Oľga	122
BOŠŇÁK, Peter	18	HUSZÁR, Štefan st.	23
BOTTYÁN (Vak Bottyán), Ján	137	CHMELA, Štefan	189
BREUER, Šalamún	96	CHROPOVSKÝ, Bohuslav	70
BRIX, Miloš	94	IHRISKÝ, Vojtech	188
BUČEK, Matej	16	IVANIČKA, Koloman	81
BUDAY, Jozef	173	IVANOVÁ, Anna	35
CAVALLI, Antonio	68	JAŠÍK, Rudolf	186
COBORI, Karol	125	JEDLIČKA, Karol	158
CYPRIÁN (Jaisge, Jäschke), František Ignác	111	JELENÁK, Ľudovít	149
ČAJDA, Jozef	50	JESENSKÝ, Alojz	174
DEDEČEK, Vladimír	79	JESENSKÝ, Janko	206
DÓCZY, Jozef	176	JOHANIDES, Ján	117
DOMASTA, Ján	136	KABINA, František	151
DROZD, Štefan	21	KABRHEL, František	180
DUBRAVEC, Štefan	104	KAISER, Ernest	202
DUNAJSKÝ, Vavrinec	105	KAISER, Gabriel	74
ĎURČEK (Gyurcsek), Karol	191	KAPOLKA, Belo	63
ĎURKA, Jozef	164	KEGLEVICH, Karol de Buzin	1
EREMIÁŠ, Ján	91	KELEČÉNI, Karol	133
FEDOR, Viliam	182	KIŠ, Milan	114
FELIXOVÁ, Oľga	60	KNAPO, Alexander	43
FERKO, Milan	198	KNAPP, Jozef Armín	53
FIEBIGOVÁ, Dáša	181	KOLLÁR, František (Francois)	143
FILKORN, Eugen (Jenó)	6	KOLLMAN, Dávid	214
FILO, Elemír	49	KONŠTANTÍN-CYRIL, Filozof	26
FOLTÁN, Ľubomír	194	KORČEK, Ladislav	153
FOLTÍN, Michal	185	KOREC, Ján Chryzostom	15
FRIDECZKY, Akúcius	31	KORTE, Oldřich František	130
FUCHS, Xaver František	118	KOŠÍK, Béda Filip	44
GAJDOŠÍK, Milan	10	KOVÁCS, Ladislav	42
GÁLL, Markus	120	KOVAČEVIČ, Ivan Július	178
GAZDA, Jozef	73	KRAJČÍK, Ján	89
GERGELYI, Otmar	138	KRÁLIK, Štefan	56
GISSER, Július (Gyula)	148	KRIŠTOF, Štefan	55
GODIN, Imrich	59	KUBÍK, Dionýz Ignác	107
GRASALKOVIČ, Anton	40	KUHNOVÁ, Katina	170
GROM, Anton	126	KUKAN, Eduard	203
GUDERNA, Ladislav	145	KUKLA, František	171
GUNIŠ, Cyril Marián	119	KUSENDA Ján	132
GYARMATHY, Egon	48	KÚTNY, Jozef	100

LACA, Ján	19	SEEGEN, František Xaver	142
LANCZ, Ľudovít	84	SHRAGA WEIL	30
LAZAROVÁ, Katarína	25	SCHREIER, Norbert	67
LEHMEN, Anton	2	SCHÜLE, Gustáv Adolf	65
MAHOLÁNYI (Machulinský), Ján	57	SCHWACH, Juraj Jozef	210
MACHÁČEK, Pavol	3	SCHWARZ (Schwartz), Štefan	113
MAJERČIAK, Pavel	97	SIEGLEROVÁ, Alžbeta	61
MARCIŇOVÁ-Hetminská, Zuzana	95	SILAN, Janko	179
MARTINČEK (Mártonvölgyi), Ladislav	169	SINGER, Oskár	162
MATEJOV, Anton	8	SLABEJOVÁ, Božena	196
MATIS, Július	66	SLAMKA, Ľudovít	77
MEDŇANSKÝ, Alojz	64	SLAVÍK, Bořivoj	51
MEDŇANSKÝ, Martin	166	SLIVKOVÁ, Hana	5
MELICHER, Jozef	47	SMRČOK (Mészáros), Ľubomír	58
MENCEL, Alexander	217	SPIŠIAK, Ladislav	32
MENCZEL, Felix	216	SRHOLEC, Anton	90
MĚRKA, Vojtech	200	STANČEK, Jozef	156
MÉSZÁROS, Dávid	211	STEER, Martin František	69
MÉSZÁROS, Henrik	213	STRAUSS, Pavol	85
MÉSZÁROS, Jozef Elemír	152	STRELKA, Imrich	52
MICÍK, Miloš Jozef	75	STRNISKOVÁ, Viera	163
MIGAZZI, Krištof Bartolomej Anton	154	STUPKA, Anton	29
MILO, Štefan	62	SVĀTOPLUK I.	45
MIŠÁK, Jozef	205	SVOBODA, Fraňo	167
MLYNKA, Ladislav	128	SZALAY, Štefan	99
MOKRÁŠ, Eduard Ľudovít	165	SZARKA, Viktor	36
MOYSES, Štefan	98	SZIJJÁRTÓ, Eugen	106
MOŽNÝ (Mozsny), Vincent	112	ŠČASNÝ (Scsaszny), Jozef	184
MUTKOVIČ, Ján	110	ŠEDÝ (Schedy), Jozef	135
NĚČEI (Nécsey), Jozef	12	ŠEVČÍK, Milan	124
NĚČEI (Nécsey), Valentín	24	ŠIMKO, Ján Vojtech	11
NEMEC František	27	ŠÍŠKA, Rudolf	161
NEMEČEK, Rochus	93	ŠOREC (Sorecz), Imrich	109
NOVOMESTSKÝ, Ladislav	139	ŠTIBRANÝ, Vojtech	28
OKÁNIK, Ľudovít	116	TAGÁNI, Fraňo	17
OZÁBAL, Ján	159	TAGÁNYI, Karol	129
PAJDUŠÁKOVÁ-Mrkosová, Ľudmila	144	TAKÁCS (Takáts), Viliam	14
PÁLFY, Tomáš	71	THURÓCZY, Karol	192
PAŽITNÝ, Anton	183	TOČÍK, Anton	92
PODHORNÁ, Pia	175	TURBA, Belo	33
PORUBSKÝ, Martin	13	TUREKOVÁ (Trančíková), Verona	4
POŽGAI, Ľudovít	172	VALEHRACHOVÁ-Matulayová, Margita	88
PUTYERA, Ladislav	197	VAŽANSKÝ, Otakar	187
RAKOVSKÝ, Štefan	87	VIRŠÍK, Julo	127
RÉDEKY (Rédecky), Gejza	160	VODRÁŽKA, Jozef	34
RIŠŇOVSKÝ (Risnyovszky), Ján	22	VRABLEC, Jozef	38
ROMANOVSKÝ, Ján	72	WEIL, Maurice Henri	103
RONCHETTI, Jozef	157	ZANITIUS (Zanický), Ján	209
RONCHETTI, Oskár	86	ZELLER, Ľudovít	212
ROSINSKÝ, Ján Nepomuk	83	ZEMANOVIČ, Koloman	41
RUMANOVSKÝ, Ivan	80	ZÚRIK, Koloman st.	193
RUTHOVÁ, Eva	146	ŽÁK, Viktor	147
SALZMANN, Alexander	54		

MIESTNY REGISTER

(číslo uvedené pri mieste znamená číslo záznamu, resp. záznamov)

Alekšince	31,272	Čifáre	220
Altlenbach (Rakúsko)	84	Debrecín (Maďarsko)	59
Amberg (Nemecko)	141	Deutschkreutz (Rakúsko)	2
Angers (Francúzsko)	84	Devín	80
Bádice	106	Dimaro (Taliansko)	100
Baja (Maďarsko)	123	Divinka	166
Bánovce nad Bebravou	62,83,89,149,177,183	Dlhá nad Váhom	211
Banská Bystrica	9,81,84,87,105,193,185,206	Dolné Držkovce -	
Banská Štiavnica	34	(dnes časť Veľkých Držkoviec)	150
Beckov	189	Dolné Vestenice	162
Beladice	224	Dolný Jatov	211
Belehrad (Srbsko)	76,145	Dolný Kubín	117,183
Bělotín (Česká republika)	67	Dolný Ohaj	47
Benátky (Taliansko)	2	Dražovce	27,118,184
Berlín (Nemecko)	59,65	Drégelypalánk (Maďarsko)	178
Borová	104	Dunajská Lužná	128
Borský Peter -		Eger (Maďarsko)	118
(dnes súčasť Borského Mikuláša)	184	Frankfurt nad Mohanom (Nemecko)	96
Bošáca	132	Galanta	66,211,214
Bošany	15,161,183	Gelnica	106
Bratislava	4,5,11,13,16,18,19,20,25,28, 31,33,36,40,41,47,49,51,52,54,56,58,59,60,62,64,66,70, 71,74,75,76,79,80,81,82,84,85,87,88,90,92,94,95,96, 100,104,106,109,110,112,114,115,116,119,121,124,125, 127,128,131,135,138,139,141,144,145,146,147,149,155, 156,159,160,163,164,167,171,172,178,182,183,184,185, 186,188,190,196,197,198,201,203,205,206,207	Hájske	268
Brezno	10	Haogen	30
Brno (Česká republika)	15,63,162,164,187,201	Hažlín	115
Buda	204	Hetmeň pri Šali	78
Budapešť (Maďarsko)	6,24,39,46,65,66,77,89,102, 105,129,145,151,152,160,162,187,191,199,216	Hlohovec	64,82,110,153,157, 163
Budapešť-Csillaghegy (Maďarsko)	151	Hnúšťa	193
Budín -		Höflein (Rakúsko)	84
(dnes Budapešť, Maďarsko)	109	Holíč	3,35,125
Bušovce	138	Horné Lefantovce	109
Bzenica	151	Hořice (Česká republika)	205
Cabaj-Čápor	2,136	Hostie	63
Cífer	167	Host'ovce	221
Cluj (Rumunsko)	59,206	Hrádek-Tedražice (Česká republika)	29
Créteil-Paríž (Francúzsko)	143	Hrebienok (Starý Smokovec)	63
Csömör (Maďarsko)	40	Hronské Kľačany	47
Čadca	160	Chynorany	115
Čápor (Cabaj-Čápor)	136	Chyzerovce -	
Čaradice	218	(dnes časť Zlatých Moraviec)	222
Čataj	70	Innsbruck (Rakúsko)	3
Čeľadince	161	Istanbul (Turecko)	2
Červený Kláštor	111,168	Istebník - (dnes súčasť Trenčína)	166
Čierne Kľačany	219	Ivanka pri Dunaji	40
		Ivanka pri Nitre	112,165,194
		Jáger (Maďarsko)	118
		Jánovce-Machalovce	168
		Jasenica	35
		Jasov	76
		Jatov - (dnes súčasť	

obce Trnovec nad Váhom)	203	Miláno (Taliansko)	59
Jelenec	11,106	Mníchov (Nemecko)	65,143
Jelšovce	35	Močenok	6,38,100,109,118,
Jur nad Hronom	47	123,199,184,233,257,278	
Jurgov	179	Modra	167
Kežmarok	63,206	Mojmírovce	7,40,78,108,124,235,
Kittsee (Rakúsko)	84	242,273	
Kladanj (Chorvátsko)	209	Neverice	34
Kláštôr pod Znievom	144,151,156	New York (USA)	143,203
Klatovy (Česká republika)	130	Nice (Francúzsko)	39
Kňažice - (dnes súčasť		Nitra	4,5,6,8,9,10,11,12,
Zlatých Moraviec)	11,261	13,15,17,19,21,22,23,24,25,27,28,29,30,31,32,36,38,40,	
Kolín (Česká republika)	163	41,43,44,45,46,47,48,49,50,51,53,55,56,58,60,62,65,67,	
Komárno	61,95,99,130,149,	69,70,71,72,73,74,75,76,77,79,80,83,85,86,88,89,92,93,	
169		94,95,96,97,99,101,104,106,107,108,109,111,112,113,	
Komjatice	40	114,115,116,118,119,121,122,123,124,125,126,127,129,	
Košice	59,97,126,134,	130,131,132,133,134,135,136,138,139,140,141,142,145,	
164,197,200		146,147,148,149,150,151,152,153,155,157,158,159,160,	
Kovalovice (Česká republika)	73	161,162,163,164,165,166,168,169,170,171,173,174,175,	
Kozárovce	134	176,177,179,180,181,182,183,184,186,187,188,189,191,	
Krásno nad Kysucou	92,188	192,193,194,195,196,197,198,199,200,201,204,206,207,	
Krčava	122	208,209,210,234,236,238,241,246,247,249,250,253,255,	
Kremnica	65	256,258,259,260,262,264,265,266,267,270,274,275,276,	
Ladice	106	277,279,280,281,282	
Lehota	181	Nitra-Dolné Krškany	53,70,192,276
Leopoldov	173	Nitra-Horné Krškany	70,155,181
Levice	12,28,32,47,110	Nitra-Chrenová	70
Levoča	131	Nitra-Janíkovce	62,174
Liesek	16	Nitra-Klokočina	70
Lille (Francúzsko)	88	Nitra-Lužianky	281
Lipsko (Nemecko)	92	Nitra-Mlynárce	33,132
Liptovský Hrádok-Dovalovo	179	Nitra-Párovce	70,204
Liptovský Mikuláš	85	Nitrianske Hrnčiarovce	106
Litoměřice (Česká republika)	193	Nitrianske Pravno	6
Londýn (Anglicko)	162	Nižná	104
Lörinckáta (Maďarsko)	137	Nová Ves nad Žitavou	172,175
Lovča	140	Nováky	85
Ľubietová	105	Nové Sady	82
Ľubovec-Ruské Pekľany	164	Nové Zámky	18,66,95,158
Ludwigsburg (Nemecko)	112	Nový Přerov (Česká republika)	126
Lukáčovce	229	Nýrovce	67
Maglód (Maďarsko)	101	Olomouc (Česká republika)	38
Machulince	41,57	Opatovce nad Žitavou	261
Malé Chrašťany -		Oslany	12,17,24,158
(dnes súčasť Beladic)	224	Ostrava (Česká republika)	87,200
Malé Chyndice	172,230	Ostrihom (Maďarsko)	3,16,137,199
Malé Leváre	127	Palúdzka	85
Malé Vozokany	223	Paňa	227
Malý Lapáš	232	Páp (Maďarsko)	169
Martin	79,169,181,206	Papradno	43
Martin-Jahodník	75	Paríž (Francúzsko)	30,59,103,121,131,
Melbourne (Austrália)	141	143,145	
Merašice	149	Parndorf (Rakúsko)	118
Michalovce	122	Partizánska Ľupča	97,181

Partizánske	149,186,194	Stuttgart (Nemecko)	7,59
Pata	54	Svätoplukovo (Šalgov)	139,165
Pécs (Maďarsko)	195	Svätý Beňadik -	
Pešť - (dnes Budapešť, Maďarsko)	53,105	(dnes Hronský Beňadik)	155
Pezinok	71,147,155	Svätý Križ nad Hronom -	
Podolíneč	30	(dnes Žiar nad Hronom)	98,155
Podunajské Biskupice	20	Székesfehérvár -	
Pohranice	22,58,106	(Stoličný Belehrad, Maďarsko)	121
Polkowice (Poľsko)	111	Šahy	169
Poľný Kesov	7,78	Šaľa nad Váhom	209
Praha	5,29,30,43,51,73,74,	Šaľa	3,14,18,42,84,102,
77,80,81,84,85,95,99,130,169,188,189,197,203,216		110,117,120,127,130,137,143,151,167,185,197,202,203,	
Predajná	185	209,212,214,216,215,217,240,244,245,248,251,252	
Preseľany	108,161	Šaľa-Veča	215
Prešov	5,122,182,206	Šalgočka	78
Priekopa - (dnes súčasť Martina)	64	Šaštín	155
Prievidza	6,107,156	Šoporňa	3,180,211
Prievidza-Hradec	21	Štefanovičová	231
Púchov	191	Štrbské Pleso-Vyšné Hágy	144
Pusté Úľany	28	Štrkovec	103
Raabs (Rakúsko)	113	Šurany	4
Radošina	27,183	Tajná	19,66,254
Radošovce	144,159	Tana (Maďarsko)	39
Rajec	5,88	Tatranská Lomnica	144
Raslavice	115	Tekovské Nemce	243
Rastice	52	Terst (Taliansko)	68
Rím (Taliansko)	26,59,100,121,152	Tesárske Mlyňany	3,39,81,98,205
Rimavská Sobota	206	Tešedíkovo	14,36,213,237
Rohožník	189	Tlmače	47
Rostock (Nemecko)	53,139	Topoľčany	44,55,72,95,133,149
Rovensko	13	Topoľčianky	1,4,41,50,52,74,87,
Rožňava	66	134,156,190,205,269	
Ružomberok	15,85,136	Tovarníky	133
Sebechleby	109	Trenčín	9,64,87,119,166,173,
Segedín (Maďarsko)	18	191	
Senec	143	Trident (Taliansko)	154
Sereď	2,211	Trnava	11,15,28,40,49,57,
Schwabach (Nemecko)	141	69,100,104,110,155,160,167,179,196	
Sila	179	Trnovec nad Váhom	91
Skačany	189	Trnovec nad Váhom-Horný Jatov	91,203
Skalica	71,85,90,116,135,	Trstená	16
139		Tírstie - (dnes Dolný Lieskov)	183
Skalka nad Váhom	208	Turčiansky Svätý Martin -	
Skalka pri Trenčíne	208	(dnes Martin)	170
Skalnaté Pleso	144	Turín (Taliansko)	2,155
Skýcov	8	Turzovka	186
Slavičín (Česká republika)	196	Turzovka-Klokočov	141
Slepčany	144	Uherské Hradišťa (Česká republika)	187
Smolenice-Lošonec	28	Úľany nad Žitavou	32
Smolník	182	Užhorod (Ukrajina)	60
Solčany	44,161	Váhovce	185
Solún-Thessaloniké (Grécko)	26	Vancouver (Kanada)	145
Spišská Kapitula	179	Varšava (Poľsko)	81
Stoob (Rakúsko)	84	Važec	179

Veličná	48	Vřesovice (Česká republika)	200
Velká Dolina	80	Výčapy-Opatovce	25,35,152
Velká Mača	84,211	Vyškov u Brna (Česká republika)	51
Velké Bielce	189	Washington (USA)	30
Velké Chlievany	119	Záhreb (Chorvátsko)	260
Velké Chrašťany -		Zavar	54
(dnes súčasť Beladic)	224	Závod	38
Velké Chyndice	172,226	Závodie	56
Velké Rovné	198	Zlaté Moravce	28,37,50,52,74,81,87,93,128,
Velké Vozokany	20,225	134,146,147,154,159,172,175,178,190,207,239	
Velké Zálužie (Ujlak)	54,68,90,124,136	Zvolen	37,43,132,163
Velký Biel	14	Ždánice	187
Velký Cetín	228	Ždiar	179
Velký Lapáš	232	Želeč (Česká republika)	112
Veselé	49,64,98	Želiezovce	47
Viedeň (Rakúsko)	1,2,9,39,53,57,59,64,	Žibritov	37
69,71,105,113,139,142,151,154,187,192,202		Žihárec	14,42,237
Víglaš	97	Žilina	198,199
Vinosady	144	Žirany	106
Vráble	12,16,59,95,104,	Žitavany	261
128,147,172,271			

I. OSOBNOSTI

JANUÁR

1.

KEGLEVICH, Karol de Buzin – 285. výročie narodenia
220. výročie úmrtia

1739 ? – 1. január 1804 Viedeň (Rakúsko), poch. v Topoľčiankach

Gróf, majiteľ panstva v Topoľčiankach, hlavný župan turnianskej župy, cisársko-kráľovský komorník a tajný štátny radca. Spolu so svojím bratom, titulárnym biskupom-elektom Žigmundom, dal v Topoľčiankach postaviť nový farský kostol zasvätený svätej Kataríne Alexandrijskej.

Literatúra:

Šľachtické rody v Topoľčiankach / Ivan Lukáč. - Fotogr. In: Naše Topoľčianky. - Roč. XVII, č. 2 (2019), s. 2.

2.

LEHM DEN, Anton – 95. výročie narodenia

2. január 1929 Cabaj (dnes Cabaj-Čápor) – 7. august 2018 ?

Maliar. Detstvo prežil v Cabaji, od roku 1940 žil šesť rokov v Seredi. Po vojne odišiel s rodinou do Rakúska. Študoval a neskôr bol uznávaným učiteľom na Akadémii výtvarného umenia vo Viedni. Zakladal Viedenskú školu fantastického realizmu, získal množstvo vyznamenaní a titul profesora. V 60. rokoch 20. storočia učil aj v Istanbuli (Turecko), od 70. rokov 20. storočia na akadémii vo Viedni. V roku 1966 kúpil schátralý zámok Deutschkreutz v Rakúsku, kde sa nachádza aj jeho galéria obrazov a ateliér. Jeho obrazy sa nachádzajú v európskych galériách, v galérii jeho zámku, v štátnej galérii v Belvéderi vo Viedni, v stanici viedenského metra Volkstheater a i. V obci Deutschkreutz sú jeho maľby v interiéri kostola – na stenách aj ako vitráž v oknách. Po roku 1948 začal svoje diela vystavovať v Turíne, v Benátkach (Taliansko) a postupne vo všetkých svetových centrách umenia.

Literatúra:

Anton Lehmden (2.1.1929 - 7.8.2018) : rodák z našej obce / Spracovala J. Brezinská. - Fotogr. In: Cabaj-Čápor. - Roč. XV, č. 4 (2022), s. 15.

Rakúsky maliar Anton Lehmden má svoje korene v Cabaji aj Seredi / (SE). - Fotogr. In: My Noviny juhozápadu: Nitrianske noviny. - Roč. 21, č. 42 (2012), s. 11.

3.

MACHÁČEK, Pavol – 55. výročie úmrtia

25. marec 1887 Holíč – 2. január 1969 Holíč

Kňaz, verejný činiteľ, publicista, historik a redaktor. Študoval teológiu v Ostrihome (Maďarsko) a v Innsbrucku (Rakúsko). Pôsobil ako rímskokatolícky kaplán v Šoporni, v roku 1913 v Tesárskych Mlyňanoch, v roku 1914 v Holíči a v r. 1931 – 1938 bol farárom v Šali. Zaujímal sa o dejiny mesta Šale a jeho okolia. V publikácii Šaľa v dejinách (1935) spracoval dejiny Šale do konca 18. storočia.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 857-859.

4.

TUREKOVÁ (Trančíková), Verona – 95. výročie narodenia
15. výročie úmrtia

3. január 1929 Šurany – 4. september 2009 Nitra

Bábkoherečka, prvá profesionálna bábkoherečka Bábkového divadla v Nitre. K bábkam sa dostala v materskej škole, kde pôsobila ako učiteľka. V roku 1951 nastúpila do nitrianskeho Bábkového divadla ako jeho prvá členka. V rokoch 1957 – 1959 pôsobila aj v Štátnom bábkovom divadle v Bratislave, odkiaľ sa opäť vrátila do Nitry. Venovala sa tiež réžii a pracovala s najmladšou bábkohereckou generáciou.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 498.

Malý divadelný kalendár 2019 / Zostavila Diana Laciaková. - Bratislava: Divadelný ústav, 2018. - S. [7].

5.

SLIVKOVÁ, Hana – 40. výročie úmrtia

21. august 1923 Rajec – 3. január 1984 Bratislava

Herečka. V r. 1942 – 1946 bola členkou činohry Slovenského ľudového divadla v Nitre. Neskôr pôsobila v Divadle Jonáša Záborského v Prešove, v Komickej spevohre v Prahe, v Tatra Revue v Bratislave, v r. 1964 – 1972 v slobodnom povolání. V r. 1972 – 1980 bola pracovníčkou Obvodného kultúrneho a spoločenského strediska v Bratislave. Herecký naturel a temperament uplatnila najprv v epizódnych postavách operetného žánru, neskôr a spevoherných kreáciách. V činohernej práci upútala najmä postavami komediálneho charakteru. V 70. a 80. rokoch 20. storočia stvárnila postavy starších dedinských žien v slovenských filmoch.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 330.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Eudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Táborecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 220-221.

6.

FILKORN, Eugen (Jenő) – 50. výročie úmrtia

10. november 1881 Nitrianske Pravno – 5. január 1974 Nitra

Cirkevný hodnostár, pedagóg, publicista a politik. Študoval na gymnáziu v Prievidzi, v r. 1896 – 1900 v Nitre, teológiu na univerzite v Budapešti (Maďarsko). Pôsobil aj ako kaplán v Močenku. V Nitre pôsobil v rokoch 1905 – 1915 ako kaplán a učiteľ. V r. 1922 – 1940 bol profesorom na Bohosloveckej fakulte. Od roku 1938 zastával funkciu nitrianskeho kanonika a poslanca Slovenského snemu. V r. 1949 – 1974 predseda Cirkevného súdu, po roku 1947 kanonik v Nitre. Od roku 1906 viedol Katolícky mládežnícky spolok a v r. 1909 založil Spolok na ochranu katolíckej mládeže. Založil ústav pre učňov v Nitre, pre zamestnancov Sídelskej kapituly v Nitre dal vybudovať nové, moderné byty. Napísal učebnice náboženstva pre stredné školy a štúdiu o nitrianskej katedrále. Významná je jeho publikačná činnosť o osobnostiach prírodných vied a cirkevných dejinách.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 573-574.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 339-340.

Mons. ThDr. Eugen Filkorn. In: Močenok. - Roč. XIX, č. 12 (2012), s. 11.

ThDr. Eugen Filkorn (1881 - 1974) / Róbert Letz. In: Historický zborník 11 / Zost. Ján Bobák. - Č. 2 (2001), s. 179-180.

7.

APPEL, Karol Jozef – 185. výročie úmrtia

Neznámy ? – 6. január 1839 Mojmirovce (alebo Poľný Kesov)

Zakladateľ dostihového športu na grófskom majetku, správca majetku. Patril k najvýznamnejším uhorským hospodárskym správcom v prvej polovici 19. storočia. V roku 1797 sa stal hospodárskym riaditeľom majetkov grófa Jozefa Huňadyho. Bol odborníkom z praxe a odchovancom hospodárskeho inštitútu v Štutgarte (Nemecko). Veľa cestoval a tak sa dostával k modernizácii spôsobu hospodárenia a obrábania pôdy na grófskom majetku. Jeho meno je spojené so zmenou trojpoľného spôsobu hospodárenia na nový, progresívny spôsob s využitím hnojenia. Trojpoľné hospodárenie sa uchytilo na majetku Hunyadyovcov i v celom Uhorsku. Z Egypta doviedol do Urmína (Mojmirovce) koňa Tajára, ktorý vyhral viaceré dostihy. Za všetky zásluhy bol povýšený do šľachtického stavu.

Literatúra:

Z histórie obce Poľný Kesov a jej občanov : [900 rokov Zoborskej listiny] / [Jozef Gál]. - [1. vyd.]. - Poľný Kesov : Obecný úrad, 2013. - S. 25.

Mojmirovčania si svoju históriu vážia / Felicitas Babušíková. In: Mojmirovčan. - Roč. XXV, č. 1-2 (2019), s. 17.

Panstvo Urmín: Kolíska dostihového športu / Tatiana Ivanová. - Fotogr. In: Mojmirovčan. - Roč. XXV, č. 5 (2019), s. 10-12.

8.

MATEJOV, Anton – 40. výročie úmrtia

16. august 1920 Skýcov – 6. január 1984 Nitra

Organizátor poľnohospodárskej výroby, ekonóm. V r. 1959 – 1964 študoval na Prevádzkovo-ekonomickej fakulte VŠP (Vysokej škole poľnohospodárskej) v Nitre. V r. 1979 – 1984 pôsobil ako generálny riaditeľ Agrokomplexu - Stálej celoštátnej poľnohospodárskej výstavy. Bol členom vedeckej rady VŠP a Vedeckej rady Prevádzkovo-ekonomickej fakulty v Nitre.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 514.

Poľnohospodársky ekonóm Anton Matejov / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XIX, č. 8 (1995), s. 20-22.

9.

BIRINGER, František – 165. výročie narodenia

7. január 1859 Trenčín – 15. apríl 1931 Nitra

Lekár, publicista a organizátor zdravotníctva. Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, medicínu na univerzite vo Viedni. Od r. 1884 pracoval ako lekár v Nitre. Od roku 1909 bol hlavným lekárom Nitrianskej župy. Zaslúžil sa o rozšírenie a vybudovanie nových oddelení v nitrianskej nemocnici. V roku 1901 zriadil školu pre pôrodné asistentky a počas vojny viedol nemocnicu Červeného kríža. Bol zakladateľom a tajomníkom Župného spolku lekárov, lekárníkov a prírodovedcov v Nitre. Publicisticky

sa orientoval na úlohy zdravotníctva v prevencii, v organizácii boja s nákazami, na históriu medicíny a prispieval do odbornej a miestnej tlače. Zaslúžil sa o aktivizáciu tímov lekárov proti morovým ochoreniam v čase I. svetovej vojny.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 20.

Lekárske osobnosti z počiatkov nemocnice / Štefan Kukan. In: My Schránkové nitrianske noviny. - Roč. 1/13, č. 5 (2005), s. 8.

Pamiatke lekára / H. Križanová. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 9, č. 7 (1985), s. 29-30.

10.

GAJDOŠÍK, Milan – 95. výročie narodenia

1929 Brezno – 11. január 2017 Nitra

Vedecký pracovník a pedagóg. V r. 1952 – 1994 pôsobil na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Bol uznávaným odborníkom v oblasti chovu oviec. Významne sa podieľal na vyšľachtení prvého slovenského plemena oviec - zošľachtená valaška. Za celoživotnú pedagogickú a vedeckú prácu a verejnospoločenské pôsobenie mu bola udelená Cena primátora mesta Nitry.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 136.

Ovce sa stali jeho osudom / E. Čermín. In: Poľnohospodár. - Roč. 29, č. 18 (1985), s. 1.

Profesor Gajdošík si prevzal cenu mesta / (www.nitra.sk). - Fotogr. In: Poľnohospodár. - Roč. 53, č. 16 (2009), s. 1.

11.

ŠIMKO, Ján Vojtech – 265. výročie narodenia

15. január 1759 Kňažice (súčasť Zlatých Moraviec) – 2. september 1827 Trnava

Náboženský spisovateľ, prekladateľ, filozof. Po stredoškolských štúdiách v Nitre absolvoval teológiu na generálnom seminári v Bratislave. Pôsobil vo františkánskych kláštoroch, v r. 1804 – 1809 v Nitre. V Jelenci pôsobil ako domáci kaplán u grófa Forgáča. Bol zakladajúcim členom Slovenského učeného tovarišstva. Väčšinu svojich prác napísal v bernolákovčine. Prekladal z latinčiny a maďarčiny a samostatne vydal viacero príležitostných básní.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1323-1324.

Žitavany a ich korene : história obcí Kňažice a Opatovce nad Žitavou / Jozef Cibira; aut. prispeli : Jozef Gajdoš, Jozef Hudec. - Zlaté Moravce : Mestský úrad, 2000. - S. 91-93.

Bernolákovský básnik z Kňažíc / A. Kováčová. In: Tekovské noviny. - Roč. 2, č. 3 (1992), s. 4-5.

12.

NÉČEI (Nécsey), Jozef – 95. výročie úmrtia

27. august 1842 Oslany – 17. január 1929 Vráble

Poštmajster, zberateľ národopisných pamiatok, umeleckých diel a starožitností. Študoval na gymnáziu v Nitre. Od roku 1869 pôsobil vo Vrábl'och ako poštmajster. Veľkou mierou prispel k založeniu Tekovského múzea v Leviciach tým, že mu v roku 1927 daroval svoju bohatú zbierku archeologických a národopisných predmetov, obrazov, rodinného archívu a kníh.

Literatúra:

Vráble / Jozef Trubíni. - Vráble : Mesto Vráble, 1994. - S. 103-104.

Jozef Nécsey. In: Vrábeľské noviny. - Roč. 2, č. 17 (1992), s. 2.

Zbierka rodiny Nécsey / (PP). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 26, č. 14 (2017), s. 11.

13.

PORUBSKÝ, Martin – 310. výročie narodenia

19. január 1714 Rovensko – 13. august 1766 Bratislava

Pedagóg, básnik, kňaz. V r. 1743 – 1745 študoval teológiu v Nitre. V rokoch 1749 – 1750 a 1753 viedol konvikt "Nobilium" v Nitre. Bol literárne činný a napísal niekoľko básní, ktoré venoval cirkevným hodnostárom.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1109.

14.

TAKÁCS (Takáts), Viliam – 110. výročie narodenia

21. január 1914 Šaľa – 20. január 1972 Šaľa

Ľudový maliar. Pracoval ako obchodník, neskôr bol vedúcim predajne a vedúcim dielne v komunálnom podniku v Šali. Vybudoval si ateliér a stal sa vyhľadávaným majstrom. Venoval sa maľbe krajínok, zátiší a portrétov. Častou témou boli kone na puste, nížiny pri Váhu, osady s trstinovými strechami domov, mlyny a mosty. Bol známy aj ako reštaurátor kostolov a kostolných malieb. Vymaľoval kostoly v Žihárči, v Tešedíkove a vo Veľkom Bieli. Venoval sa tiež ochotníckemu divadlu.

Literatúra:

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 209-210.

Ľudový maliar Viliam Takács / Markus Gáll. In: Slovo Šaľanom. - Roč. 7, č. 1 (2002), s. 34.

Maliar s vrozeným talentom / Markus Gáll. - Fotogr. In: Slovo Šaľanom. - Roč. V, č. 6 (1991), s. 6.

Šaliansky maliar Viliam Takáts (1914-1972) / Ľudovít Gremen. In: Šalianske noviny. - Č. 1 (1993).

15.

KOREC, Ján Chryzostom – 100. výročie narodenia

22. január 1924 Bošany – 24. október 2015 Nitra

Kardinál, emeritný rímskokatolícky biskup Nitrianskej diecézy, náboženský spisovateľ a autor literatúry faktu. Študoval filozofiu a teológiu v Ružomberku, Trnave a Brne (Česká republika). Bol výnimočnou osobnosťou a získal viaceré ocenenia a vyznamenania za obranu náboženskej slobody a ľudských práv. Pápež Ján Pavol II. ho 6. februára 1990 vymenoval za nitrianskeho biskupa a 28. júna 1991 mu odovzdal kardinálsky purpur. Od júla 2005 pôsobil ako emeritný biskup v Nitre. Napísal vyše 80 knižne i samizdatovo vydaných filozofických a teologických prác.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 720-723.

Cena Fra Angelica aj pre kardinála Korca / Tibor Ujlacký. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 127, č. 8 (2012), s. 3.

Kardinál Ján Chryzostom Korec odišiel do večnosti / Ivan Šulík. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 130, č. 44 (2015), s. 3.

Zomrel Ján Chryzostom kardinál Korec / (SY). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXX, č. 11 (2015), s. 5.

16.

BUČEK, Matej – 140. výročie narodenia

23. január 1884 Liesek – 10. apríl 1937 Vrábľe

Katolícky kňaz, náboženský spisovateľ a národný pracovník. Študoval na gymnáziu v Trstenej a v Bratislave, teológiu v seminári v Ostrihome. V r. 1929 – 1937 pôsobil ako dekan-farár vo Vrábľoch. Vykonával aj funkciu krajinského poslanca. Zakladal potravinové družstvá, záujmové spolky, kluby, pomáhal farníkom radami a ponaučeniami, staral sa o školské a obecné záležitosti. Má veľkú zásluhu na opravách vrábľského kostola, sôch, úprave parku a pri založení nového cintorína. Bol literárne činný. Autor politicky, kultúrne, hospodársky a predovšetkým nábožensky motivovaných článkov v periodikách.

Literatúra:

Vrábľe / Jozef Trubíni. - Vrábľe : Mesto Vrábľe, 1994. - S. 63.

Matej Buček : dekan vo farnosti Vrábľe v rokoch 1929-1937 / Jozef Trubíni, Ľuboš Trubíni. - Vrábľe : FONTIS, 2007. - 16 s.

Publikáciu venovali farárovi Matejovi Bučekovi k výročiu / - ed -. In: Naše Vrábľe. - Roč. 4, č. 8 (2007), s. 5.

FEBRUÁR

17.

TAGÁNI, Fraňo – 130. výročie úmrtia

31. október 1816 Oslany – 1. február 1894 Nitra

Podporovateľ slovenskej spisby, slovenský národovec, člen Tatrína, činiteľ Spolku miernosti a Matice slovenskej. Študoval a v rokoch 1883 – 1894 pôsobil v Nitre.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1991. - S. 179.

18.

BOŠŇÁK, Peter – 95. výročie narodenia

3. február 1929 Segedín (Maďarsko) – 29. apríl 2003 Šaľa

Pedagóg, ochranca prírody. Študoval na Gymnáziu v Nových Zámkoch, zemepis a biológiu na Prírodovedeckej fakulte v Bratislave. Pôsobil ako profesor biológie na gymnáziu v Šali, v rokoch 1976 – 1989 ako jeho riaditeľ. Počas pôsobenia vo funkcii riaditeľa gymnázia sa zaslúžil o vybudovanie prístavby školy. Niekoľko rokov viedol kroniku mesta Šaľa. Popri pedagogickej práci bol aj veľkým ochrancom prírody. Zaslúžil sa o záchranu šalianskeho jezuitskeho kaštieľa, založil niekoľko mestských parkov, zachránil stromy pred výrubom v Šali a venoval sa rekonštrukcii viacerých parkov v regióne.

Literatúra:

Naša zelená Šaľa by sa mu páčila ... : spomienka na učiteľa, riaditeľa a milovníka prírody Petra Bošňáka. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXIII, č. 4 (2018), s. 9.

Posolstvo Petra Bošňáka / Gabriela Lacková. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVIII, č. 4 (2013), s. 11.

Zachraňujú nemocničný park a oživujú lesopark : OZ Petra Bošňáka / ivn. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVIII, č. 4 (2013), s. 11.

19.

LACA, Ján – 15. výročie úmrtia

12. december 1928 Tajná – 3. február 2009 Nitra, poch. v Tajnej

Dramaturg. Študoval na Obchodnej škole v Nitre. Po jej ukončení sa prihlásil na dramaturgiu a divadelnú vedu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Po jej ukončení pracoval na Novej scéne v Bratislave a od augusta 1955 v Divadle Andreja Bagara v Nitre ako dramaturg. Na pôde javiska DAB v Nitre sa dramaturgicky podieľal na príprave vyše dvesto inscenácií. Venoval sa aj prekladom divadelných hier z maďarčiny, ruštiny a češtiny. V 80. rokoch 20. storočia spolupracoval najmä s režisérom Karolom Spišákom a do programových bulletinov prispieval portrétmi členov nitrianskeho divadla a historiografickými úvahami. Mal zásluhu na založení divadelného festivalu Májová divadelná Nitra. Bol nielen iniciátorom, ale aj dlhoročným organizačným pracovníkom festivalu a redaktorom festivalových bulletinov.

Literatúra:

Divadelná Nitra / V. Števko. - Bratislava : Obzor, 1989. - 361 s.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 656.

Posledné zbohom dramaturgovi / (red.). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 3 (2009), s. 27.

20.

BAJAN, Anton – 15. výročie úmrtia

4. november 1927 Veľké Vozokany – 4. február 2009 Bratislava, poch. v Podunajských Biskupiciach

Lekár, epidemiológ, vedec a pedagóg. Od roku 1957 pôsobil na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave. Zaoberal sa epidemiológiou, prevenciou a organizáciou boja proti tuberkulóze a chronickým chorobám dýchacieho systému. Vypracoval koncepciu liečby tuberkulózy a pľúcnych ochorení na Slovensku. Bol členom viacerých slovenských a medzinárodných odborných spolkov. Autor a spoluautor mnohých odborných publikácií, učebníc a vedeckých článkov. V roku 2007 získal ocenenie Krištáľové krídlo za celoživotné dielo.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 229.

Krištáľové krídlo si osobnosti prevzali v Nitre / Marianna Petrová. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 16, č. 19 (2007), s. 12.

Osobnosti z obce Veľké Vozokany / Justína Pálková. In: Mozaika miestnej kultúry. - Č. 2 (2010), s. 23-24.

Za prof. MUDr. Antonom Bajanom, DrSc. / Katarína Pobudová. In: Požitavie - Širočina. - Roč. V, č. 3 (2009), s. 19.

21.

DROZD, Štefan – 45. výročie úmrtia

23. december 1907 Prievidza-Hradec – 7. február 1979 Nitra, poch. v Prievidzi-Hradci

Cirkevný hodnostár a literárny historik. Od roku 1940 pôsobil v Nitre ako kaplán. Neskôr bol profesorom na dievčenskom gymnáziu a pedagogickej škole a prefektom malého seminára. Zastával viaceré cirkevné funkcie – bol predsedom Cirkevného súdu, od r. 1960 kanonikom, v r. 1977 veľprepoštom sídelnej kapituly nitrianskej. Jeho rozsiahle literárne dielo bolo orientované na dejiny slovenskej literatúry, najmä na výskum bernolákovcov. Od roku 1941 bol správcom Diecéznej knižnice v Nitre. Ako muzikológ sa venoval dejinám slovenskej hudby.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 333-334.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 261-262.

Literárny historik-znalec bernolákovcov, spisovateľ, pedagóg / A. Pažitný. In: Nitra. - Roč. 16, č. 12 (1992), s. 38-39.

22.

RIŠŇOVSKÝ (Risnyovszky), Ján – 70. výročie úmrtia

6. august 1873 Nitra – 8. február 1954 Pohranice, poch. v Nitre

Kníhtlačiar, novinár. Tlačiarstvo sa vyučil u F. Neugebauera v Nitre. V r. 1906 – 1918 spolumajiteľ, v r. 1918 – 1919 majiteľ a v r. 1919 – 1943 zamestnanec tlačiarne Corvin v Nitre. Tlačil noviny, časopisy, knihy regionálnych autorov a iné. Redaktor Nyitramegyei Szemie.

Literatúra:

Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / Vojtech Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - S. 89-92.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 119-120.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

Spojenie Rišňovského s Ronchettim : z dejín nitrianskych tlačiarň a typografov III / Vladimír Černák. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 5 (2010), s. 24-25.

23.

HUSZÁR, Štefan st. – 180. výročie narodenia

10. február 1844 Nitra – 26. august 1926 Nitra

Kníhtlačiar, kníhkupec, popredný mestský činiteľ Nitry. Od roku 1874 bol spolumajiteľom, neskôr majiteľom požičovne kníh, kníhkupectva a kníhtlačiarne v Nitre. Tlačil knihy, náboženské, lekárske, historické, noviny, časopisy i rôzne tlačoviny v latinskom, slovenskom, nemeckom i maďarskom jazyku. V roku 1884 člen zakladajúceho zhromaždenia Nitrianskej priemyselnej korporácie. Neskôr pôsobil ako jej podpredseda a člen výboru.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 6.: His-Im. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010. - S. 3471.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

Nitrianske tlačiarne a noviny / Š. Supek. In: Nitra. - Bratislava : Obzor, 1978. - S. 194-197.

24.

NÉČEI (Nécsey), Valentín – 215. výročie narodenia

11. február 1809 Oslany – 2. október 1873 Nitra

Kňaz a národný dejateľ. Študoval na seminári v Nitre, teológiu na univerzite v Budapešti. Od roku 1860 pôsobil v Nitre ako sídelný kanonik. Svoju pastoračnú aktivitu zameril na mládež, organizoval nábožensko-kultúrne programy a zúčastňoval sa na mnohých národných aktivitách.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 105-106.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

25.

LAZAROVÁ, Katarína – 110. výročie narodenia

13. február 1914 Výčapy-Opatovce – 21. jún 1995 Bratislava

Spisovateľka, prozaička, prekladateľka. V r. 1928 – 1930 študovala na dvojročnej Obchodnej škole v Nitre. Napísala viacero románov s témou protifašistického odboja. Bola priekopníčkou detektívneho žánru v slovenskej literatúre. Viaceré jej romány vyšli v bulharskom, českom, ruskom, ukrajinskom a maďarskom preklade. Prekladala aj z nemeckej a španielskej literatúry.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 321.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej v Nitre, 2006. - S. 187-188.

Slovník slovenských spisovateľov. - Praha : Nakladateľstvo Libri, 2000. - S. 280.

26.

KONŠTANTÍN-CYRIL, Filozof – 1155. výročie úmrtia

827 Solún-Thessaloniké (Grécko) – 14. február 869 Rím (Taliansko)

Zakladateľ slovanského písomníctva, učiteľ, šíriteľ kresťanskej viery, nazývaný aj Filozof. Brat svätého Metoda, s ktorým v roku 863 na pozvanie kniežat'a Rastislava prišli na Veľkú Moravu šíriť kresťanstvo. Zostavil slovanské písmo-hlaholiku a do slovanského jazyka preložil výber z evanjelií a ďalšie potrebné bohoslužobné knihy. Od roku 1980 sú svätý Cyril a Metod spolu so svätým Benediktom spolupatrónmi Európy.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 74-76.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 64-66.

Konštantín a Metod - slovanskí vierozvestovia / TK KBS. - Fotogr. In: Hlasy z domova a z misií. - Roč. 66, č. 7-8 (2022), s. 15.

27.

NEMEC, František – 120. výročie narodenia

17. február 1904 Radošina – 4. október 1986 Nitra

Cirkevný hodnostár a pedagóg. Stredoškolské a teologické štúdiá absolvoval v Nitre. Ako bohoslovec sa pričínal o vznik literárneho spolku Bernolák, v ktorom pôsobil ako tajomník. V r. 1930 – 1941 bol prefektom kňazského seminára v Nitre a pôsobil aj ako katechéta na nitrianskych školách. V r. 1961 – 1982 bol správcom farnosti Dražovce, v roku 1977 sa stal čestným kanonikom. Publikoval v časopise Katolícke kázne a napísal viacero učebníc.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 988.

28.

ŠTIBRANÝ, Vojtech – 60. výročie úmrtia

30. január 1912 Smolenice-Lošonec – 18. február 1964 Pusté Úľany, poch. v Nitre

Archivár, historik, múzejník a pedagóg. Po gymnaziálnych štúdiách v Trnave študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po dlhšom pedagogickom pôsobení na gymnáziu v Leviciach a na poľnohospodárskej škole v Zlatých Moravciach pracoval v archíve, v r. 1961 – 1964 ako odborný pracovník Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre. Napísal aj viacero príspevkov a štúdií, venovaných prevažne minulosti slovenského roľníckeho ľudu.

Literatúra:

Vydavateľská a publikačná činnosť Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre za roky 1962 - 1983 / Anna Zeleňáková. In: Agrikultúra 20. - Bratislava : Príroda, 1986. - S. 233.

Za dr. Vojtechom Štibrným. In: Vlastivedný časopis. - Roč. XIII, č. 2 (1964), s. 96.

29.

STUPKA, Anton – 140. výročie narodenia

20. február 1884 Hrádek-Tedražice (Česká republika) – 9. november 1960 Nitra

Zbormajster, hudobný pedagóg a organizátor hudobného života. Študoval v Rakúsku a v Prahe. V roku 1904 prišiel do Nitry ako vojak a dirigent vojenskej hudby. Usídlil sa tu a pôsobil ako učiteľ hudby na gymnáziu, ako dirigent a zbormajster. Bol aktívnym organizátorom hudobného života v Nitre a organizoval koncerty, na ktorých vystupovali svetoznámi umelci.

Literatúra:

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 98.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 139-140.

30.

SHRAGA WEIL – 15. výročie úmrtia

24. september 1918 Nitra – 20. február 2009 Haogen (Izrael)

Maliar, grafik, sochár a ilustrátor. Významný izraelský umelec slovenského pôvodu. Navštevoval Židovskú ľudovú školu a gymnázium v Nitre. Študoval na Umeleckej priemyselnej škole v Prahe odbor sochárstvo. Počas vojny musel prerušiť štúdium a v roku 1940 sa dostal do vojenského pracovného tábora v Podolínci. V roku 1945 emigroval aj s manželkou do Palestíny. Usídlil sa v kibuci Haogen (pri meste Haifa) a svoje umelecké štúdiá si doplnil v Paríži. Jeho tvorba vychádza z hlbokého poznania Biblie a tradícií židovskej i svetovej histórie a kultúry. Stal sa najznámejším izraelským umelcom. Jeho umelecké diela nájdeme na prezidentskej rezidencii, verejných budovách parlamentu v Jeruzaleme, na Kennedyho centre umenia vo Washingtone a i. V roku 2010 mu mesto Nitra udelilo Čestné občianstvo (in memoriam).

Literatúra:

Synagóga v Nitre ; [M. Borský a kol. ; fotografie Dagmar Veliká, Karol Rujder, Peter Rafaj]. - [1. vyd.]. - Nitra : Mesto Nitra, 2012. - [22 s.]

Shraga Weil sa vždy hrdo hlásil k svojmu rodnému mestu / Ludmila Synaková. In: Nitra. - Roč. 35, č. 10 (2010), s. 2-3.

Svetoznámy Shraga Weil sa narodil v Nitre / Stano Šimo. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 35 (2010), s. 3.

31.

FRIDECZKY, Akúcius – 50. výročie úmrtia

30. november 1900 Bratislava – 21. február 1974 Nitra

Agrotechnik a profesor. V r. 1923 – 1925 pôsobil ako adjunkt cukrovaru Sládkovičovo v Alekšinciach, v rokoch 1925 – 1939 bol správcom cirkevných majetkov, v rokoch 1939 – 1952 hospodárskym úradníkom na viacerých miestach. Od roku 1952 prednášal na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Bol vedúcim Katedry základov agrotechniky, potom vedúcim Katedry všeobecného poľnohospodárstva. Predstaviteľ klasickej agrotechniky. Autor a spoluautor knižných publikácií, odborných a popularizačných článkov a vedeckých štúdií.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 656-657.

Život a dielo Dr.h.c.prof. Dr. Ing. Akúciusa Frideczkého, DrSc. - Fotogr. In: Roľnícke novinky. - Roč. 10, č. 41 (2000), s. 23.

32.

SPIŠIAK, Ladislav – 75. výročie narodenia

22. február 1949 Levice – 27. november 2013 Nitra, poch. Úľany nad Žitavou

Kultúrny pracovník, divadelný dramatik, pedagóg a spisovateľ. V rokoch 1969 – 1973 študoval na Pedagogickej fakulte v Nitre aprobáciu slovenský jazyk a výtvarná výchova a v r. 1974 – 1985 tu pôsobil ako odborný asistent. Od roku 1992 sa venoval práci s deťmi a mládežou. Napísal viacero kníh pre deti, na ktorých spolupracoval s pedagógmi aj samotnými deťmi. Jeho knihy deti často ilustrovali alebo do nich prispeli veršíkmi či príbehmi. V roku 2010 debutoval knihou Kreslím srdcom.

Literatúra:

Besedovali s Ladislavom Spišiakom / Eubomír Svitač. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 48 (2010), s. 15.

Ladislav Spišiak - Kreslím srdcom / Ján Kovarčík. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 19, č. 22 (2010), s. 8.

33.

TURBA, Belo – 110. výročie narodenia

23. február 1914 Nitra-Mlynárce – 19. august 1980 Bratislava

Operný a operetný spevák (tenor), herec. V r. 1939 – 1945 pôsobil ako sólista opery Slovenského národného divadla, od roku 1951 bol sólistom operety Novej scény v Bratislave. Popredný interpret slovenskej ľudovej i umelej piesne.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 138.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 153-154.

Osemdesiate výročie narodenia operného a operetného speváka a herca Bela Turbu / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 19, č. 2 (1994), s. 40-42.

34.

VODRÁŽKA, Jozef – 125. výročie narodenia

25. február 1899 Banská Štiavnica – 8. október 1987 Topoľčianky

Ochranár a osvetový pracovník. V r. 1922 – 1923 pracoval ako notár v Nevericiach, v r. 1923 – 1950 bol vedúcim obvodného notárskeho úradu a pracovníkom Miestneho národného výboru. V r. 1950 – 1960 pôsobil ako vedúci plánovacieho oddelenia Riaditeľstva štátnych lesov v Topoľčiankach. Spoluautor monografie o Topoľčiankach.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 245.
Slovenský biografický slovník. - Zv.6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 303.

35.

IVANOVÁ, Anna – 125. výročie narodenia

26. február 1899 Jasenica – 9. apríl 1961 Holíč

Hudobná skladateľka, učiteľka a spisovateľka pre deti a mládež. V r. 1944 – 1946 pôsobila ako učiteľka a riaditeľka ľudovej školy vo Výčapoch-Opatovciach, v r. 1946 – 1950 v Jelšovciach. Písala výchovne a nábožensky motivované verše, prozaické i dramatické útvary pre deti. Je autorkou viacerých piesní a mnohých hudobných pásiem pre školské slávnosti. Napísala aj niekoľko chrámových piesní, piesní zábavného žánru a operety.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maťovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 105.

36.

SZARKA, Viktor – 80. výročie narodenia

29. február 1944 Tešedíkovo – 14. november 2016 Bratislava

Hudobný skladateľ, pedagóg, vydavateľ a rozširovateľ hudobnej kultúry na Slovensku. Študoval na Pedagogickej fakulte v Nitre, hudobnú vedu na Univerzite Komenského v Bratislave. V rámci tohto štúdia ho zaujala folkloristika. Ako člen hudobného vydavateľstva Opus sa výraznou mierou zaslúžil o uchovávanie a šírenie slovenských ľudových piesní. Po roku 1990 založil vydavateľstvo Akcent. Vyšli v ňom stovky titulov zameraných na ľudových rozprávačov a na folklór. Spolupracoval s viacerými známymi interpretmi populárnej hudby a na rôznych detských programoch.

Literatúra:

Zomrel Viktor Szarka. Jeho životom bol folklór / Martin Jurčo. - Fotogr. In: Pravda. - Roč. XXVI, č. 272 (24.11.2016), s. 41.

MAREC

37.

HRANKO, Martin – 125. výročie narodenia

4. marec 1899 Žibritov – 12. apríl 1940 Zvolen

Spisovateľ pre deti, prozaik, stredoškolský profesor. V roku 1940 pôsobil ako stredoškolský profesor v Zlatých Moravciach. Autor próz pre dospelých i pre deti a mládež, úvah, črt a poviedok zo života dediny a malomesta. V oblasti detskej literatúry sa zaradil medzi najtalentovanejších tvorcov medzivojnového obdobia.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 402-403.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 160-161.

38.

VRABLEC, Jozef – 110. výročie narodenia

4. marec 1914 Závod – 19. marec 2003 Nitra, poch. v Závode

Cirkevný hodnostár, teológ, univerzitný profesor, náboženský spisovateľ a homiletik. Po maturite vstúpil do kňazského seminára v Nitre, teologické štúdiá absolvoval v Olomouci. V r. 1943 – 1945 pôsobil ako kaplán v Močenku, kde sa zároveň stal riaditeľom meštianskej školy. V r. 1945 – 1950 bol kaplánom v Nitre-Dolnom meste, v r. 1945 – 1948 riaditeľom meštianskej školy v Nitre, v r. 1948 – 1952 profesorom na Obchodnej akadémii a biskupskom seminári v Nitre. V roku 1973 zastával funkciu generálneho vikára a kanonika nitrianskej kapituly. V r. 1979 veľprepoš, v r. 1990 pápežský prelát. Bol nositeľom viacerých cirkevných i spoločenských ocenení. V roku 1995 získal Cenu mesta Nitry. Napísal viacero monografických diel a články publikované v časopisoch.

Literatúra:

Schematismus Nitrianskej diecézy. - Nitra : Biskupský úrad ; Bratislava : Lúč, 1996. - S. 184.

Cesta k dobrému kňazstvu : Mons. ThDr. Jozef Vrablec 4. 3. 1914 - 19. 3. 2003 / Daniel Dian. In: Katolícke noviny. - Roč. 118, č. 15 (2003), s. 25.

Odišiel nositeľ Ceny mesta Nitry / Dr. L. B. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 28, č. 5 (2003), s. 29.

39.

AMBRÓZY-MIGAZZI, Štefan – 155. výročie narodenia

5. marec 1869 Nice (Francúzsko) – 31. august 1933 Tana (Maďarsko)

Dendrológ, botanik a veľkostatkár. Študoval na univerzitách vo Viedni a v Budapešti. Hospodáril na veľkostatku v Tesárskych Mlyňanoch. V roku 1892 založil a do roku 1914 budoval park cudzokrajných stále zelených rastlín (dnes Arborétum Mlyňany - Ústav dendrológie SAV). Od roku 1914 pôsobil v Tane. Je zakladateľom a spoluzakladateľom ďalších botanických záhrad a parkov v Čechách, Maďarsku a v Rumunsku.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 66.

Vieska nad Žitavou : 1406 - 2006 / Jarolím Koprda. - [1. vyd.]. - Vieska nad Žitavou : Obecný úrad, 2006. - S. 97-101.

Odkaz Štefana Ambrózyho / Štefan Rakovský. In: Krásky Slovenska. - Roč. 69, č. 5 (1992), s. 4.

40.

GRASALKOVIČ, Anton – 330. výročie narodenia

6. marec 1694 Mojmírovce (Urmín) – 1. december 1771 Csömör (Maďarsko)

Veľkostatkár, krajinský hodnostár. Študoval na gymnáziu v Nitre a v Trnave, právo súkromne u Andreja Dubnického. Od roku 1720 bol advokátom väcskeho biskupstva a kráľovským právnym zástupcom, od r. 1724 komorným radcom, r. 1731 kráľovským personálom, r. 1748 radcom Uhorskej komory, r. 1751 strážcom kráľovskej koruny. Bol skutočným tajným radcom, kráľovským koniarnikom, aradským a novohradským županom. Získal rozsiahle majetky, najmä na území medzi Tisou a Dunajom. Patrili mu aj panstvá Komjatice a Ivanka pri Dunaji. Dal postaviť barokový kaštieľ v Bratislave (Grasalkovičov palác), rokokový kaštieľ v Ivanke pri Dunaji, organizoval barokovú prestavbu Bratislavského hradu. Finančne podporil stavbu kostola u Piaristov v Nitre, kostol a kaštieľ

v Komjaticiach. V roku 1732 bol povýšený do barónskeho a v roku 1743 do grófskeho stavu. Za svoje zásluhy bol vyznamenaný veľkokrížom Rádu svätého Štefana.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 171.

Osobnosť našich dejín : Anton Grasalkovič, krajiniský hodnostár a veľkostatkár / D. Kozáková. In: Mojmirovčan. - Roč. 10, č. 2 (2004), s. 3.

Prejav vďačnosti Antona Grasalkoviča k Nitre / Štefan Kukan. In: Mojmirovčan. - Roč. 11, č. 1 (2005), s. 4.

41.

ZEMANOVIČ, Koloman – 90. výročie narodenia

7. marec 1934 Machulince – 1. máj 2003 Topoľčianky

Pedagóg a výtvarník. Študoval na Vyššej škole umeleckého priemyslu v Bratislave. Bol žiakom akademického maliara Vincenta Hložníka. Neskôr študoval výtvarnú výchovu na Pedagogickej fakulte v Nitre. V r. 1957 – 1994 pôsobil ako učiteľ výtvarnej výchovy na Základnej škole v Topoľčiankach. Bol členom výtvarného krúžku pri Závodnom klube odborov Calex. Jeho výtvarné diela vznikli v 60. a 70. rokoch 20. storočia. Je nositeľom mnohých ocenení, ktoré získal za svoje práce na výstavách doma aj v zahraničí.

Literatúra:

Pocta učiteľovi - výtvarníkovi / Ondrej Valach. In: Požitavské noviny. - Roč. 8, č. 13 (2003), s. 3.

42.

KOVÁCS, Ladislav – 80. výročie narodenia

9. marec 1944 Žihárec – 9. marec 2017 Šaľa

Športový funkcionár, hádzanár. Pôsobil ako manažér a tajomník v hádzanárskom klube Slovan Duslo Šaľa. Stál pri všetkých veľkých úspechoch klubu. Počas jeho pôsobenia Šaľa získala tri federálne tituly (v rokoch 1990, 1992 a 1993) a deväť slovenských majstrovských titulov (v r. 1995 – 1998, 2000 – 2003, 2005). Na medzinárodnom poli dvakrát získali prvenstvo vo WHIL (v r. 2004, 2008) a v rokoch 1995 a 2000 v Pohári EHF sa dostali do semifinále. Vykonával aj funkciu vedúceho reprezentačného družstva žien Československa, neskôr Slovenska. V r. 2010 – 2012 pôsobil ako viceprezident Slovenského zväzu hádzanej.

Literatúra:

Ladislav Kovács a hádzaná / Milan Aľakša. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVI, č. 11 (2011), s. 5.

Odišla legenda hádzanej / Jozef Sklenár. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny: Noviny Juhozápadu. - Roč. 26, č. 34 (2017), s. 32.

43.

KNAPO, Alexander – 40. výročie úmrtia

8. september 1912 Papradno – 9. marec 1984 Nitra

Architekt, maliar a vysokoškolský pedagóg. Architektúru študoval v Prahe. Je jedným z prvých architektov, ktorý dosiahol hodnosť vysokoškolského profesora. Pôsobil na Vysokej škole lesníckej vo Zvolene, v r. 1960 – 1979 na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre, v r. 1960 – 1971 ako vedúci Katedry poľnohospodárskych stavieb. V Nitre bol spoluorganizátorom Ľudovej univerzity včelárov.

Autor mnohých vedeckých prác a vysokoškolských učebníc. Projektoval viaceré stavby na Slovensku – v Nitre administratívnu budovu Slovenských elektrární. Autor zjednodušeného tepelného výpočtu na posudzovanie vonkajších stien a konštrukcií ustajňovacích priestorov, tvorca nových koncepcií obalových konštrukcií poľnohospodárskych stavieb a úľov z hľadiska mikroklímy a poľnohospodárskej techniky.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 93.

Slovník súčasného slovenského umenia. - 1. vyd. - Bratislava : Vyd. Slov. fondu výtvarných umení, 1967. - 284 s.

Za prof. Knapom / Imrich Minárik. In : Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 8, č. 5 (1984), s. 11-12.

44.

KOŠÍK, Béda Filip – 55. výročie úmrtia

27. október 1886 Solčany – 15. marec 1969 Topoľčany, poch. v Solčanoch

Náboženský spisovateľ, pedagóg a dramatik. Študoval na gymnáziu a súkromne študoval hudbu u L. Dušinského v Nitre. Zakladal a viedol divadelné a spevácke krúžky. Písal divadelné hry a náboženskými úvahami prispieval do časopisov.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 731-732.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 200.

45.

SVÄTOPLUK I. – 1130. výročie úmrtia

840 - - 17. marec 894 Nitra (pravdepodobne)

Najvýznamnejší veľkomoravský panovník, príslušník dynastie Mojmírovcov. Veľká Morava počas jeho vlády dosiahla najväčšiu územnú rozlohu i vrchol svojej moci. Za jeho vlády bola v r. 880 bulou pápeža Jána VIII. slovenská liturgia definitívne povolená a vytvorená samostatná cirkevná provincia s biskupstvom v Nitre.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 657.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 292-294.

Svätopluk / Ján Steinhübel. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIII, č. 3 (1999), s. 23-25.

46.

HÖLLRIGL, Jozef – 145. výročie narodenia

19. marec 1879 Nitra – 26. máj 1953 Budapešť (Maďarsko)

Historik umenia, pedagóg a zberateľ. Po absolvovaní ľudovej školy a gymnázia v Nitre študoval v ústave stredoškolských učiteľov kreslenia v Budapešti. V r. 1904 – 1919 pôsobil ako profesor kreslenia na gymnáziu v Nitre. Už počas štúdia sa venoval štúdiu umeleckých pamiatok, ich ochrane a zberateľskej činnosti. Spoluzakladateľ župného múzea v Nitre. V r. 1919 – 1937 pôsobil v Národnom múzeu a v r. 1937 – 1939 v umelecko-priemyselnom múzeu v Budapešti. Napísal viacero monografií a štúdií uverejnených v odborných časopisoch.

Literatúra:

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 1999. - 3.: H. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1999. - S. 227.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 62-63.

Zakladateľ múzea / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 3 (1982), s. 30-31.

47.

MELICHER, Jozef – 95. výročie narodenia

20. marec 1929 Hronské Kláčany – 9. január 2008 Nitra

Literárny historik, kritik, prozaik, folklorista, bibliograf a vysokoškolský pedagóg. Po absolvovaní Učiteľskej akadémie v Leviciach pôsobil najskôr ako výpomocný učiteľ v Jure nad Hronom a Dolnom Ohaji, potom ako učiteľ na strednej škole v Želiezovciach a odbornom učilišti v Tlmačoch. Externe študoval na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave odbor slovenský jazyk a literatúra. V r. 1960 – 1966 pracoval v Okresnom archíve v Leviciach, v r. 1966 – 1973 bol odborným asistentom na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre. V r. 1992 – 1997 pôsobil na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a ako knihovník v Archeologickom ústave SAV v Nitre. Publikovať začal roku 1944 v mesačníku Spolku svätého Vojtecha Dobrý pastier. Celý svoj tvorivý život sa zaoberal literárnym regionalizmom, interpretáciou folklórnych textov a zamlčovanou literatúrou, najmä katolíckou modernou. K jeho najznámejších dielam patria Tekovské povesti, Poézia katolíckej moderny, Zamlčovaná literatúra, Hontianske povesti, Požitavské povesti, Od Zobora po Sitno, Literárne stopy pod Zoborom, Literárne stopy pod Slovenskou bránou a i. Ako spoluautor sa podieľal na publikáciách Nitra, naša Nitra, Významné osobnosti Nitry a svoju tvorbu uverejnil v Almanachoch Nitry. Spracoval desať ročníkov Bibliografie slovenskej archeológie.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 84-85.

Jozef Melicher / Marta Mikitová. In: Hlas knižnic: regionálny knihovnícky časopis. - Roč. 13, č. 1 (1999), s. 9-10.

Literárne stopy Jozefa Melichera. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIII, č. 3 (2008), s. 30.

48.

GYARMATHY, Egon – 90. výročie narodenia

24. marec 1934 Veličná – 6. február 2013 Nitra

Pedagóg. Študoval a pôsobil dlhé roky ako asistent na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Pôsobil aj vo výskume a praxi. Venoval sa chovu oviec i publikačnej činnosti. Zameril sa na šľachtenie a plemenitbu oviec so zvyšovaním produkcie mäsa. Bol garantom mäsového programu šľachtenia na Slovensku. Za svoju činnosť získal viacero významných vyznamenaní. V roku 2007 dostal najvyššie rezortné vyznamenanie - Zlatú medailu Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 136.

Pieta. In: Poľnohospodár. - Roč. 57, č. 11-12 (2013), s. 6.

49.

FILO, Elemír – 105. výročie narodenia

26. marec 1919 Veselé – 11. jún 1983 Bratislava, poch. v Nitre

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ. Študoval na gymnáziu a seminári v Nitre. V roku 1954 pôsobil ako ceremoniár, v r. 1956 – 1970 tajomník Biskupského úradu v Nitre. V roku 1970 zastával funkciu generálneho riaditeľa Ústrednej charity na Slovensku. V roku 1977 nitriansky kanonik, r. 1980 riaditeľ Spolku svätého Vojtecha v Trnave. Sprevádzal nitrianskeho biskupa E. Nécseyho na zasadnutiach Druhého vatikánskeho koncilu a vydal knihu o koncilových rokovaníach. Prispieval do cirkevných časopisov a venoval sa aj filozoficko-estetickým problémom. Recenzoval diela nemeckých mysliteľov.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 576.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 341-342.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

50.

ČAJDA, Jozef – 105. výročie narodenia

29. marec 1919 Zlaté Moravce – 23. október 1983 Zlaté Moravce

Dostihový a klusácky pretekár. Pracoval ako jazdec a chovateľ v žrebčinoch v Topoľčiankach a v Nitre. V r. 1968 – 1979 pôsobil ako chovateľ koní a tréner na strednej škole v Zlatých Moravciach. V r. 1955 pod vedením trénera E. Šulgana zvíťazil na 7-ročnom žrebcovi-plnokrvníkovi 19/51 Furioso XIV na 66. ročníku Veľkej pardubickej steeple-chase ako prvý víťaz (jazdec a kôň) zo slovenského žrebčína. Neskôr bol vedúcim jazdeckého oddielu v Zlatých Moravciach na Čiernej Doline.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 395.

Osobnosti národného žrebčína Topoľčianky : Jozef ČAJDA (* 29. 3. 1919 - † 23. 10. 1983) / M. Šurda. - Fotogr. In: Svet koní. - Roč. 20, č. 3 (2021), s. 11.

51.

SLAVÍK, Bořivoj – 35. výročie úmrtia

25. máj 1930 Vyškov u Brna (Česká republika) – 29. marec 1989 Bratislava

Výtvarník, akademický maliar, scénický výtvarník, televízny architekt. V rokoch 1947 – 1953 absolvoval Vysokú školu umeleckopriemyselnú v Prahe. Venoval sa divadelnej a televíznej scénografii, grafike a maľbe. V r. 1956 – 1969 pôsobil v Krajevom divadle v Nitre. Počas pôsobenia v Nitre patril k špičkám slovenskej scénografie a externe spolupracoval s divadlami doma i v zahraničí. Popri scénografii sa venoval maľbe a grafike. K vlastným inscenáciám navrhoval kostýmy, bulletiny a plagáty.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 327.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 284-285.

52.

STRELKA, Imrich – 35. výročie úmrtia

12. september 1926 Rastice – 30. marec 1989 Bratislava

Spevák (tenor), herec, režisér. Študoval na gymnáziu v Zlatých Moravciach. Začínal ako ochotník v divadelných krúžkoch a súboroch v Topoľčiankach a v Zlatých Moravciach. Absolvoval štúdium na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V r. 1947 – 1959 bol členom Novej scény v Bratislave. Od roku 1959 pôsobil ako režisér Hlavnej redakcie zábavných programov Československej televízie v Bratislave. Spolupracoval s rozhlasom, kde naspieval celý rad slovenských ľudových piesní, árií a úryvkov z operiet.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 251.

53.

KNAPP, Jozef Armín – 125. výročie úmrtia

14. máj 1843 Nitra-Dolné Krškany – 31. marec 1899 Viedeň (Rakúsko)

Botanik, prírodovedec a múzejník. Študoval na gymnáziu v Pešti, v Nitre a na univerzite vo Viedni a Rostocku (Nemecko). Od roku 1890 pôsobil ako pracovník botanického oddelenia Dvorského múzea vo Viedni. Bol prírodovedcom-výskumníkom svetového mena, skúmal faunu v rozličných častiach sveta. Napísal viacero vedeckých publikácií, odborných štúdií a článkov. Preskúmal rastlinstvo Zobora, Šindolky, Kalvárie, Krškán a širšieho okolia mesta. Vydal štúdiu o flóre mesta Nitry a jej okolia (1836).

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 93.

Stopäťdesiate výročie narodenia botanika a múzejníka / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 18, č. 5 (1993), s. 35.

APRÍL

54.

SALZMANN, Alexander – 65. výročie úmrtia

14. december 1870 Zavar – 1. apríl 1959 Pata

Insitný umelec, maliar obrázkov na skle, ľudový umelec. V Ujlaku (Veľké Zálužie) strávil časť svojho života, posledné roky žil v Pate. Pôvodne sa vyučil za stolára, neskôr sa venoval aj zámočníckemu remeslu. Svoje pôvodné remeslo však zanechal a začal maľovať obrázky na sklo. Tematicky vychádzali nielen z náboženskej tematiky, ale aj zo svetskej oblasti. S obľubou zobrazoval hlavne jánošíkovskú tradíciu. Zaoberal sa napríklad aj maľovaním rohových skriniek a skla v nich, na sklonku života maľoval aj ornamente na náhrobné kríže. V roku 1922 namaloval niekoľko obrazov aj pre Vlastivedné múzeum v Bratislave. Bol posledným zo starých "pôvodných ľudových maliarov".

Literatúra:

Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], s. 298.

55.

KRIŠTOF, Štefan – 110. výročie narodenia

3. apríl 1914 Malé Krškany (Krškany) – 4. október 1986 Nitra

Jazykovedec, verejný činiteľ, vysokoškolský profesor. V r. 1949 – 1951 pôsobil ako podpredseda Krajského národného výboru v Nitre, v r. 1951 – 1953 pracovník okresného stavebného podniku v Topoľčanoch a v Nitre, r. 1953 – 1959 učiteľ v Nitre, r. 1959 – 1976 pracovník Pedagogického inštitútu a potom Pedagogickej fakulty v Nitre, vedúci Katedry slovenského jazyka a literatúry. V r. 1966 – 1974 bol prodekanom fakulty pre vedeckovýskumnú činnosť. Bol predsedom pobočky Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV v Nitre a člen výboru spoločnosti. Pracoval v oblasti dialektológie, súčasného spisovného jazyka a dejín slovenského jazyka, onomastiky a teórie vyučovania slovenského jazyka. Napísal viacero učebníc a rôznych publikácií. Nositeľ významných ocenení.

Literatúra:

Slovenskí jazykovedci : súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1976-1985) / Ladislav Dvonč. - 1. vyd. - Bratislava : Veda, 1997. - S. 278-279.

56.

KRÁLIK, Štefan – 115. výročie narodenia

8. apríl 1909 Závodie (teraz súčasť Žiliny) – 30. január 1983 Bratislava

Spisovateľ, dramatik, lekár. V r. 1919 – 1927 študoval na štátnom reálnom gymnáziu v Nitre. V r. 1927 – 1933 absolvoval lekárske štúdiá na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Patrí medzi výrazných predstaviteľov modernej slovenskej dramatickej tvorby. Využíval vlastné zážitky z lekárskej praxe. Napísal 17 hier a je autorom televíznych poviedok a memoárových próz. V jeho dielach sa objavujú obrázky z dedinského života, historické námety, ale aj osobné a spoločenské problémy.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 334-336.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 80-81.

Slovník slovenských spisovateľov. - Praha : Libri, 2000. - S. 250.

57.

MAHOLÁNYI (Machulinský), Ján – 325. výročie úmrtia

1. október 1635 Machulince – 11. apríl 1699 Viedeň (Rakúsko)

Barón, hlavný radca, uhorský kancelár a tajomník. Po gymnaziálnych štúdiách študoval právo na Trnavskej univerzite. Stal sa sekretárom a tajomníkom Juraja Selepčeniho-Pohronca. V roku 1661 bol tajomníkom uhorskej kráľovskej kancelárie. V roku 1665 pôsobil aj ako minister vnútra vtedajšieho Uhorska. Dňa 14. mája 1686 mu cisár Leopold I. udelil šľachtický titul barón de Maholányi. Zároveň mu podaroval erb arcibiskupa Juraja Selepčeniho. V roku 1693 sa stal vo Viedni dvorným radcom, neskôr kancelárom cisára Leopolda I. Túto funkciu vykonával až do svojej smrti.

Literatúra:

Rodák z Machuliniec na cisárskom dvore / Ondrej Valach. In: Tekovské noviny. - Roč. XX, č. 9 (2010), s. 4.

Významná osobnosť / Ondrej Valach. - Fotogr. In: Požitavské noviny. - Roč. 2, č. 2 (2013), s. 5.

58.

SMRČOK (Mészáros), Ľubomír – 105. výročie narodenia

13. apríl 1919 Pohranice – 1. august 1970 Bratislava

Herec, režisér a spisovateľ. V r. 1934 – 1937 študoval na obchodnej škole v Nitre. V r. 1941 – 1945 bol umeleckým vedúcim a režisérom Slovenského ľudového divadla v Nitre. Neskôr pôsobil v Slovenskom národnom divadle v Bratislave, na Novej scéne v Bratislave a súčasne prednášal hereckú prípravu na VŠMU (Vysoké školy múzických umení) a na Štátnom konzervatóriu. Pôsobil ako redaktor pražského časopisu Divadlo, v r. 1958 – 1962 ako profesionálny spisovateľ, v r. 1961 – 1970 šéfredaktor časopisu Film a divadlo v Bratislave. Napísal aj viacero drám. Teoretickými článkami prispieval do periodík Film a divadlo, Divadlo, Javisko, Kultúrny život, Naše divadlo a i. Divadelné hry prekladal z ruštiny a češtiny. Spolupracoval tiež s rozhlasom a televíziou.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 350-351.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 98-99.

Divadelníctvo v Nitre v rokoch 1939-1945 / Miroslav Palárik. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 21, č. 2 (2017), s. 366-430.

59.

GODIN, Imrich – 45. výročie úmrtia

17. júl 1907 Vráble – 13. apríl 1979 Bratislava, poch. vo Vrábľoch

Hudobný pedagóg, operný spevák a zaslúžilý umelec. Po absolvovaní Hospodárskej vysokej školy v Debrecíne odišiel do Viedne, kde sa venoval štúdiu spevu. Ďalšie štúdiá absolvoval v Paríži, Berlíne, Ríme a v Miláne. V r. 1935 – 1942 pôsobil ako sólista štátnej opery vo Viedni. S jeho menom sa stretli návštevníci operných divadiel v celej Európe. Pôsobil aj v Stuttgarte a Cluji. Od roku 1946 účinkoval ako sólista a režisér opery Štátneho divadla v Košiciach. Od roku 1948 pôsobil ako vedúci speváckeho oddelenia Hudobnej školy v Košiciach, v r. 1953 – 1972 pedagóg na Hudobnej fakulte Vysoké školy múzických umení v Bratislave. Vytvoril hlavne tenorové postavy v domácej i svetovej opernej tvorbe.

Literatúra:

Vráble / Jozef Trubíni. - Vráble : Mesto Vráble, 1994. - S. 104-105.

Majstra Godina bude vo Vrábľoch pripomínať pamätná tabuľa na jeho rodnom dome / Eva Dóriová. In: Naše Vráble. - Roč.4, č. 15 (2007), s. 1.

Spomienka na Imricha Godina / (jv). In: Vrábeľské noviny. - Roč. 2, č. 14 (1992), s. 5.

60.

FELIXOVÁ, Oľga – 15. výročie úmrtia

24. marec 1940 Užhorod (Ukrajina) – 16. apríl 2009 Nitra

Výtvarníčka a výtvarná pedagogička. V r. 1955 – 1959 študovala na Univerzite Komenského v Bratislave odbor slovenský jazyk-výtvarná výchova. Od roku 1961 pôsobila na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre. Prednášala vývin výtvarnej kultúry a estetiku. Zaoberala sa teoretickými i praktickými disciplínami z odboru výtvarníctva a publikovala v odbore dejín výtvarného umenia. Jej vedecko-výskumná práca bola zameraná na riešenie metodických problémov interpretácie diel výtvarného umenia. Venovala sa komornej maľbe. Svoje práce od roku 1961 pravidelne prezentovala na kolektívnych i individuálnych výstavách.

Literatúra:

Dejiny nitrianskeho školstva a vzdelanosti / Štefan Milo, Jozef Porubský. - Nitra : Okresné pedagogické stredisko, 1987. - S. 100.

Opustili nás. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 18, č. 16 (2009), s. 18.

61.

SIEGLEROVÁ, Alžbeta – 215. výročie narodenia

18. apríl 1809 Komárno – 1. marec 1880 Nitra

Kníhtlačiarka. Žila a pôsobila v Nitre. V r. 1875 – 1880 po smrti manžela Michala Sieglera vlastnila tlačiareň, kníhkupectvo a knihárstvo. Tlačila prevažne náboženskú literatúru v latinskom, maďarskom, nemeckom a slovenskom jazyku.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 218.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 178.

Bohaté dejiny nitrianskych tlačiarov / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. II, č. 1 (1978), s. 18-19 a 22.

62.

MILO, Štefan – 100. výročie narodenia

18. apríl 1924 Nitra-Janíkovce – 24. apríl 1998 Nitra-Janíkovce

Regionálny historik, pedagóg a publicista. V r. 1937 – 1946 študoval na gymnáziu v Nitre. Po štúdiách na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pôsobil na Pedagogickom gymnáziu v Bánovciach nad Bebravou a v r. 1953 – 1954 na jedenásťročnej strednej škole v Nitre. V r. 1954 – 1961 pracoval na Krajskom pedagogickom ústave v Nitre, v r. 1961 – 1989 na Pedagogickej fakulte v Nitre. Autor a spoluautor pedagogických knižných publikácií, odborných štúdií a populárnych článkov. Zaoberal sa dejinami rodných Janíkoviec. Vydal zbierku ľudových piesní z nitrianskeho regiónu, najmä Janíkoviec a okolia, zborník o janíkovských futbalistoch a napísal publikáciu Janíkovský kostol jubiluje.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 87-88.

70. výročie narodenia pedagóga a zberateľa regionálnych piesní PhDr. Štefana Milu, CSc. / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 19, č. 4 (1994), s. 33-35.

63.

KAPOLKA, Belo – 30. výročie úmrtia

22. apríl 1935 Hostie – 18. apríl 1994 Hrebienok (Vysoké Tatry, Starý Smokovec)

Publicista a prozaik. Študoval v Kežmarku a v Brne. Od roku 1973 pracoval ako vedúci chatár vo Vysokých Tatrách, od polovice 60. rokov 20. storočia až do svojej tragickej smrti bol chatárom na Téryho chate. Zomrel tragicky na Hrebienku. Vo svojich prozaických prácach autenticky priblížil atraktívne vysokohorské prostredie a spletité medziľudské vzťahy. Do literatúry vstúpil v roku 1967 prvotinou s názvom Kanadské smrek. Námety pre svoju literárnu tvorbu čerpal z vysokohorského prostredia svojrázneho života ľudí nosičov, chatárov, drevorubačov, športovcov a návštevníkov tatranských hôr. Po roku 1989 sa intenzívne venoval aktuálnej spoločenskej publicistike. Bol zakladajúcim členom Kongresu slovenskej inteligencie, členom Spolku slovenských spisovateľov, redakčnej rady Slovenských pohľadov a dopisovateľom denníkov Slovenská republika a Slovenské národné noviny.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov. - Praha : Nakladateľstvo Libri, 2000. - S. 218-219.

Belo Kapolka / Dušan Mikolaj. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 3 (7), č. 13 (1992), s. 4.

Chatár a jeho práca / Dušan Mikolaj. - Fotogr. In: Slovensko. - Roč. 36, č. 2-4 (2014), s. 36-37.

Spomienka na spisovateľa a chatára Bela Kapolku / Anton Kaiser. In: Tekovské noviny. - Roč. 17, č. 9 (2007), s. 4.

64.

MEDŇANSKÝ, Alojz – 240. výročie narodenia

180. výročie úmrtia

20. apríl 1784 Priekopa (súčasť Martina) – 17. jún 1844 Hlohovec, poch. vo Veselom

Bádateľ, publicista a krajinový hodnostár. Študoval v Trenčíne, vo Viedni a právo v Bratislave. V r. 1837 – 1844 pôsobil ako župan Nitrianskej stolice. Venoval sa histórii, štatistike, archeológii a národopisu. Napísal topograficko-štatistickú monografiu o Nitrianskej stolici, desiatky článkov o dejinách hradov, zbieral a vydával historické povesti. Práce uverejňoval knižne i v časopisoch a zborníkoch.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 533.

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 422.

Významné osobnosti / Pavol Takáč. In: Nitra. - Bratislava : Obzor, 1977. - S. 216.

65.

SCHÜLE, Gustáv Adolf – 140. výročie narodenia

23. apríl 1884 Kremnica – 23. apríl 1972 Mníchov (Nemecko)

Akademický maliar a grafik. Základy výtvarného vzdelania získal v Nitre od maliara R. Andrého. V štúdiách pokračoval na výtvarnej akadémii v Budapešti a v Berlíne. Po návrate až do roku 1944 pôsobil v Nitre, kde vlastnil súkromnú maliarsku školu. Popri sakrálnej tvorbe (oltárne obrazy, výmalba kostolov) sa venoval aj komorným žánrom. Namaloval viacero obrazov starej Nitry.

Literatúra:

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 99.

Maliar mesta pod Zoborom : postavy (a postavičky) spod Zobora / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 5, č. 11 (1981), s. 30-31.

Nitrianski maliari / (Im). In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 3 (1980), s. 28.

66.

MATIS, Július – 130. výročie narodenia

25. apríl 1894 Tajná – 24. november 1973 Bratislava

Školský inšpektor a ochranca prírody. Vysokoškolské štúdium začal v Budapešti. Udalosti prvej svetovej vojny a ruské zajatie mu znemožnili tieto štúdiá ukončiť. Po návrate zo zajatia v roku 1919 a po absolvovaní skúšok sa stal odborným učiteľom. V tejto funkcii spoznal prírodné pomery takmer celého Slovenska. Získané skúsenosti uplatňoval v ochranárskej činnosti. Pracoval na Ministerstve školstva a národnej osvety v Bratislave a bol prednostom pedagogického, rozpočtového a divadelného odboru. Pôsobil ako školský inšpektor v Nových Zámkoch, v Rožňave a v Galante. V roku 1948 bol

menovaný za generálneho riaditeľa Pamiatkovej starostlivosti a štátnej ochrany prírody na Slovensku, ktorej bol aj zakladateľom. Prispel k cieľavedomej, koncepcne orientovanej ochrane prírody na Slovensku.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 112.

Július Matis (1894-1973) : zakladateľ slovenského školstva na južnom Slovensku... / P. Tóth. In: Naše Vráble. - Roč. VI, č. 9 (2009), s. 5.

Spomienka na Júliusa Matisa. In: Požitavie - Širočina. - Roč. X, č. 3 (2014), s. 27.

67.

SCHREIER, Norbert – 280. výročie narodenia

29. apríl 1744 Bělotín (Česká republika) – 26. október 1811 Nýrovce

Hudobník, náboženský spisovateľ a profesor. Študoval a dlhé roky pôsobil v Nitre ako kňaz a učiteľ orientálnych jazykov. Od roku 1804 bol prorektorom kolégia. Bol členom Slovenského učeného tovarišstva a spolupracovníkom jeho pobočky v Nitre. Patril k najvzdelanejším príslušníkom bernolákovského hnutia v oblasti hudobnej tvorby. Básnické nadanie uplatnil v príležitostných veršoch venovaných významným osobnostiam nitrianskeho okruhu bernolákovcov.

Literatúra:

Československý hudební slovník. - Zv. 2.: M-Ž. - Praha : Státní hudební vyd., 1965. - S. 496.

Kapitoly z dejín Nitry. - Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1963. - S. 18 a 77.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 238.

MÁJ

68.

CAVALLI, Antonio – 225. výročie úmrtia

1730 Terst (Taliansko) – 5. máj 1799 Ujľak (Veľké Zálužie)

Riaditeľ ujľackej likérky, zakladateľ jej obchodného mena. Do Ujľaku (Veľké Zálužie) prišiel asi okolo roku 1790 na pozvanie grófa Mikuláša Forgáča, ktorý ho vymenoval za riaditeľa likérky, založenej krátko pred jeho príchodom. Cavalliovcami sa stali dlhoročnými riaditeľmi tejto ujľackej továrne, ktorá vyrábala niekoľko druhov likérov známych v celom Uhorsku. Bol štedrým podporovateľom miestnej cirkvi a kostola.

Literatúra:

Veľké Zálužie : obec s históriou : monografia dejín obce / Peter Keresteš ; [Peter Vince ; fotografie Ján Huňady, Peter Rafaj, Róbert Žilík]. - 1. vyd. - Nitra : Enars, [2012], S. 287.

69.

STEER, Martin František – 145. výročie úmrtia

6. september 1798 Trnava – 5. máj 1879 Nitra

Lekár, podnikateľ a profesor. Štúdium medicíny skončil v roku 1824 vo Viedni, od roku 1848 pôsobil ako praktický lekár v Nitre. Zaoberal sa infektológiou, najmä vo vzťahu k cholere. V Nitre sa popri lekárskej praxi venoval aj chovu hodvábnika.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 137-138.

Výročia významných osobností Nitry v septembri 1993 : 195. výr. nar. lekára a univ. prof. Martina Františka Steera / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 17, č. 9 (1993), s. 41-42.

70.

CHROPOVSKÝ, Bohuslav – 15. výročie úmrtia

9. august 1926 Čataj – 5. máj 2009 Čataj

Archeológ a univerzitný profesor. Študoval a v r. 1952 – 1957 pôsobil na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1957 pracovník, v r. 1970 – 1989 riaditeľ Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied (AÚ SAV) v Nitre. Systematicky realizoval komplexný výskum Nitry, kde sa preskúmalo niekoľko lokalít (Chrenová, Mikov dvor, Klokočina, Párovce, Horné a Dolné Krškany, lokalita pod Zoborom a i.) a v lokalitách súvisiacich s národnými dejinami ako napr. Martinský vrch, Zobor, Vršok, Hrad. Vo svojej vedeckovýskumnej činnosti sa zaoberal otázkami dávnovekeho Slovenska, počiatkami národných dejín a etnogenézou Slovanov. Je nositeľom mnohých domácich i zahraničných vyznamenaní. V roku 2002 mu prezident SR udelil vyznamenane Pribinov kríž I. triedy za vedeckovýskumný prínos v archeológii.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava, Veda, 1978. - S. 425.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 72.

Vysoké uznanie slovenskej vede / -ar-. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 11, č. 11 (1987), s. 13.

71.

PÁLFY, Tomáš – 345. výročie úmrtia

1623 Bratislava alebo Skalica – 6. máj 1679 Viedeň (Rakúsko), poch. v Pezinku

Náboženský spisovateľ, krajinový a cirkevný hodnostár, dvorský kancelár, r. 1670 – 1679 nitriansky biskup a župan. V Nitre dal baštami a hradbami opevniť svoje sídlo. Zaobstaral dôstojný relikviár pre pozostatky sv. Andreja-Svorada a Benedikta a biskupský chrám obdaril mnohými vzácnosťami.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1034.

Nitrianske biskupstvo v dejinách / Viliam Judák. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1996. - S. 27.

72.

ROMANOVSKÝ, Ján – 35. výročie úmrtia

4. január 1916 Topoľčany – 8. máj 1989 Nitra

Spisovateľ pre deti a mládež, dramatik, prozaik a režisér. V r. 1934 – 1935 študoval na Obchodnej akadémii v Nitre. Od roku 1951 pôsobil v Nitre najprv ako umelecký vedúci, v r. 1964 – 1971 ako riaditeľ Bábkového súboru Krajového divadla v Nitre. V r. 1971 – 1976 bol riaditeľom činoherného súboru Krajového divadla v Nitre. Zaslúžil sa o vysokú profesionálnu úroveň nitrianskych divadelných scén. Okrem vytvorenia vlastnej bábkovodičskej školy sa stal známym aj ako tvorca literatúry pre mládež a predovšetkým ako pisateľ bábkových hier. Dramatizoval slovenské ľudové rozprávky, písal nové hry a uvádzal ich v nitrianskom bábkovom divadle. Napísal osem bábkových hier. Autor poviedok a venoval sa aj prekladaniu bábkových hier najmä z češtiny a ruštiny.

Literatúra:

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej v Nitre, 2006. - S. 222-223.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / zostavovateľ a vedecký redaktor Ondrej Sliacky. - Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. - S. 291.

Známe a menej známe osobnosti Nitry : bábkar Ján Romanovský / Matej Šiška. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 31, č. 1 (2006), s. 24-25.

73.

GAZDA, Jozef – 35. výročie úmrtia

17. apríl 1901 Kovalovice (Česká republika) – 10. máj 1989 Nitra

Ochranca prírody, prírodovedec a pedagóg. Po absolvovaní gymnázia študoval na Prírodovedeckej fakulte Karlovej Univerzity v Prahe. Pôsobil ako učiteľ na viacerých miestach, od r. 1935 ako stredoškolský profesor na reálnom gymnáziu v Nitre. V r. 1960 – 1970 bol vysokoškolským učiteľom na Pedagogickej fakulte v Nitre. Prvý vedúci katedry biológie a geológie. Zaslúžil sa o zachovanie a zriadenie prírodných rezervácií v Zoborských vrchoch - Lupky, Zoborskej lesostepi a Žibrice. Bol dlhoročným členom a predsedom Okresného výboru Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny v Nitre. Venoval sa problematike ochrany prírody v Nitre a jej okolí. Je autorom viacerých publikácií s touto tematikou. Za svoju činnosť získal Cenu Mesta Nitry.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 44-45.

Za profesorom Jozefom Gazdom / J. Blaško. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 13, č. 7 (1989), s. 33.

74.

KAISER, Gabriel – 45. výročie úmrtia

23. január 1912 Topoľčianky – 11. máj 1979 Bratislava

Stavebný inžinier a technik, publicista v odbore. V r. 1923 – 1929 študoval na reálnom gymnáziu v Zlatých Moravciach, v r. 1930 – 1935 na Vysokej škole inžinierskeho staviteľstva v Prahe. Bol aktívnym spolutvorcom viacerých železničných a vodných stavieb na Slovensku. V r. 1967 – 1969 pôsobil ako výrobný námestník Pozemných stavieb v Nitre.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 20.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 17-18.

75.

MIČÍK, Miloš Jozef – 30. výročie úmrtia

26. marec 1921 Martin-Jahodník – 17. máj 1994 Nitra

Letecký konštruktér, športový pilot, učiteľ a priekopník športového motorizmu. Študoval na Vysokej škole technickej v Bratislave. Od roku 1942 pôsobil v Nitre. V roku 1944 navrhol a zostrojil svoje prvé miniatúrne motorové lietadlo. Súčasne spolupracoval v projekčnom tíme na konštrukcii dvojsedadlového vetroňa KSM - 1. V 50. rokoch 20. storočia sa preorientoval na rýchlostné športové vozidlá a stal sa niekoľkonásobným víťazom mnohých rýchlostných cestných motocyklových pretekov. V roku 1954 štartoval ako prvý Slováčik na Veľkej cene Československa na automobile vlastnej

konštrukcie. Patril k prvým iniciátorom cestných motocyklových pretekov v Nitre, rozvinul motoristický šport v tomto regióne a pričínal sa o úspechy nitrianskych pretekárov.

Literatúra:

Nitra : moje rodné mesto alebo osemdesiat rokov pod Zoborom / Štefan Košovan. - 1. vyd. - Nitra : Štefan Košovan, 2018. - S. 54-59.

Životný príbeh Miloša Mičíka : letecký konštruktér, učiteľ a priekopník športového motorizmu / Štefan Košovan. In: Nitra. - Roč. 29, č. 11 (2004), s. 28-29.

76.

HABOVŠTIAKOVÁ, Katarína – 95. výročie narodenia

18. máj 1929 Jasov – 16. október 2016 Bratislava

Pedagogička, vedecká pracovníčka, jazykovedkyňa, autorka kníh pre deti a mládež a literatúry faktu. V r. 1947 – 1951 študovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave slovenčinu, francúzštinu, ruštinu a v letnom semestri roku 1948 na Štátnej univerzite v Belehrade (Srbsko) slavistiku. Pracovala ako redaktorka v Štátnom nakladateľstve (Slovenskom pedagogickom nakladateľstve), v r. 1953 – 1974 v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave. V r. 1974 – 1991 prednášala dejiny slovenského jazyka, dialektológiu a slavistiku na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre. Venovala sa výskumu dejín slovenského jazyka, dialektológii, lexikografii, lexikológii, onomastike a otázkam jazykovej kultúry. Je autorkou a spoluautorkou vyše dvadsať monografií, príručiek a učebníc. Napísala aj viacero jazykovedných prác. Je autorkou troch kníh pre deti a mládež.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 209.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 65.

Zborník na počesť Kataríny Habovštiakovej / Martina Kopecká. In: Slovenská reč. - Roč. 22, č. 1-2 (2012), s. 112-118.

77.

SLAMKA, Ľudovít – 55. výročie úmrtia

25. august 1906 Nitra – 22. máj 1969 Nitra, poch. na Mestskom cintoríne

Akademický maliar a výtvarný pedagóg. Študoval na gymnáziu v Nitre, výtvarné vzdelanie nadobudol v Budapešti a v Prahe. Od roku 1931 žil a tvoril v Nitre. Pôsobil ako učiteľ kreslenia na Učňovskej škole, neskôr na Priemyselnej škole stavebnej v Nitre. V maliarskej tvorbe sa venoval figurálnej a krajinárskej maľbe, inšpirovanej motívmi Nitry a jej okolia. Pôsobil ako súdny znalec pre odbor výtvarného umenia. Bol výtvarným poradcom mesta Nitry.

Literatúra:

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 100.

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 2005. - 14.: Sh-Sr. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2005. - S. 189.

78.

APPEL, Gustáv – 220. výročie narodenia

25. máj 1804 Mojmírovce – 25. máj 1903 Mojmírovce

Poľnohospodársky odborník a statkár. Po vysokoškolských štúdiách pôsobil ako správca huňadyovských a esterháziiovských majetkov. Hospodáril na svojom statku v Šalgočke. Bol reformátorom v poľnohospodárstve a ako prvý v Uhorsku zaviedol cieľavedomé pestovanie krmovín a podvojný systém. Zakladateľ mliečnych hospodárstiev na majeri Hetmeň pri Šali, v Poľnom Kesove, Šalgočke, ktoré patrili medzi prvé tohto druhu na Slovensku. Bol odborníkom na chov koní, bernského dobytká a merinových oviec. Správca družstva proti povodňiam na Váhu.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 105.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 62.

79.

DEDEČEK, Vladimír – 95. výročie narodenia

26. máj 1929 Martin – 29. apríl 2020 ?

Inžinier architekt. Absolvoval Fakultu architektúry SVŠT v Bratislave. Pracoval v Krajskom projektovom ústave v Bratislave. Venoval sa projektovaniu škôl, priemyselných, administratívnych a bytovacích objektov. Autor viacerých veľkých stavieb najmä v Bratislave. S Rudolfom Miňovským navrhli jednu z najúspešnejších povojnových architektúr na Slovensku - komplex Vysokej školy poľnohospodárskej (1960 – 1966, dnes Slovenská poľnohospodárska univerzita) v Nitre. V rokoch 1955 až 1994 zrealizoval vyše 75 budov a školských, kultúrnych, administratívnych, športových aj obytných areálov. Je nositeľom Štátnej ceny za prácu v školskej výstavbe s prihliadnutím na projekt Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre a ďalších významných ocenení.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 240.

Areál SPU v Nitre sa stal národnou kultúrnou pamiatkou / Renáta Chosraviová. - Fotogr. In: Poľnohospodár. - Roč. 58, č. 17-18 (2014), s. 1.

Architektovi V. Dedečkovi udelili významné ocenenia / rch. - Fotogr. In: Poľnohospodár. - Roč. 60, č. 9-10 (2016), s. 1-2.

Aula univerzity je dielom architekta Dedečka / Katarína Potoková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 7-8 (2009), s. 35.

Zomrel známky architekt / (SP). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 29, č. 18 (2020), s. 6.

80.

RUMANOVSKÝ, Ivan – 95. výročie narodenia

28. máj 1929 Veľká Dolina – 5. december 2001 Bratislava, poch. na cintoríne v Devíne

Filmový historik, teoretik, fotograf, režisér a scenárista. Detstvo a mladosť prežil vo Veľkej Doline pri Nitre. Strednú priemyselnú školu strojnícku absolvoval v Bratislave. V roku 1953 nastúpil do Slovenskej filmovej tvorby. Popri zamestnaní študoval filmovú históriu na FAMU (Filmová a televízna fakulta Akadémie múzických umení) v Prahe. V roku 1958 založil na Kolibe Slovenský filmový archív, v r. 1958 – 1961 bol pracovníkom Slovenského filmu, v r. 1961 – 1989 pôsobil ako režisér a scenárista Československej televízie v Bratislave. Napísal viacero statí, štúdií a článkov z dejín slovenského filmu a autorsky pripravoval televízne filmy. Aktívne sa zapájal aj do občianskych aktivít. V Devíne založil Spolok priateľov staroslávneho Devína, ktorého bol dlhoročným predsedom.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 173.

Film mu bol prácou i koníčkom / (TASR). In: Hospodársky denník. - Roč. 3, č. 239 (11.12.2001), s. 7.

Kto je kto : Ivan Rumanovský / Peter Cabada. In: Slovenské národné noviny. - Roč. 10 (14), č. 22 (1999), s. 7.

81.

IVANIČKA, Koloman – 95. výročie narodenia
10. výročie úmrtia

28. máj 1929 Tesárske Mlyňany – 13. august 2014 Bratislava, poch. na cintoríne v Slávičom údolí
v Bratislave

Univerzitný profesor, geograf, pedagóg, filozof, ekonóm, politológ, historik a spisovateľ. Základnú a meštiansku školu navštevoval v Tesárskych Mlyňanoch a Zlatých Moravciach. Študoval na gymnáziu v Zlatých Moravciach, prírodné vedy a geografiu na Univerzite Komenského v Bratislave, na Univerzite vo Varšave a v r. 1956 – 1959 na Karlovej univerzite v Prahe. Absolvoval aj niekoľko zahraničných pobytov. Prednášal na viacerých slovenských i zahraničných vysokých školách. Od roku 1954 pôsobil na Univerzite Komenského v Bratislave. V roku 1995 sa aktívne podieľal na príprave založenia Fakulty prírodných vied a medzinárodných vzťahov na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici a po jej vzniku bol menovaný za vedúceho Katedry synergetiky, prognostiky a politickej geografie. Bol predsedom a členom rôznych vedeckých komisií a kolégií. Je držiteľom mnohých ocenení z univerzít, akadémií, Literárneho fondu a rôznych ďalších organizácií. Napísal viacero odborných monografických prác, štúdií a článkov, mapových diel a scenárov pre televízne seriály.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 467.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 252.

Kaleidoskop s Kolomanom Ivaničkom / Viktor Timura. In: Literárny týždenník. - Roč. XXVII, č. 37-38 (2014), s. 8.

Zomrel profesor Koloman Ivanička/ (Red.). - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. XXVII, č. 27-28 (2014), s. 15.

82.

HÁJKOVÁ, Mária – 35. výročie úmrtia

18. január 1920 Nové Sady – 28. máj 1989 Bratislava

Herečka. V r. 1935 – 1939 absolvovala štúdium herectva na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. Začínala v ochotníckom divadle v Hlohovci. V r. 1939 – 1944 pôsobila ako členka činohry Slovenského národného divadla, v r. 1946 – 1953 spevohry a r. 1953 – 1979 činohry Novej scény v Bratislave. Predstaviiteľka realistickej hereckej školy, ovládajúca širokú škálu výrazových prostriedkov od komických, cez dramatické až po tragické. Účinkovala i v rozhlasových a televíznych inscenáciách, vo filmoch a uplatnila sa i v dabingu.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 707.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Táborecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 76-77.

83.

ROSINSKÝ, Ján Nepomuk – 275. výročie narodenia

29. máj 1749 Bánovce nad Bebravou – 21. december 1821 Nitra

Bernolákovec a cirkevný hodnostár. Študoval na piaristickom teologickom učilišti v Nitre. Neskôr pôsobil ako študijný dozorca a zástupca riaditeľa seminára v Nitre, nitriansky kanonik a riaditeľ

seminára. Bol spoluzakladateľom Slovenského učeného tovarišstva a aktívny člen jeho pobočného stánku v Nitre.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 123.

Premeny Seminára svätého Ladislava v Nitre v archívnych prameňoch 18. storočia / Marek Ďurčo. In: Konštantínove listy. - Roč. 6, (2013), s. 140-160.

Slovenskí národní buditeľia v Nitre / Ján Mrva. In: Národná stráž. - Roč. XII, č. 6 (7.2.1932), s. 2-4.

JÚN

84.

LANCZ, Ľudovít – 60. výročie narodenia
20. výročie úmrtia

2. jún 1964 Šaľa – 20. júl 2004 Bratislava, poch. vo Veľkej Mači

Reprezentant Československa, športovec, futbalista. Pôsobil v kluboch Dukla Praha, Dukla Banská Bystrica, Inter ZŤS Bratislava, Slovan Bratislava, Angers (Francúzsko), Artmedia Petržalka, Stoob (Rakúsko), Kittsee (Rakúsko), Altlengbach (Rakúsko) a Höflein (Rakúsko). So Slovanom Bratislava získal v roku 1992 titul Majstra Česko-Slovenska, v r. 1994 a 1995 titul Majstra Slovenska.

Literatúra:

Neistota je najhoršia vec na svete : Ľudovít Lancz si život bez futbalu... / Miroslav Tomášik. In: Šport. - Roč. 58, č. 215 (17.9.2004), s. 14-15.

85.

STRAUSS, Pavol – 30. výročie úmrtia

30. august 1912 Liptovský Mikuláš – 3. jún 1994 Nitra

Lekár-chirurg, esejista, prozaik, básnik a prekladateľ. Medicínske vzdelanie nadobudol na Lekárskej fakulte Nemeckej univerzity v Prahe. Vykonával prax v Palúdzke, neskôr v Ružomberku. Ku koncu druhej svetovej vojny sa dostal do tábora v Novákoch. Potom nastúpil ako chirurg do Onkologického ústavu v Bratislave. V roku 1946 sa stal primárom chirurgického oddelenia v Skalici. V roku 1956 sa presťahoval do Nitry. Tu pôsobil ako chirurg až do odchodu na dôchodok. Bol významným predstaviteľom básnickej skupiny katolíckej moderny, autor početných zbierok básní, esejí, meditácií a aforizmov. Do literatúry vstúpil v r. 1936 po nemecky napísanou básnickou zbierkou Die Kanone auf dem Ei (Kanóny na vajciach). O rok neskôr mu vyšla druhá zbierka Schwarze Verse (Čierne verše). Viaceré z jeho zbierok boli publikované v zahraničí. Z nemčiny a francúzštiny preložil viaceré diela významných básnikov a filozofov. Je nositeľom viacerých vyznamenaní. V roku 1992 získal ocenenie Čestný občan mesta Nitry. V roku 2010 mu prezident Slovenskej republiky udelil štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy in memoriam, za mimoriadne zásluhy o rozvoj v oblasti kultúry. Celoživotný literárny prínos Pavla Straussa sa odzrkadlil aj v založení ceny nesúcej jeho meno, ktorá sa od roku 2005 udeľuje významným osobnostiam.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 100.

Literárna tvorba Pavla Straussa / [zostavil a redigoval Andrej Červeňák]. - Nitra : Záposlovenská odbočka Spolku slovenských spisovateľov, 1992. - 134 s.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 286-288.

86.

RONCHETTI, Oskár – 150. výročie narodenia
65. výročie úmrtia

6. jún 1874 Nitra – 23. marec 1959 Nitra

Kominársky majster. Od roku 1904 pôsobil ako veliteľ nitrianskeho hasičského zboru. Bol uznávaným odborníkom v protipožiarnej ochrane. Zakladateľ Odborného spoločenstva kominárov na Slovensku, činorodý funkcionár dobrovoľného hasičstva v Nitre a spoluzakladateľ zemskej hasičskej jednoty na Slovensku. V roku 1910 vypracoval návrh požiaro-policačného štatútu pre celú Nitriansku župu. Bol členom mestského i župného zastupiteľstva a hral významnú úlohu vo verejnom a politickom živote mesta.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 122-123.

Od hasičov k požiarnikom / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 1 (1980), s. 20-21.

87.

RAKOVSKÝ, Štefan – 120. výročie narodenia

8. jún 1904 Zlaté Moravce – 15. júl 1996 Zlaté Moravce

Stredoškolský profesor, muzeológ, regionálny historik, účastník SNP (Slovenského národného povstania). Základnú a strednú školu absolvoval v Zlatých Moravciach. Pokračoval v štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Ako stredoškolský profesor pôsobil v Ostrave (Česká republika), Trenčíne, v Banskej Bystrici, v r. 1945 – 1968 na Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach. Bol zakladateľom a riaditeľom Mestského múzea v Zlatých Moravciach. Zaslúžil sa o rozšírenie jeho zbierok a bol priekopníkom archeologického a historického bádania na hornom Požitaví. V roku 1966 sa pričínal o odhalenie pamätníka Janka Kráľa na zlatomoraveckom cintoríne a zriadenie pamätnej izby. Publikoval v odborných časopisoch a periodikách, autor monografií Zlaté Moravce a okolie (r. 1969) a Topoľčianky (r. 1971). V roku 2022 získal in memoriam ocenenie od mesta Zlaté Moravce v kategórii osobnosti kultúry za rozvoj múzejníctva v meste.

Literatúra:

Zlaté Moravce / Zost. Marián Batora a Michal Zaťko. - Zlaté Moravce : Mestský úrad Zlaté Moravce, 1998. - S. 253.

Mesto Zlaté Moravce ocenilo športovcov a osobnosti kultúry / Peter Klimant. - Fotogr. In: Tekovské noviny. - Roč. XXXII, č. 6 (2022), s. 1-2.

PhDr. Štefan Rakovský (1904 - 2004). In: Tekovské noviny. - Roč. 14, č. 13 (2004), s. 4.

Zo spomienok na Dr. Štefana Rakovského / Ondrej Valach. In: Tekovské noviny. - Roč. XXVI, č. 6 (2016), s. 7.

88.

VALEHRACHOVÁ-Matulayová, Margita – 115. výročie narodenia

8. jún 1909 Rajec – 10. október 1990 Bratislava

Spisovateľka, prekladateľka, autorka literatúry faktu a pedagogička. V r. 1927 – 1932 študovala slovenčinu, francúzštinu a angličtinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1930 – 1931 absolvovala študijný pobyt v Lille (Francúzsko). V r. 1932 – 1936 pôsobila ako stredoškolská profesorka na štátnom gymnázium v Nitre. Už počas štúdií uverejňovala príspevky, články a recenzie v rozličných časopisoch. Venovala sa literárnohistorickej biografistike a literatúre faktu.

Zaujímal sa o ženy v slovenskej literatúre. Napísala tiež knihy o vynálezcoch a vedcoch. Je autorkou viacerých príručiek literárnej výchovy, čítaniek a učebníc francúzštiny. Prekladala z nemčiny a angličtiny.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 2.: P-Ž. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 228.

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maňovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ludmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Tábovecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 258.

Za Margitou Valehrachovou / -lk-. In: Literárny týždenník. - Roč. 3, č. 42 (1990), s. 2.

89.

KRAJČÍK, Ján – 220. výročie narodenia

10. jún 1804 Bánovce nad Bebravou – 10. august 1890 Nitra

Cirkevný hodnostár, poslanec a právnik. Študoval na gymnáziu a diecezálnom seminári v Nitre, právo na univerzite v Budapešti. Od roku 1831 pôsobil v Nitre ako ceremoniár, biskupský tajomník, sídelný archidiakon, veľprepoš, od roku 1872 titulárny biskup. Bol publicisticky a literárne činný. V r. 1879 – 1881 bol poslancom uhorského snemu za nitriansky volebný okrsk.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 185-186.

Významné osobnosti Nítry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 84-85.

Ján Krajčík (1804-1890) / Viliam Ľubomír Prikryl. In: Katolícke noviny. - Roč. 109, č. 25 (1994), s. 14.

90.

SRHOLEC, Anton – 95. výročie narodenia

12. jún 1929 Skalica – 7. január 2016 Bratislava, poch. Skaliciach

Kňaz, náboženský spisovateľ, sociálny pracovník, trpiteľ za vieru. V r. 1978 – 1982 pôsobil ako farár vo Veľkom Záluží. Bol všestranne činný v rozličných kresťanských, humanitných a sociálnych organizáciách doma i v zahraničí. Venoval sa bezdomovcom, pre ktorých bol otcom Antóniom. Jeho literárne práce majú silný autobiografický náboj. V roku 2016 bol in memoriam ocenený Cenou Pavla Straussa.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1270-1272.

Anton Srholec - apoštol slovenských bezdomovcov / Imrich Bariak. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. XXX, č. 1-2 (2017), s. 8.

Ceny Pavla Straussa pre štyri významné osobnosti / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 47 (2016), s. 12.

91.

EREMIÁŠ, Ján – 100. výročie narodenia

13. jún 1924 Trnovec nad Váhom – 8. február 1980 Trnovec nad Váhom

Chovateľ. V r. 1930 – 1938 navštevoval ľudovú školu v Trnovci nad Váhom. V r. 1938 – 1948 pracoval ako robotník na veľkostatku M. C. Woasterovej v Trnovci nad Váhom-Hornom Jatove. Od roku 1951 choval jemnovlnné merinové ovce stavropoľského druhu zo ZSSR, pričom dosiahol výnimočné

množstvo vlny a rozmnoženie stáda. V roku 1953 bol iniciátorom celoštátnej súťaže v chove oviec. V r. 1954 uverejnil článok o plemenitbe, opatere a kŕmení oviec v časopise Družstevná výroba. Nositeľ viacerých vyznamenaní.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 45.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 2.: E-J. - Martin : Matica slovenská, 1987. - S. 22.

92.

TOČÍK, Anton – 30. výročie úmrtia

28. január 1918 Krásno nad Kysucou – 15. jún 1994 Nitra

Archeológ a pedagóg. Študoval archeológiu na Univerzite Komenského v Bratislave a na univerzite v Lipsku (Nemecko). Od roku 1952 pôsobil v Archeologickom ústave SAV v Nitre, v r. 1953 – 1970 ako jeho riaditeľ. Bol riadnym členom niekoľkých európskych vedeckých spoločností. Zaoberal sa výskumom pohrebísk a sídlisk z doby bronzovej na Slovensku. Zaslúžil sa o rozpracovanie kľúčových období pravekého a včasnodejinného vývoja Slovenska v kontexte stredoeurópskeho vývoja. Vedec svetového formátu, autor mnohých monografických prác, štúdií a článkov publikovaných doma i v zahraničí. Pri príležitosti prvého roku od jeho úmrtia roku 1995 bola založená Nadácia Antona Točíka na podporu publikovania výsledkov archeologického výskumu na Slovensku. Nositeľ viacerých významných ocenení.

Literatúra:

Anton Točík legenda slovenskej archeológie : publikácia vznikla ako dopadový ukazovateľ udržateľnosti projektu Centrum výskumu najstarších dejín stredného Podunajska financovaného zo Štrukturálnych fondov Európskej únie a s podporou operačného programu Výskum a vývoj. S finančnou podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja a Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied (projekt VEGA 2/0091/16) ; Jozef Bárta, Rudolf Kujovský, Matej Ruttkay, Jozef Vladár ; [preklady Ľubomír Novotný, Martin Bača, Viera Tejbusová]. - 1. vyd. - Nitra : Archeologický ústav SAV, 2018. - 220 s.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 150-152.

Organizátor a špičkový vedec : Za Antonom Točíkom / Dušan Čaplovič. In: Slovenská republika. - Roč. 1, č. 34 (1994), s. 3.

93.

NEMEČEK, Rochus – 15. výročie úmrtia

1918 Zlaté Moravce – 15. jún 2009 Zlaté Moravce

Lekár, regionálny historik, spisovateľ. Absolvent Lekárskej fakulty. Pracoval v nitrianskom regióne a v Nitre. Autor rukopisu o bombardovaní Nitry. Žil v Nitre, od roku 2009 v Zlatých Moravciach.

Literatúra:

Posledný svedok / Emil Vontorčík. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 1 (2009), s. 30-31.

Róchus Nemeček spomína : V márnici sa mŕtvolý týčili až k povale / - jč, r -. In: Nitrianske noviny. - Roč. 14, č. 11 (2005), s. 9.

94.

BRIX, Miloš – 100. výročie narodenia
30. výročie úmrtia

18. jún 1924 Nitra – 10. december 1994 Bratislava

Lekár-chirurg, traumatológ a vysokoškolský pedagóg. Študoval na Lekárskej fakulte SU v Bratislave. V r. 1978 – 1990 pôsobil ako prednosta Traumatologickej kliniky Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a súčasne bol vedúcim Subkatedry traumatológie Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov. Od roku 1978 sa špecializoval na traumatológiu. Popredný slovenský chirurg a jeden zo zakladateľov traumatológie na Slovensku. Spoluautor učebníc, autor monografických prác a vedeckých štúdií.

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 564-565.

95.

MARCIŇOVÁ-Hetminská, Zuzana – 80. výročie narodenia

23. jún 1944 Nové Zámky – 4. júl 2002 Nitra

Výtvarníčka, akademická sochárka, reštaurátorka. V r. 1959 – 1963 študovala na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave - odbor keramika. V r. 1966 – 1973 na Vysokej škole výtvarných umení v špecializácii reštaurovanie plastiky a špecializáciu u prof. Karola Veselého v Prahe. Od roku 1973 žila a tvorila v Nitre. Pracovala v Podunajskom múzeu v Komárne. Spolupracovala s Nitrianskou galériou. Vypracovala textovú stránku súpisu sochárskych pamiatok na území mesta Nitry. Venovala sa monumentálnej a komornej sochárskej tvorbe a realizovala monumentálne plastiky a reliéfne steny v Topoľčanoch, Nitre, Vrábľoch a i. Zreštaurovala viaceré pôvodné sochy a vytvorila viaceré plastiky na území Nitry. Venovala sa reštaurovaniu umeleckých a historických pamiatok, od roku 1975 aj komornej i monumentálnej sochárskej tvorbe.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 157.

V galérii spomínajú na nitriansku sochárku / (ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 22, č. 31 (2013), s. 10.

Zuzka Marciňová sochárka a reštaurátorka s veľkým srdcom / Milada Kubišová. In: Moravský hlas. - Roč. 8, č. 6 (2002), s. 10-12.

96.

BREUER, Šalamún – 175. výročie narodenia

27. jún 1849 Nitra – 27. jún 1926 Frankfurt nad Mohanom (Nemecko)

Rabín. Študoval v Bratislave. V roku 1889 prevzal miesto svojho svokra rabína S. R. Hirscha. Neskôr bol vrchným rabínom vo Frankfurte nad Mohanom. Zakladateľ frankfurtského rabínskeho učiteľa (ješivy) a dlhoročný predseda ortodoxných rabínov a nemeckého ortodoxného židovstva.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 555.

97.

MAJERČIAK, Pavel – 100. výročie narodenia

27. jún 1924 Partizánska Ľupča – 13. apríl 1998 Nitra

Polnohospodársky vedecký pracovník, profesor, zakladateľ moderného slovenského poľnohospodárskeho výskumu. Študoval na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach. Pracoval vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby vo Víglaši, v ktorom i po presťahovaní

v roku 1961 do Nitry, nepretržite pracoval. Natrvalo sa usadil v Nitre. Externe prednášal na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Podieľal sa na vyšľachtení moderného hybridu slovenskej mäsovej ošípanej. Bol členom rôznych vedeckých rád a komisií. Autor a spoluautor množstva vedeckých a odborných knižných publikácií a článkov.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 455.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 89-90.

Spomienka na prof. Ing. Pavla Majerčiaka. DrSc. In: Poľnohospodárska výroba a skúšobníctvo. - Roč. 6 (VI), č. 1-2 (1998), s. 42.

JÚL

98.

MOYSES, Štefan – 155. výročie úmrtia

29. október 1797 Veselé – 5. júl 1869 Svätý Kríž nad Hronom (dnes Žiar nad Hronom)

Cirkevný hodnostár, národnokultúrny dejateľ. Krátko pôsobil ako kaplán v Tesárskych Mlyňanoch. Od roku 1851 biskup banskobystrickej diecézy. Po revolúcii v r. 1848 – 1849 bol činný v slovenskom národnom hnutí, od roku 1863 prvý predseda Matice slovenskej. Založil slovenský učiteľský ústav a obnovil vydávanie časopisu Cyril a Metod. Z jeho diel vyšli tlačou pohrebné kázne.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 956-958.

Zakladateľ tradície : Cyrilo-metodské dedičstvo a Štefan Moyses / Renáta Hlavatá. - Fotogr. In: Historická revue. - Roč. X, č. 8 (1999), s. 10-11.

Z dejín farností Tesárske Mlyňany / Milan Hromník. - Vráble : Gold tlač, 1996. - S. 59-60.

99.

SZALAY, Štefan – 90. výročie narodenia
15. výročie úmrtia

8. júl 1934 Komárno – 22. máj 2009 Nitra

Vysokoškolský pedagóg, tréner volejbalistov. Študoval na Fakulte telesnej výchovy a športu na Karlovej univerzite v Prahe. Od roku 1960 pôsobil na Katedre telesnej výchovy Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, kde s malými prestávkami pôsobil až do odchodu do dôchodku. Celý svoj život obetoval športu v Nitre. Práve s jeho menom sú spojené najvýraznejšie úspechy mužského volejbalu v Nitre. Ako tréner doviedol v 60. rokoch 20. storočia TJ Sláviu VŠP do najvyššej celoštátnej súťaže. Prebojovali a zvíťazili v 1. slovenskej lige a v roku 1970 v československej volejbalovej extralige. Pôsobil aj v zahraničí a trénoval národné mužstvo i mládež v Kuvajte. Od roku 1973 pracoval v klube Ekonóm SPU Nitra ako koordinátor mládeže. Je držiteľom viacerých trénerských ocenení a Ceny primátora Nitry za celoživotný prínos pre rozvoj športu. Za rok 2009 mu bola udelená Cena primátora in memoriam.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 233.

Posledná lopta Štefana Szalaya / (rm). In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 7-8 (2009), s. 38.

Za Štefanom Szalayom / Mikuláš Látečka. In: Poľnohospodár. - Roč. 53, č. 18 (2009), s. 4.

100.

KÚTNY, Jozef – 45. výročie úmrtia

8. november 1922 Močenok – 9. júl 1979 Dimaro (Taliansko)

Kňaz, pracovník Rímskej kúrie a pápežský prelát. Po maturite na gymnáziu v Trnave absolvoval prvý ročník štúdia teológie v seminári v Bratislave, potom študoval na Teologickej fakulte Lateránskej univerzity v Ríme. Ako kňaz pokračoval v štúdiách cirkevného a civilného práva. Potom účinkoval ako kaplán v rímskej Farnosti svätého Fabiána a Venancia. Od 1. januára 1956 bol úradníkom Svätého officia, dnešnej Kongregácie pre náuku viery, kde až do svojej smrti zastával rôzne funkcie. V roku 1974 ho vymenovali za pápežského preláta.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 786.

Močenok : monografia obce : príroda, história, súčasnosť, pamiatky, tradície / Peter Keresteš a kolektív. - 1. vyd. - Nitra : En Ars, 2020. - S. 523.

Nedožitý 90. narodeniny Mons. ThDr. Jozefa Kútneho / Jarolím Koprda. - Fotogr. In: Močenok. - Roč. XIX, č. 10 (2012), s. 8-9.

101.

HAJDU, Štefan – 110. výročie narodenia

11. júl 1914 Maglód (Maďarsko) – 5. august 1980 Nitra

Veterinárny lekár, výskumník. Od roku 1972 pracoval v Biovete v Nitre ako vedecký pracovník výskumného a vývojového strediska. Venoval sa sérodiagnostike, imunodiagnostike a imunobiológii hovädzieho dobytku. Bol členom Vládnej komisie Slovenska pre boj proti ochoreniam prenosným zo zvierat na ľudí a členom Slovenskej poľnohospodárskej akadémie.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 171.

102.

GYULAI, Vojtech (Béla) – 180. výročie narodenia
115. výročie úmrtia

11. júl 1844 Šaľa – 25. júl 1909 Budapešť (Maďarsko)

Pedagóg, spisovateľ a redaktor. Od roku 1876 pôsobil ako riaditeľ dievčenskej školy v Budapešti. Organizátor prvého kurzu obchodníctva pre ženy. Pôsobil aj ako redaktor a spoluredaktor odborných pedagogických časopisov, autor viacerých učebníc.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 15.

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 200.

103.

WEIL, Maurice Henri – 100. výročie úmrtia

29. november 1845 Paríž (Francúzsko) – 13. júl 1924 Štrkovec

Dôstojník, rytier francúzskej českej légie, veliteľ a spisovateľ. Od roku 1870 bol nositeľom francúzskeho štátneho vyznamenania Rytier Čestnej légie (Chevalier de la Légion d'Honneur). Na Slovensko prišiel ako vojak francúzskych légii, ktoré mali garantovať južnú hranicu budúceho Československa. Po odchode legionárov tu zostal, zomrel na panstve v dnešnom Štrkovci. Napísal niekoľko kníh z oblasti dejín vojenstva.

Literatúra:

Vitajte v mesta Šaľa / Text : Július Morávek. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 33.

O zabudnutom rytierovi v Šali / Roman Králik. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVI, č. 3 (2011), s. 6.

Zachránil ho hrob francúzskeho dôstojníka : židovský cintorín v Šali-Veči / Lea Tóthová. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XVII, č. 10 (2012), s. 18.

104.

DUBRAVEC, Štefan – 125. výročie narodenia
40. výročie úmrtia

14. júl 1899 Borová – 20. november 1984 Bratislava, poch. v Borovej

Cirkevný hodnostár, teológ a pedagóg. Pastoračne pôsobil vo Vrábľoch, v Nitre a Nižnej a ako archivár na Biskupskom úrade v Trnave. V r. 1925 – 1936 bol profesorom teológie a prefektom Kňazského seminára v Trnave. Prednášal v nitrianskom diecéznom seminári a od roku 1947 bol tajomníkom biskupského úradu, od roku 1950 správca kostola Panny Márie na Kalvárii. Venoval sa otázkam základnej a špeciálnej dogmatiky a cirkevného práva. Napísal aj viacero statí, článkov, vysokoškolských učebníc a monografických prác.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 579.

Matka Božia Nitrianska : z histórie nitrianskej Kalvárie / Štefan Rácz. - Nitra : [s.n.], 2011. - S. 35-37.

105.

DUNAJSKÝ, Vavrinec – 240. výročie narodenia

15. júl 1784 Ľubietová – 15. február 1833 Budapešť (Maďarsko)

Sochár, rezbár. Prvé vedomosti získal od svojho otca. Od roku 1800 pôsobil v rezbárskej dielni M. Bargerera v Banskej Bystrici. V r. 1804 – 1809 študoval na Akadémii výtvarných umení vo Viedni a súčasne navštevoval súkromnú Exnerovu kresliarsku školu. Od roku 1809 žil v Pešti, kde si otvoril dielňu. Autor sochy "Atlasa" (nitriansky Corgoňa), ktorá sa nachádza na nároží kanonickej budovy na Pribinovom námestí. Budovu dal postaviť biskup Jozef Kluch, plastiku zhotovil sochár okolo roku 1820.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 602.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 169.

Významné osobnosti : Vavrinec Dunajský (1784-1833) / Ján Jahn. In: Originál. - Roč. 4, č.12 (1997), s. 1.

106.

SZIJJÁRTÓ, Eugen – 105. výročie narodenia

17. júl 1919 Gelnica – 28. júl 1986 Bratislava

Hudobný skladateľ, režisér. V r. 1929 – 1933 navštevoval meštiansku školu v Nitre. Zbieral ľudové piesne v Žiranoch, Ladiciach, Bádiciach, Hrnčiarovciach, Jelenci, Pohraničiach a iných okolitých obciach.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 5.: R-Š. - Martin : Matica slovenská, 1992. - S. 412-413.

107.

KUBÍK, Dionýz Ignác – 275. výročie narodenia

23. júl 1749 Nitra – 17. september 1811 Prievidza

Dramatik, zberateľ slovenských ľudových a umelých piesní a básní, stredoškolský učiteľ. Študoval u piaristov v Nitre. Jeho zbierka Slovenské piesne je najúplnejšie zachovaným spoločenským spevníkom z 18. storočia. Obsahuje 214 slovenských piesní a básní z rozličných nárečových oblastí. Napísal aj viacero školských divadelných hier, tragédií i komédií náboženského, idylického aj alegorického obsahu.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 353-354.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 773.

Slovník slovenských spisovateľov. - Praha : Nakladatel'stvo Libri, 2000. - S. 260.

108.

HÁJEK, Pavol – 95. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

24. júl 1929 Preseľany – 18. október 2004 Nitra

Veterinárny lekár, hráč, medzinárodný rozhodca a funkcionár stolného tenisu. V r. 1948 – 1969 bol členom Stolnotenisového oddielu Sokol Mojmirovce. V r. 1969 – 1996 pôsobil v Plastike Nitra. V r. 1956 – 1960 bol predsedom sekcie stolného tenisu Nitrianskeho kraja a okresu. V r. 1958 – 1997 pôsobil v predsedníctve a na čele komisie rozhodcov československej a slovenskej sekcie stolného tenisu. Bol uznávaným odborníkom v rozhodcovskej činnosti i na stolnotenisovom diplomatickom poli. Ako jediný Slováč bol hlavným rozhodcom na Majstrovstvách sveta dospelých v rokoch 1963, 1983, Majstrovstvách Európy dospelých v r. 1976, 1986 a na Majstrovstvách Európy juniorov v r. 1965, 1981, 1986, 1987, 1989 a 1991. Stal sa nositeľom vyznamenania ITTF za zásluhy na národnom a medzinárodnom rozvoji stolného tenisu. V roku 1997 bol menovaný čestným členom Slovenského stolnotenisového zväzu (SSTZ). Ako jediný z rozhodcov je zaradený do Siene slávy stolného tenisu na Slovensku.

Literatúra:

Encyklopédia stolného tenisu Slovenska / Ernest Demetrovič. - 1. vyd. - Bratislava : Presskop, 1996. - S. 51.

Spomienka na zaujímavú osobnosť novodobých dejín obce / D. Kozáková. - Fotogr. In. Mojmirovčan. - Roč. XX, č. 10 (2014), s. 15.

109.

ŠOREC (Sorecz), Imrich – 255. výročie narodenia

26. júl 1769 Sebechleby – 4. september 1855 Nitra

Kňaz, archidiakon, bernolákovec a mecén. Filozofické štúdiá absolvoval v Budíne, teologické v Bratislave a Nitre. Počas teologických štúdií v Bratislave bol členom Slovenského učeného tovaríšstva. Pôsobil ako kaplán v Nitre, od roku 1796 v Močenku. V roku 1798 sa stal farárom v Horných Lefantovciach, kde postavil nový kostol a budovu fary. Od roku 1809 pôsobil ako farár v Nitre-Dolnom meste, r. 1814 dekan, r. 1820 titulárny kanonik, r. 1835 katedrálny kanonik, r. 1847 katedrálny archidiakon. Bol podporovateľom nitrianskej nemocnice a chudobných.

Literatúra:

Horné Lefantovce : deväťstoročné : 1113 - 2013 : k 900. výročiu prvej písomnej zmienky o obci ; [zostavil Anton Bódi ; fotografie Schwarz Juraj...[et.al.]]. - [1. vyd.]. - Horné Lefantovce : Obecný úrad, [2013]. - S. 15.

110.

MUTKOVIČ, Ján – 95. výročie narodenia

26. júl 1929 Trnava – 21. október 2000 Šaľa

Učiteľ, telovýchovný funkcionár, rozhodca, tréner, publicista, zakladateľ atletiky v Šali. Základnú školu a gymnázium absolvoval v Hlohovci. Po ukončení stredoškolských štúdií pokračoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor dejepis a zemepis. Po ukončení štúdia začal pracovať na Pedagogickej škole v Leviciach. V tomto období sa začal venovať športu. V roku 1955 pracoval ako vedúci družstva v hádzanej žien v Leviciach. V roku 1957 sa presťahoval do Šale kde pôsobil ako učiteľ na Jedenásťročnej strednej škole, Strednej všeobecnovzdelávacej škole a gymnáziu v Šali. Pracoval aj ako vedúci hádzanárskeho družstva. Už ako tréner začal budovať z dorasteniek nové družstvo. Od roku 1969 pracoval ako tajomník atletického oddielu, neskôr zastával funkciu predsedu. Napísal viacero publikácií z oblasti atletiky. Za svoju činnosť získal viacero ocenení.

Literatúra:

50 rokov atletiky v Šali / (SŠ). In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXI, č. 1 (2016), s. 25.

Spomínáme na Jána Mutkoviča / František Tóth. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 15, č. 12 (2010), s. 35.

111.

CYPRIÁN (Jaisge, Jäschke), František Ignác – 300. výročie narodenia
250. výročie úmrtia

28. júl 1724 Polkowice (Poľsko) – 16. apríl 1774 Červený Kláštor

Kamaldulský mních, rehoľník, prírodovedec a lekárnik. Rehoľné sľuby zložil a žil v kamaldulskom kláštore pod Zoborom v Nitre. Od roku 1756 pôsobil v Červenom Kláštore. Zaoberal sa alchýmiou, matematikou, fyzikou, výrobou zrkadiel, liečiteľstvom a najmä botanikou. V r. 1765 – 1771 založil prvý herbár na Slovensku.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 74.

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 2.: Bell-Czy. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2001. - S. 677.

112.

MOŽNÝ (Mozsny), Vincent – 180. výročie narodenia
105. výročie úmrtia

29. júl 1844 Želeč (Česká republika) – 19. august 1919 Bratislava

Organár. Po vyučení sa zdokonalil u Walckera v Ludwigsburgu (Nemecko). V roku 1877 si založil vlastnú dielňu v Nitre. V roku 1880 sa presťahoval do Bratislavy. Z jeho dielne vyšli desiatky organov, jeden z nich je umiestnený aj v Ivanke pri Nitre. V roku 1877 opravil a doplnil organ piaristického Kostola svätého Ladislava v Nitre.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 231.

Piaristický Kostol sv. Ladislava / (rm). In: Nitra. - Roč. 32, č. 5 (2007), s. 30.

113.

SCHWARZ (Schwartz), Štefan – 100. výročie úmrtia

20. august 1851 Nitra – 31. júl 1924 Raabs (Rakúsko)

Výtvarník, sochár a medailér. Od roku 1867 študoval cizelovanie vo Viedni, od roku 1869 bol študentom sochárstva u O. Königa. Pôsobil ako učiteľ, od roku 1884 bol profesorom na Umeleckopriemyselnej škole vo Viedni. Stal sa jedným z najvýznamnejších autorov mincí rakúskej korunovej meny. Je autorom plastiek na fasáde Hofburgu a parlamentu vo Viedni a pamätných mincí, medailí a plakiet.

Literatúra:

Nový slovník československých výtvarných umelcov. - 2.: L-Ž / Sestavil Prokop Toman. - V Praze : Tvar (Nakladatelství svazu čs. výtvarných umelců), 1950. - S. 445.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 178.

AUGUST

114.

KIŠ, Milan – 90. výročie narodenia

3. august 1934 Bratislava – 5. marec 2007 Nitra

Herec. Od roku 1965 bol členom Divadla Andreja Bagara v Nitre, s výnimkou sezóny 1966 – 1967, keď bol členom Tatra revue v Bratislave. Na svojom konte má desiatky divadelných a filmových postáv. Mal výrazný komediálny talent. Pre deti vytvoril množstvo postáv v televíznych seriáloch a rozprávkach. Popularitu mu priniesli zväčša komické postavy vo filme a televízii. Spolu s Jozefom Dóczym vytvorili neopakovateľnú hereckú dvojicu. Za svoj výkon v postave mliekara Tovjeho v slávnom muzikáli Fidlík na streche (1997), pod režijnou taktovkou Jozefa Bednárika, získal ako prvý Cenu Jozefa Kronera. Pôsobil aj v rozhlase.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cíváňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 240.

S Jozkom Dóczym tvorí Milan Kiš obľúbenú komediálnu dvojicu / - če - . - Fotogr. In: Nitrianske noviny. - Roč. VIII, č. 36 (1999), s. 12.

115.

BEBJAK, Ľudovít – 90. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

10. august 1934 Chynorany – 2. jún 2009 Nitra

Výtvarník a pedagóg. Vyštudoval slovenský jazyk a výtvarnú výchovu na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Pôsobil ako učiteľ v dedinke Hažlín a Raslavice. Venoval sa hlavne sakrálnemu umeniu. Na východnom Slovensku vymaľoval desať kostolov a vytvoril viac ako 30 krížových ciest. Neskôr sa presťahoval do Nitry. V Nitre na Kalvárii pomáhal pri obnovovaní Chrámu Matky Božej. Vitráže s jeho návrhmi zdobia aj kostol na Klokočine. Zúčastnil sa viacerých výstav a venoval sa tiež ilustrácii časopisov. Bol spoluzakladateľom Združenia výtvarníkov svätého Lukáša.

Literatúra:

Pavol Bebjak : Hrnčiar z Nitrianskych Hrnčiaroviec / Kristína Rídekyová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 16, č. 9 (2007), s. 8.

Z výstavy Ľudovíta a Pavla Bebjakovcov / Eva Kapsová. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XX, č. 7 (1996), s. 34-35.

116.

OKÁNIK, Ľudovít – 155. výročie narodenia
80. výročie úmrtia

15. august 1869 Skalica – 21. marec 1944 Bratislava, poch. v Skalici

Cirkevný hodnostár, publicista, verejný činiteľ. V r. 1919 – 1920 pôsobil ako nitriansky župan. Významne sa podieľal na národnom uvedomovaní Slovákov. Venoval sa náboženskej publicistike, písal náboženské hry pre mládež a pre ľud. V prozaickom diele Povesti hradu nitrianskeho podal v zjednodušenej náučnej podobe svoje predstavy o udalostiach a osobnostiach z obdobia Veľkej Moravy. Zakladal slovenské kruhy, úverové spolky, potravinové družstvá a venoval sa cirkevnej náboženskej publicistike. Bol spoluzakladateľom Slovenských ľudových novín a v roku 1940 Katolíckych novín.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 184.

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 472.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1003-1004.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 108-109.

117.

JOHANIDES, Ján – 90. výročie narodenia

18. august 1934 Dolný Kubín – 5. jún 2008 Šaľa

Spisovateľ, prozaik a esejista. Pôsobil ako podnikový psychológ v závode Tesla Orava, neskôr ako referent, dramaturg a redaktor. Od roku 1965 sa venoval len literárnej práci v slobodnom povolání. Bol popredným predstaviteľom modernej slovenskej prózy. Napísal aj viacero rozhlasových a televíznych hier, v ktorých spracoval motívy niektorých svojich prozaických prác. Debutoval v roku 1963 zbierkou piatich noviel Súkromie. Písal tiež publicistiku pre tlač, rozhlas i televíziu, rozhlasové hry, televízne i filmové scenáre. Jeho tvorbu prekladali do viacerých cudzích jazykov a získal za ňu množstvo ocenení. V roku 2009 získal Čestné občianstvo mesta Šaľa in memoriam.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Mat'ovčík ... [et al.].- Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 201-202.

Ján Johanides bol otvorená osobnosť : šalianska knižnica nesie meno významného spisovateľa / Lea Tóthová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIV, č. 4 (2009), s. 27.

Moje stretnutie s Jánom Johanidesom / Jozef Varsányi. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXIII, č. 5 (2018), s. 9.

118.

FUCHS, Xaver František – 280. výročie narodenia

24. august 1744 Parndorf (Rakúsko) – 27. jún 1807 Eger (Maďarsko)

Cirkevný hodnostár, mecén. Od roku 1787 pôsobil ako biskup v Nitre, v roku 1804 arcibiskup v Jágri (Maďarsko). Bol spoluzakladateľom Slovenského učeného tovarišstva. Prestaval a upravil biskupskú rezidenciu v Nitre a letné sídlo v Močenku. Zaslúžil sa o výstavbu viacerých kostolov (napr. v Dražovciach) a farských budov. Financoval aj výstavbu viacerých škôl, chudobincov a nemocníc.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 677.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 366-367.

119.

GUNIŠ, Cyril Marián – 50. výročie úmrtia

10. apríl 1901 Veľké Chlievany – 24. august 1974 Nitra

Kňaz, jazykovedec-italista, pedagóg. V r. 1941 – 1943 bol lektorom a docentom na Univerzite v Bratislave. V roku 1943 ho preložili do Nitry, od roku 1944 pôsobil v Trenčíne. V roku 1972 sa opäť presťahoval do Nitry. Snažil sa o zreštaurovanie kostolíka svätého Štefana z 10. storočia na Párovskej ulici a zavedenie pravidelných bohoslužieb v ňom. Bol účastníkom protifašistického odboja a Slovenského národného povstania. Autor učebníc taliančiny, náboženský publicista a redaktor saleziánskeho mesačníka Don Bosco.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 64.

Výročia významných osobností Nitry v auguste 1994 : dvadsať rokov od smrti spisovateľa, pedagóga a jazykovedca-talianistu PhDr. Cyrila Mariána Guniša / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra : kultúrno-spoločenský mesačník. - Roč. 18, č. 8 (1994), s. 34-36.

120.

GÁLL, Markus – 100. výročie narodenia

25. august 1924 Šaľa – 18. august 2002 Šaľa

Regionálny historik, ekonóm a dopisovateľ. V odbore ekonomika pracoval v bývalom okresnom národnom výbore, v melioráciách, v Povodí Váhu, v poľnohospodárskej škole a v Dusle Šaľa. Pôsobil aj ako dopisovateľ a spolupracovník regionálnej tlače v Šali. Napísal desiatky článkov o rodnej Šali, o ľuďoch a udalostiach v tomto meste.

Literatúra:

Túžba po vzdelaní ho sprevádzala až po hrob : K nedožitým osemdesiatinám Markusa Gálla / Zoltán Vitko. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 9, č. 8 (2004), s. 29.

Za Markusom Gállom (25.8.1924-18.8.2002). In: Slovo Šaľanov. - Roč. VII, č. 9 (2002), s. 35.

121.

BÁRTFAY, Július – 45. výročie úmrtia

28. september 1888 Nitra – 25. august 1979 Bratislava

Akademický sochár. Zakladateľská osobnosť slovenského sochárstva v medzivojnovom a povojnovom období. Navštevoval ľudovú školu v Nitre a v Székesfehérvári (Stoličný Belehrad, Maďarsko). V r. 1902 – 1905 sa vyučil v dielni umeleckého stolára Antona Kőkoviho v Nitre. V r. 1920 absolvoval študijnú cestu do Paríža, kde študoval na Académie Lagrande u sochára A. B. Ataniho. Do roku 1923 pracoval v ateliéri sochára A. Bourdella. V r. 1925 – 1926 žil v Ríme, r. 1929 – 1930 v Paríži. Od roku 1930 pôsobil sochár vo vlastnom ateliéri v Nitre. Venoval sa vytváraníu súsoší a podobizní v mramore, kove a dreve. Za svoju tvorbu získal viacero významných ocenení a vyznamenaní. Jeho osobnosť a tvorba ovplyvnila i následné generácie sochárov.

Literatúra:

Július Bártfay / Marta Pernická. - Bratislava : Tatran, 1980. - 56 s. - Zozn. reprodu. diel Lit.: Pernická, Marta : Július Bártfay. - Bratislava : Tatran, 1980. - 56 s.

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 1997. - 1.: A-Č. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1998. - S. 94.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 18.

Zomrel J. Bártfay. In: Nitriansky hlas. - Roč. 20, č. 36 (1979), s. 3.

122.

HUDECOVÁ, Oľga – 95. výročie narodenia

27. august 1929 Krčava (okres Michalovce) – 30. apríl 2017 Nitra

Herečka, pôvodným povolaním učiteľka. V roku 1949 sa stala členkou súboru Dedinského divadla v Michalovciach. V Dedinskom divadle pôsobila šesť rokov, následne pôsobila jeden rok v divadle v Prešove. Od januára 1960 sa stala členkou hereckého súboru Krajského divadla v Nitre, neskôr Divadla Andreja Bagara v Nitre. Nitrianskemu divadlu zostala verná celý svoj profesionálny život. Na jeho doskách vytvorila takmer 130 postáv. Účinkovala aj v množstve televíznych rozprávok a v inscenáciách, najmä pod režijnou taktovkou Jozefa Bednáríka. V roku 2009 získala Cenu primátora Nitry.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cíváňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 235-236.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 493.

Herečka DAB / (Im). In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 6, č. 2 (1982), s. 20.

V divadle sa rozlúčili s Oľgou Hudecovou / (TASR/ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 26, č. 18 (2017), s. 9.

Zomrela herečka Oľga Hudecová / (TASR). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 26, č. 17 (2017), s. 15.

123.

BENDE, Imrich – 200. výročie narodenia

28. august 1824 Baja (Maďarsko) – 26. marec 1911 Nitra

Cirkevný hodnostár a náboženský spisovateľ. Od roku 1893 nitriansky biskup. Autor pastierskych listov a kázni. Prispieval aj do náboženských a iných časopisov. V Nitre dal vybudovať vyššiu dievčenskú školu, v Močenku kláštor vincentiek s dievčenskou školou. Rád sa zdržiaval v biskupskom kaštieli v Močenku.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 342.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 87.

Osobnosti z histórie našej obce. In: Močenok. - Roč. 14, č. 8 (2007), s. 12.

SEPTEMBER

124.

ŠEVČÍK, Milan – 70. výročie narodenia

2. september 1954 Nitra – 13. február 2021 Nitra ?

Regenschori, dirigent a organista. Na základnej umeleckej škole vyštudoval hru na akordeón a už ako pätnásťročný začal hrať na organe v kostole v Mlynárčiach a u Piaristov. Počas stredoškolských štúdií na Gymnáziu Eugena Gudernu v Nitre pokračoval v štúdiu hry na akordeón. Počas školských prázdnin pomáhal v dielni Otakara Vážanského a zoznámil sa so stavbou a údržbou organov. V roku 1975 začal hrať počas nedeľných bohoslužieb v Mojmírovciach. Študoval na Univerzite Komenského v Bratislave odbor geológia a zároveň študoval aj organ na ľudovom konzervatóriu v Bratislave. V roku 1979 začal hrať na bohoslužbách vo Veľkom Záluží. V roku 1990 založil v mládežnícky spevokol Echo. Neskôr nastúpil ako kmeňový organista v Kostole svätého Ladislava v Nitre. Súčasne vyučoval liturgickú hudbu a spev v Kňazskom seminári svätého Gorazda. Pomáhal založiť spevácky zbor seminaristov Schola Cantorum. Od roku 1995 spolupracoval na mnohých liturgických slávnostiach, aj v priamych prenosoch televízie či rozhlasu. Odohral mnohé organové koncerty na Slovensku i v zahraničí. Realizoval aj množstvo opráv organov. Od roku 2002 viedol Katedrálny chrámový zbor Emerám. V roku 2017 získal Cenu primátora Nitra za celoživotný prínos v oblasti kultúry, za založenie a vedenie speváckeho zboru Emerám.

Literatúra:

Cenu primátora získali osobnosti, ktoré prispeli k obohateniu kultúrneho a spoločenského života Nitry / (LS). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXXI, č. 10 (2017), s. 4-5.

Známy organista prehrál boj s koronavírusom / (JVO). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 7 (2021), s. 6.

125.

COBORI, Karol – 70. výročie úmrtia

31. december 1865 Holíč – 4. september 1954 Bratislava

Organizátor hudobného života, úradník. V r. 1919 – 1928 pôsobil ako riaditeľ mestského úradu a mešťanosta Nitry. Zaslúžil sa o výstavbu mesta (vodovod, kanalizácia, regulácia rieky, obytné domy a iné) a rozvoj kultúrneho života. V roku 1929 z jeho podnetu založili mestskú Hudobnú školu v Nitre. Bol tiež predsedom Krajinského zväzu miest a obcí na Slovensku.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 54.

Kapitoly z dejín Nitry. - Bratislava : Slovenské pedagogické nakl., 1963. - S. 26.

126.

GROM, Anton – 95. výročie narodenia

7. september 1929 Nový Přerov (Česká republika) – 24. február 1980 Nitra

Profesor, vedec-genetik, zootechnik. V r. 1949 – 1952 študoval na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach. V r. 1952 – 1968 a r. 1971 – 1980 prednášal na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Bol medzinárodne uznávaným odborníkom v oblasti hydínárstva a chovu

malých hospodárskych zvierat. Autor vedeckých prác, praktických príručiek, vysokoškolských učebníc, odborných a popularizačných článkov.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 2.: E-J. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 196-197.

Spomienky na profesora Groma : Anton Grom (1932 - 1980) / Jozef Rekoš. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita ; Slovenské poľnohospodárske múzeum, 2005. - 82 s.

Profesor Ing. Anton Grom, DrSc. / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 19, č. 2 (1995), s. 20-22.

Spomienka na profesora A. Groma / I. Točka, J. Rekoš. In: Poľnohospodár. - Roč. 49, č. 10 (2005), s. 2.

127.

VIRŠÍK, Julio – 60. výročie narodenia

7. september 1964 Nitra – 26. máj 2021 Malé Leváre

Moderátor. Vyštudoval gymnázium v Šali a žurnalistiku v Bratislave. Už počas vysokoškolského štúdia pôsobil v redakcii Pozor zákruta a potom vo vysielaní pre mládež s názvom Rádio Elán. V roku 1991 prešiel do vznikajúceho rádia Rock FM, kde mal vlastnú reláciu s hitparádou pesničiek. Neskôr pracoval ako programový riaditeľ v Rádiu Koliba a krátky čas pôsobil opäť v RTVS. V roku 2015 prešiel do Rádia Expres, v ktorom moderoval reláciu Twenty-five. Pôsobil aj ako organizátor hudobných festivalov a zviditeľnil sa aj ako člen poroty súťaže Slovensko hľadá Superstar.

Literatúra:

JULO - VIRŠÍK - vynikajúci slovenský hudobný moderátor navždy odišiel... / Alena Jaššová. - Fotogr. In: Galantský a Šalienský Žurnál. - Roč. XXV, č. 3 (2021), s. 3.

„Rozhlas ma vždy zaujímal“ Rozhovor s Julom Viršíkom / TT. - Fotogr. In: Mojmirovčan. - Roč. XXVII, č. 7-8 (2021), s. 16.

Zomrel moderátor Julio Viršík / (TASR, M). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 30, č. 21 (2021), s. 6.

128.

MLYNKA, Ladislav – 70. výročie narodenia

8. september 1954 Zlaté Moravce – 27. november 2010 Dunajská Lužná

Etnológ, mlynológ, vysokoškolský pedagóg a zakladateľ Slovenskej mlynologickej spoločnosti. V r. 1970 – 1974 študoval na Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach, v r. 1974 – 1978 na Katedre etnografie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Po ukončení štúdia sa zamestnal v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave. Neskôr pôsobil v Muzeologickom ústave Slovenského národného múzea. V roku 1991 nastúpil na Katedru etnografie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Bol garantom odboru muzeológia. V roku 2005 založil Slovenskú mlynologickú spoločnosť so sídlom vo Vrábľoch. V tom istom roku založil s priateľmi medzinárodné podujatie Medzinárodné mlynárske sympóziu, ktoré sa každoročne konalo na rodinnej farme Mašekov mlyn vo Vrábľoch. V oblasti výskumu materiálnej kultúry sa intenzívne venoval najmä problematike existencie remesla a ľudovej výroby v tradičnom vidieckom prostredí v jeho historických, ale hlavne sociálnych, duchovných a civilizačných súvislostiach a vo väzbe na spoločensko-politické zmeny v priebehu 20. storočia.

Literatúra:

Za docentom PhDr. Ladislavom Mlynkom, Csc. / Gabika Habáňová, Pavel Habáň. - Fotogr. In: Informátor Archívu Pamiatkového úradu SR. - Č. 44 (2011), s. 47-48.

Za Ladislavom Mlynkom (8. 9. 1954 - 27. 11. 2010) / Ľuboš Kačirek. - Fotogr. In: Slovenský národopis. - Roč. 59, č. 1 (2011), s. 80-82.

129.

TAGÁNYI, Karol – 100. výročie úmrtia

19. marec 1858 Nitra – 9. september 1924 Budapešť (Maďarsko)

Archivár a historik. Študoval na gymnáziu v Nitre. Autor diela o dejinách pôdneho spoločenstva v Uhorsku a zbierky dokumentov o minulosti lesníctva. Napísal viacero prác z oblasti hospodárskych dejín a sprievodcov po uhorských archívoch.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 22-23.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 179-180.

130.

KORTE, Oldřich František – 10. výročie úmrtia

26. apríl 1926 Šaľa – 10. september 2014 Praha (Česká republika)

Hudobný skladateľ, klavirista a publicista. Do roku 1939 žil v Šali. Študoval na gymnáziu v Komárne, Nitre, Klatovoch (Česká republika) a v Prahe. Je známy ako skladateľ symfonickej hudby, hudobný kritik, výborný klavirista, žurnalista a spisovateľ. Napísal vyše 170 článkov, kritik a recenzii. Získal viacero medzinárodných hudobných ocenení. V oblasti publicistiky pôsobil ako hudobný kritik. Písal eseje, scenáre pre rozhlasové relácie a spolupracoval s televíziou. Za výsledky pedagogicko-výchovnej, umeleckej, publicistickej a verejnoprospešnej činnosti bol ocenený Cenou mesta Šaľa za rok 2006.

Literatúra:

Československý hudební slovník. - Zv. 1.: A-L. - Praha : Státní hudební vyd., 1963. - S. 712-713.

Mesto ocenilo občanov : Cena mesta za rok 2006. In: Šaľa. - Roč. VIII, č. december (2007), s. 8-9.

131.

BARON, Karol – 85. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

13. september 1939 Levoča – 29. február 2004 Paríž (Francúzsko), poch. v Bratislave

Výtvarník, maliar, grafik a pedagóg. V r. 1995 – 2004 pôsobil ako vysokoškolský pedagóg na Katedre výtvarnej tvorby a výchovy Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Venoval sa maľbe, grafike, objektom i tvorbe bibliofilii. Svoje diela prezentoval na individuálnych a kolektívnych výstavách na Slovensku i v zahraničí, pričom v rámci surrealisticky orientovanej tvorby sa dostal i do zahraničných zborníkov a encyklopédií.

Literatúra:

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 1997. - 1.: A-Č. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1998. - S. 89.

Významný výtvarník pôsobil aj na nitrianskej univerzite / -tasr-. In: Nitrianske noviny. - Roč. 13, č. 11 (2004), s. 6.

132.

KUSENDA, Ján – 100. výročie narodenia

16. september 1924 Bošáca – 19. október 2003 Zvolen, poch. v Nitre-Mlynárčiach

Herec. Od roku 1950 účinkoval v martinskom divadle a od roku 1956 bol členom Divadla Andreja Bagara v Nitre. Pôsobil aj vo filme a v televízii.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 650.

Ján Kusenda hral v DAB 47 rokov / -r-. In: Nitrianske noviny. - Roč. 12, č. 43 (2003), s. 6.

Zomrel herec Ján Kusenda. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 28, č. 11 (2003), s. 26.

133.

KELEČÉNI, Karol – 170. výročie narodenia

110. výročie úmrtia

16. september 1854 Topoľčany – 1. február 1914 Tovarníky

Entomológ, úradník. Študoval na gymnáziu v Nitre. Bol členom Lekársko-lekárnického a prírodovedného spolku Nitrianskej župy. Do župnej monografie napísal prehľad o faune Nitrianskej stolice. Venoval sa aj štúdiu variability motýľov rodu *Zygaena*.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3.: K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 60.

Významné osobnosti a diela : záujem zoológov o Nitru / Tibor Babó. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 1, č. 7 (1977), s. 22.

134.

BENČAĽ, František – 95. výročie narodenia

18. september 1929 Kozárovce – 17. január 2010 Topoľčianky

Vedecký pracovník, dendrobiológ a pedagóg. V rokoch 1940 – 1948 navštevoval gymnázium v Zlatých Moravciach. V r. 1948 – 1952 študoval na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesného hospodárstva v Košiciach - odbor lesné hospodárstvo. V r. 1954 – 1989 pôsobil vo funkcii riaditeľa Arboréta Mlyňany SAV. Jeho zásluhou bolo Arborétum Mlyňany povýšené na samostatný ústav s názvom "Arborétum Mlyňany - ústav dendrológie SAV" so 4 oddeleniami. Bol predsedom Slovenskej botanickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied a podpredsedom Československej botanickej spoločnosti pri Československej akadémii vied. Externe pôsobil na Pedagogickej fakulte v Nitre. Autor vedeckých prác, zakladateľ a vedecký redaktor periodika *Folia Dendrologica* a edície *Acta Dendrobiologica*.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 1.: A-D. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 177.

Dendrologické dni v Arboréte SAV Mlyňany / Marián Tomajko. In: Tekovské noviny. - Roč. XIX, č. 20 (2009), s. 4.

Práca koníčkikom / J. Valach. In: Nitriansky hlas. - Roč. 20, č. 37 (1979), s. 5.

135.

ŠEDÝ (Schedy), Jozef – 195. výročie úmrtia

10. február 1750 Skalica – 21. september 1829 Nitra

Bernolákovec, cirkevný hodnostár a náboženský spisovateľ. Študoval na seminári v Nitre. Od roku 1774 prednášal cirkevné dejiny. V r. 1801 – 1826 pôsobil ako riaditeľ biskupského seminára v Nitre,

veľprepošt nitriansky. V r. 1793 – 1795 člen Slovenského učeného tovarišstva. Bol podporovateľom slovenskej tlače, mecénom a zakladateľom dobročinných spolkov.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 143-144.

Krypta na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

136.

DOMASTA, Ján – 115. výročie narodenia
35. výročie úmrtia

23. september 1909 Cabaj-Čápor – 26. august 1989 Cabaj-Čápor, poch. v Bratislave

Spisovateľ, prozaik, pedagóg, redaktor a autor literatúry pre deti a mládež. V r. 1915 – 1920 navštevoval ľudovú školu v Čápure, v rokoch 1921 – 1926 študoval na gymnáziu v Nitre a v r. 1926 – 1930 v Ružomberku. V r. 1930 – 1933 bol učiteľom v Ujlaku (Veľké Zálužie). Od roku 1968 pôsobil ako redaktor časopisu Rodina a škola a redigoval Zvesti Ministerstva školstva a Ministerstva kultúry. Jeho literárne práce vznikali ako súčasť učiteľského pôsobenia, pričom sa nimi usiloval vyvolať aktívny záujem čitateľov viacerých vekových kategórií o národné dejiny a etické problémy dávneho i súčasného života. V roku 1942 debutoval románom z obdobia Veľkej Moravy Mladý vlk. Svoju literárnu tvorbu orientoval na historickú povesť, legendu, historickú prózu, román, poviedku a divadelné hry. V literárnej tvorbe pre mládež sa sústredil na historickú povesť, poviedku a román.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 3.: Č-Eg. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2003. - S. 480.

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv.1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 115.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 58-59.

Za Jánom Domastom / E. Vontorčík. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 13, č. 12 (1989), s. 28-29.

137.

BOTTYÁN (Vak Bottyán), Ján – 315. výročie úmrtia

1640 Ostrihom (okolie, Maďarsko) – 27. september 1709 Lörinckáta (Maďarsko)

Kurucký generál, vojenský veliteľ povstalcov, vojvodca Rákócziho povstania. Prezývaný aj Vak Bottyán. Príslušník šľachtického rodu z Tekovskej stolice. Študoval na jezuitskom kolégiu v Šali. Účastník bojov proti Turkom, v ktorých preukázal mimoriadne bojové a veliteľské schopnosti. Slúžil ako poručík šalianskeho hradu, v roku 1683 ako nadporučík ostrihomského hradu, veliteľ hradov a miest. Po vypuknutí stavovského povstania Františka II. Rákócziho s ním udržiaval tajné styky a v roku 1704 sa k nemu pridol.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 528.

Šaľa : kapitoly z histórie mesta / Karol Šmida. - [1. vyd.]. - Šaľa : Mestský úrad, 1993. - S. 89-92.

Zabudnutí hrdinovia protitureckých bojov / Miroslav Eliáš. - 1. vyd. - [S.l.] : Miroslav Eliáš, vlastným nákladom, 2013. - S. 25.

138.

GERGELYI, Otmar – 105. výročie narodenia

28. september 1919 Bušovce – 13. marec 1995 Nitra, poch. v Bratislave

Archivár, historik-regionalista, organológ a publicista. Pôsobil v Nitre. Od roku 1960 ako pracovník Štátneho oblastného archívu, v r. 1965 – 1975 Slovenského poľnohospodárskeho múzea. Zaoberal sa dejinami nitrianskeho regiónu. Známý je jeho seriál článkov z dejín obcí okresu Nitra (1965) ako i monografia "Nitra", ktorá vyšla v edícii Umeleckohistorické pamiatky na Slovensku v roku 1969. Podieľal sa na výskume historických organov na Slovensku a je spoluautorom publikácie Historické organy na Slovensku. Bol členom viacerých vedeckých spoločností z oblasti histórie, poľnohospodárstva, muzeológie, archívniectva, archeológie a národopisu a bohatá je i jeho publikačná činnosť z týchto odborov.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 45-47.

O pamiatkových orgánoch na Slovensku / Ferdinand Klinda. - Fotogr. In: Hudobný život. - Roč. 6, č. 6 (1974), s. 3.

Spomienka na PhDr. O. Gergelyiho / Vlado Uhlár. In: Nitra. - Roč. 19, č. 8 (1995), s. 11-12.

Zaslúžil sa o zachovanie údajov o histórii aj organoch / (DC). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny - Roč. 29, č. 2 (2020), s. 12.

139.

NOVOMESTSKÝ, Ladislav – 165. výročie narodenia
85. výročie úmrtia

28. september 1859 Skalica – 5. február 1939 Nitra, poch. v Svätoplukove

Evanjelický farár, národovec, publicista a pedagóg. Po štúdiách na gymnáziu v Bratislave študoval v r. 1881 – 1883 evanjelickú teológiu vo Viedni a v Rostocku (Nemecko). V r. 1889 – 1929 pôsobil ako farár v Svätoplukove, do roku 1909 si plnil aj úlohu učiteľa na miestnej evanjelickej škole. Od roku 1929 žil na dôchodku v Nitre. Pričinil sa o založenie úverového družstva vo Svätoplukove, stavbu kostola a školy. Angažoval sa v hnutí slovenskej opozičnej mládeže a bol propagátorom slovensko-českej vzájomnosti.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 4.: N-Q. - Bratislava : Veda, 1980. - S. 128.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 153.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 176.

OKTÓBER

140.

HRMO, Valér – 90. výročie narodenia

1. október 1934 Lovča – 12. január 1990 Nitra

Poľnohospodársky odborník a pedagóg. V r. 1959 – 1990 pôsobil na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. V r. 1980 – 1988 bol prorektorom pre výskum, v rokoch 1988 – 1989 dekanom Prevádzkovo-ekonomickej fakulty. Zaoberal sa teóriou riadenia poľnohospodárstva. Autor a spoluautor vysokoškolských učebníc, učebných textov, knižničných publikácií a vedeckých prác a odborných príspevkov.

Literatúra:

Dvadsaťpäť rokov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. - Bratislava : Príroda, 1971. - S. 178.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 6.: T-Ž. - Bratislava : Veda, 1982. - S. 713.

141.

HRTUS Jurina, Pavol – 105. výročie narodenia
30. výročie úmrtia

1. október 1919 Turzovka-Klokočov – 30. december 1994 Melbourne (Austrália)

Spisovateľ, prozaik a esejista. Študoval na gymnáziu v Nitre. V r. 1939 – 1944 študoval na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Pôsobil ako úradník a neskoršie ako vedúci oddelenia Spolku svätého Vojtecha pre jeho vydavateľstvo. V máji 1948 emigroval. Pôsobil v Nemecku (Schwabach, Amberg), od januára 1949 žil v Austrálii. Po básnických začiatkoch sa venoval hlavne prozaickej tvorbe. Publikoval v krajských časopisoch a prekladal z angličtiny a taliančiny. Napísal aj viacero čít a próz s kysuckou problematikou.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 70.

Slovník slovenských spisovateľov. - Praha : Nakladateľstvo Libri, 2000. - S. 174.

Pavol Hrtus Jurina: zomrel spisovateľ žijúci v Austrálii. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 1 (1995), s. 2.

142.

SEEGEN, František Xaver – 300. výročie narodenia

5. október 1724 Viedeň (Rakúsko) – 1780 Viedeň (Rakúsko)

Umelecký rezbár a sochár. Bol žiakom viedenskej akadémie (1736). Časť svojho života prežil v Nitre. V r. 1761 – 1763 vytvoril pre františkánsky kláštor sériu drevených reliéfov zo života svätého Františka z Assisi a 18 basreliéfov pre kostol kamaldulského kláštora na Zobore.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 210.

Vzácné diela vo františkánskom refektári / Štefan Valent. In: Nitra. - Roč. 15, č. 3 (1991), s. 35-37.

143.

KOLLÁR, František (Francois) – 120. výročie narodenia
45. výročie úmrtia

6. október 1904 Senec – 3. júl 1979 Créteil-Paríž (Francúzsko)

Umelecký fotograf. Patril medzi uznávaných fotografov 20. storočia. Pochádza zo Šale. Od roku 1924 žil vo Francúzsku, kde si v roku 1930 zriadil vlastné štúdio. Popri portréte sa venoval módnej a reklamnej fotografii a spolupracoval s viacerými časopismi. Je predstaviteľom realizmu vo fotografii. Mal však blízko aj k umeleckým avantgardám a udržiaval blízke kontakty s francúzskymi surrealistami. Významne sa podieľal na formovaní medzivojnovovej fotografie. Podieľal sa na príprave svetovej výstavy v Paríži, za čo aj ako jediný fotograf v histórii svetových výstav, dostal ocenenie francúzskej vlády. Najväčšiu slávu si získal cyklom "Pracujúce Francúzsko", ktorý nafotil na cestách po celej krajine. Obsahuje vyše 9 tisíc fotografií rôznych pracujúcich ľudí. Už v roku 1932 vystavoval v Paríži, neskôr v New Yorku a Mníchove.

Literatúra:

Šaľa / [autor textu Július Morávek]. - [1. vyd.]. - Šaľa : Focesa, 2017. - S. 69.

Svetoznámy fotograf / Markus Gáll. - Fotogr. In: Slovo Šaľanom. - Roč. III, č. 4 (1989), s. 7.

144.

PAJDUŠÁKOVÁ-Mrkosová, Ľudmila – 45. výročie úmrtia

29. jún 1916 Radošovce – 6. október 1979 Štrbské Pleso-Vyšné Hágy, poch. v Tatranskej Lomnici

Pedagogička, astronómka. V r. 1927 – 1935 študovala na reálnom gymnáziu v Kláštore pod Znievom, súkromne učiteľský ústav, do roku 1950 popri zamestnaní astronómii na Slovenskej univerzite v Bratislave. V r. 1936 – 1939 pracovala ako učiteľka na ľudových školách vo Vinosadoch, v r. 1937 – 1939 v Slepčanoch. Od roku 1944 pracovníčkou Štátneho observatória na Skalnatom Plese, od roku 1953 pracovníčkou Astronomického ústavu Slovenskej akadémie vied, v r. 1958 – 1979 jeho riaditeľka. Ťažiskom jej vedeckej práce bola solárna astronómia s osobitným zreteľom na prejavy aktivity v slnečnej fotosfére a korón. Je objaviteľkou piatich nových komét a autorkou monografických prác, mnohých vedeckých štúdií a príspevkov.

Literatúra:

Lexikón slovenských žien / zodpovedný redaktor : Augustín Maľovčík ; hlavné autorky a odborná redakcia : Ľudmila Ďuranová, Anna Šourková, Alena Táborecká. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2003. - S. 182-183.

Slepčany oslavujú astronómku / Tomáš Holúbek. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 25 (2016), s. 7.

145.

GUDERNA, Ladislav – 25. výročie úmrtia

1. jún 1921 Nitra – 6. október 1999 Vancouver (Kanada)

Akademický maliar, monumentalista, tvorca poštových známok, grafik a kresliar. Po štúdiách na gymnáziu v Nitre sa s rodinou presťahoval do Bratislavy, kde pokračoval na obchodnej akadémii, neskôr na Škole umeleckých remesiel. V roku 1944 absolvoval štúdium na Akadémii výtvarných umení v Belehrade (Srbsko). Absolvoval študijné cesty v Budapešti, Juhoslávii, Paríži a Švajčiarsku. Od roku 1968 pôsobil a žil v Kanade. V roku 1979 sa stal členom surrealistickej skupiny Melmouth Vancouver. Ilustroval aj knihy, prispieval kresbami do časopisov (Šibeničky, Roháč a i.) a pracoval na plagátoch. Bol spoluredaktorom časopisu Umelecký mesačník. Jeho maliarske a kresbové dielo patrí k významným hodnotám slovenskej výtvarnej moderny. Jeho tvorba patrí k trvalým hodnotám slovenského i svetového maliarstva 20. storočia.

Literatúra:

Nový slovník československých výtvarných umelcov. - 1.: A-K / Sestavil Prokop Toman. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1993. - S. 278-279.

Za Ladislavom Gudernom / (rsk). In: Nitra. - Roč. 24, č. 2 (2000), s. 27.

Zomrel akademický maliar L. Guderna / (tasr). - Fotogr. In: Slovenská republika. - Roč. 7, č. 232 (8.10.1999), s. 6.

146.

RUTHOVÁ, Eva – 90. výročie narodenia

8. október 1934 Zlaté Moravce – 5. november 2012 Nitra

Kultúrna pracovníčka, knihovníčka, organizátorka a moderátorka kultúrnych a literárnych podujatí v Literárnom klube Janka Jesenského v Nitre. Študovala na piaristickom gymnáziu v Nitre. Pracovala ako novinárka v redakcii Hlasu ľudu a Obrany ľudu v Bratislave V r. 1961 – 1992 pôsobila v Okresnej knižnici v Nitre. Z jej iniciatívy vzniklo Divadielko poézie, večery pri fontáne v záhrade Nitrianskej galérie i Literárny klub, kde aj prednášala. Ako predsedníčka Literárneho klubu vyše 20 rokov

organizovala a moderovala desiatky zaujímavých besied s hercami, spevákmi, spisovateľmi, politikmi, vedcami a filozofmi. Po odchode do dôchodku vpreádzala zosnulých na ich poslednej ceste a takisto nechýbala pri sobášoch v miestnom evanjelickom kostole. Za svoju činnosť bola ocenená Cenou primátora a Cenou mesta Nitra.

Literatúra:

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 195.

Nitrania dali posledné zbohom Eve Ruthovej / Jana Černáková. - Fotogr. In: Nitrianske noviny My. - Roč. 21, č. 45 (2012), s. 9.

Spomienkový večer na nositeľku Ceny mesta Nitra Evu Ruthovú / (sy). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIX, č. 11 (2014), s. 12.

147.

ŽÁK, Viktor – 75. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

8. október 1949 Nitra – 26. marec 2009 Nitra

Lekár. Pracoval ako sekundárny lekár v Nitre, územný a závodný lekár v Pezinku, v Bratislave a vo Vrábľoch, kde zastával aj post riaditeľa polikliniky. Pätnásť rokov pôsobil vo funkcii riaditeľa nitrianskej nemocnice. Od februára 2008 pôsobil ako riaditeľ v Nemocnici v Zlatých Moravciach. Bol tiež prodekanom na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a členom komisie pre zdravotníctvo a sociálne veci pri Mestskom zastupiteľstve v Nitre. V roku 2018 bol ocenený Cenou mesta Nitra in memoriam za celoživotný prínos v oblasti verejného zdravotníctva.

Literatúra:

Na slávnostnom zastupiteľstve oceňovali / (RM). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 27, č. 35 (2018), s. 2.

Riaditeľ nemocnice Viktor Žák zomrel / (MH). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 8, č. 12 (2009), s. 2.

148.

GISSER, Július (Gyula) – 95. výročie úmrtia

1843 - - 9. október 1929 Nitra

Aktívny šermiar, pedagóg a organizátor nitrianskeho športu. Od roku 1866 žil v Nitre. Pôsobil ako profesor telocviku na piaristickom gymnáziu. Založil súkromnú šermiarsku školu, prvú v rakúskej monarchii. Neskôr v roku 1868 vybudoval kúpalisko, klzisko a tenisové kurty, čím sa zaslúžil o rozvoj šermiarstva, plavectva, vodného póla, krasokorčuľovania, hokeja a tenisu v Nitre. Na celoštátnych a medzinárodných šermiarskych súťažiach sa ako vynikajúci šermiar viackrát umiestnil na prvom mieste.

Literatúra:

Nitra : ako si ňa pamätáme. 1 / Vladimír Bárta a kolektív. - [1. vyd.]. - Slovenská Lupča : AB ART press, [2016]. - S. 46-51.

Zakladateľ nitrianskeho športu, tvorca nitrianskeho kúpaliska Július Gisser / Magda Griesbachová, Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 18, č. 10 (1994), s. 39-41.

149.

JELENÁK, Eudovít – 25. výročie úmrtia

30. október 1920 Merašice – 9. október 1999 Nitra

Akademický maliar a profesor. V r. 1951 – 1956 študoval na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave. V r. 1959 – 1988 pôsobil na Pedagogickej fakulte v Nitre, do roku 1986 ako vedúci Katedry výtvarnej výchovy. Vyučoval rôzne výtvarné disciplíny, najviac maľbu a kompozíciu. Popri pedagogicko-výtvarnej činnosti sa venoval komornej maľbe, najmä olejom. Vo svojich dielach zobrazoval ženy v jej najkrajších symbolických podobách v náručí s dieťaťom, s holubicou či chlebom na dlani, kvetmi v rukách. Pozoruhodné sú aj jeho monumentálne diela, napr. sklená mozaika s farebnou omietkou v študentskom domove pod Zoborom, sklené vitráže v bývalom hoteli Slovan a reštaurácii Stavbár, keramická mozaika vo Furmánskej vinárni a ďalšie diela zdobiace priestory závodov a administratívnych budov v Topoľčanoch, Komárne, Partizánskom a Bánovciach nad Bebravou.

Literatúra:

Malý slovník slovenských výtvarných umelcov. - V Bratislave : Slovenský fond výtvarných umení, 1981. - S. 209.
Z ateliéru Ľudovíta Jelenáka. In: Nové slovo. - Roč. 28, č. 36 (1986), s. 22.

150.

BEŇO, Michal – 60. výročie úmrtia

1. február 1880 Dolné Držkovce (časť Veľkých Držkoviec) – 12. október 1964 Nitra

Cirkevný hodnostár, náboženský publicista a národovec. V r. 1895 – 1899 študoval teológiu. Od roku 1922 pôsobil ako nitriansky kanonik a člen skúšobnej komisie profesorov náboženstva na stredných školách v Nitre. Pôsobil tiež ako predseda cirkevného súdu a profesor cirkevného práva na bohosloveckom učilišti. Od roku 1924 vicerektor veľkého seminára v Nitre a prefekt nitrianskej diecéznej knižnice, od r. 1948 generálny vikár. Bol členom mestskej rady a zastupiteľstva v Nitre a člen výboru Spolku svätého Vojtecha. V novinách publikoval kázne a články s mierovou tematikou.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 1.: A-B. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. - S. 367.
Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 95.

151.

KABINA, František – 180. výročie narodenia

13. október 1844 Bzenica – 12. november 1931 Budapešť-Csillaghegy (Maďarsko)

Redaktor, vydavateľ a právnik. Popredný publicista pomatičného obdobia. Právo študoval v Budapešti a vo Viedni. Pôsobil ako advokát, statkár v Békásmegyeri (mestská štvrť v Budapešti, Maďarsko). V r. 1919 – 1921 riaditeľ gymnázia v Kláštore pod Znievom. V 20. rokoch 20. storočia žil v Šali a v Nitre. V roku 1926 sa pokúsil založiť na Zobore "vodoliečebný ústav chladnej vody". V roku 1870 pôsobil ako prvý predseda akademického spolku Tatran vo Viedni. Vydával časopis Perun, Hlas ľudu a Uhorské noviny.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 3 : K-L. - Martin : Matica slovenská, 1989. - S. 11.

152.

MÉSZÁROS, Jozef Elemír – 85. výročie úmrtia

14. august 1897 Výčapy-Opatovce – 14. október 1939 Nitra

Akademický sochár, grafik, rytec, umelecký zlatník a kovotepec. Odborné výtvarné vzdelanie získal v Budapešti, v Nemecku a v Ríme. Tvoril sochy, cirkevné predmety, umelecké plakety s rozličnou tematikou a úžitkové predmety zo striebra. Bol popredným členom nitrianskeho výtvarného okruhu. Podieľal sa na reliéfoch v piaristickom Kostole svätého Ladislava a na fasáde kostola Na Vŕšku.

Literatúra:

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 101.

Dielo všestranného umelca / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 3, č. 10 (1979), s. 27-28.

153.

KORČEK, Ladislav – 40. výročie úmrtia

25. september 1916 Hlohovec – 16. október 1984 Nitra

Pedagóg, telovýchovný a kultúrny pracovník, zbormajster. Študoval a dlhé roky pôsobil v Nitre ako pedagóg. Okrem pedagogickej činnosti sa aktívne venoval športu, najmä atletike. Bol aktívnym športovcom i trénerom. Zaslúžil sa o výstavbu športového štadióna na Sihoti. Systematicky sa venoval tiež zborovému spevu ako zbormajster rozličných školských zborov v Nitre. Viedol aj Katedrálnej spevokol Emerám.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 165.

Športovec, pedagóg, kultúrno-osvetový pracovník Ladislav Korček / Anton Pažitný. In: Nitra. - Roč. 20, č. 9 (1996), s. 21-24.

154.

MIGAZZI, Krištof Bartolomej Anton – 310. výročie narodenia

20. október 1714 Trident (Taliansko) – 14. apríl 1803, poch. vo Viedni v Dóme sv. Štefana

Gróf z Wallu a Sonnenturmu, cirkevný hodnostár, biskup a kardinál. Bol legátom svätého otca Benedikta XIV. a Pia VI. a osobným poradcom cisárovnej Márie Terézie a vyslanca Ferdinanda VI., kráľa španielskeho vo Vatikáne. V roku 1779 získal panstvo Zlaté Moravce. Ako majorátny pán Zlatých Moraviec upravil kaštieľ a začal budovať park. V roku 1785 úplne prestaval a zväčšil rímskokatolícky kostol svätého Michala archanjela, o čom svedčí tabuľa na priečelí kostola a pamätná doska v chráme. Cez letné mesiace navštevoval svoj kaštieľ v Zlatých Moravciach a farský chrám.

Literatúra:

Zlaté Moravce a okolie / Štefan Rakovský. - Bratislava : Slavín, 1969. - S. 37-53, 73-166.

Pred 215 rokmi zomrel kardinál Krištof Bartolomej Anton Migazzi / Peter Klimant. In: Tekovské noviny. - Roč. XXVIII, č. 5 (2018), s. 7.

155.

HORNIÁK, Marcel – 35. výročie úmrtia

17. január 1903 Horné Krškany (dnes súčasť Nitry) – 21. október 1989 Pezinok

Literárny pracovník a pedagóg. V r. 1913 – 1917 študoval na gymnáziu v Nitre, teologické štúdiá absolvoval v Turíne (Taliansko). Pôsobil na saleziánskom gymnáziu a ako správca farnosti v Šaštíne, neskôr správca farnosti vo Svätom Beňadiku. V r. 1932 – 1934 bol redaktorom časopisu Don Bosco.

Neskôr pôsobil v Bratislave, v Trnave a ako špirituál Saleziánskej vysokej školy teologickej vo Svätom Kríži nad Hronom. Bol literárne činný. V roku 1946 vydal knižnú štúdiu Životné pramene krásneho písomníctva.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska / Július Pašteka spolu s autorským kolektívom. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 514.

156.

STANČEK, Jozef – 160. výročie narodenia

22. október 1864 Prievidza – 13. jún 1947 Bratislava

Prozaik, dramatik, pedagóg, spisovateľ pre deti a mládež. V r. 1875 – 1881 študoval na gymnáziu v Prievidzi. Po absolvovaní učiteľského ústavu v Kláštore pod Znievom (1884) pôsobil ako učiteľ v Prievidzi. V r. 1919 – 1925 učil v Topoľčiankach. Záujem o literárnu tvorbu sa uňho prebudil už na učiteľskom ústave. Folklór, zvykoslovie, povery a ľudová liečba ho zaujali natrvalo a stali sa základom jeho tvorby. Publikoval v regionálnych periodikách, uverejňoval články s osvetovou, národopisnou a pedagogickou problematikou, besednice, humoresky a preklady. Autor prozaických knižiek a divadelných hier pre deti a mládež. Spracoval monografiu o Topoľčiankach.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 378.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / zostavovateľ a vedecký redaktor Ondrej Sliacky. - Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. - S. 311-312.

157.

RONCHETTI, Jozef – 120. výročie úmrtia

1837 Hlohovec – 23. október 1904 Nitra

Kominársky majster a požiarnik. V roku 1866 sa stal členom kominárskeho cechu a v roku 1869 založil prvý dobrovoľný hasičský zbor v Nitre. Bol priekopníkom hasičstva v nitrianskom regióne. Bol predsedom Uhorského krajinského kominárskeho zväzu, predsedom Hornouhorskej priemyselnej korporácie, ministerským priemyselným radcom, členom mestského zastupiteľstva a starostom vinohradníckej obce Zobor.

Literatúra:

Dejiny Dobrovoľného hasičského sboru mesta Nitry : 1869 - 1939 / Michael Gyulay. - Nitra : Tlač. kníhtlač. Jána Rišňovského, 1939. - S. 16.

Hasičská škola / Pavol Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 7, č. 5 (1983), s. 26-27.

158.

JEDLIČKA, Karol – 10. výročie úmrtia

24. október 1917 Oslany – 24. október 2014 Nitra

Pedagóg, historik. Pôsobil ako profesor na bývalej Štátnej obchodnej akadémii v Nitre. V roku 1946 bol vymenovaný za riaditeľa Štátnej obchodnej akadémie v Nových Zámkoch. V roku 1953 sa vrátil do Nitry a pôsobil ako riaditeľ I. jedenásťročnej strednej školy. Od roku 1961 vedúci Katedry dejín na Pedagogickej fakulte v Nitre. Publikoval množstvo historických prác, štúdií a článkov v rôznych

periodikách a podieľal sa na tvorbe študijnej literatúry pre študentov vysokých škôl. V r. 1962 – 1981 bol predsedom pobočky Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV v Nitre.

Literatúra:

Nitriansky historik robotníckeho hnutia / Ida Zubácka. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 11, č.12 (1987), s. 37-38.

Výročie oslavoval aj najstarší riaditeľ školy Karol Jedlička / Kristína Rídekyová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 16, č. 45 (2007), s.15.

159.

OZÁBAL, Ján – 110. výročie narodenia

25. október 1914 Radošovce – 27. október 1981 Bratislava

Autor a prekladateľ bábkových hier, divadelný organizátor a spisovateľ pre deti a mládež. V r. 1925 – 1930 študoval na gymnáziách v Nitre a v Zlatých Moravciach. Jeden zo zakladateľov systému riadenia a metodického usmerňovania záujmovej umeleckej činnosti. Autor bábkových hier a scénok. V tvorbe bábkových hier vychádzal z poznania zložitosti detskej psychiky a potrieb profesionálneho bábkového divadla.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 4.: M-Q. - Martin : Matica slovenská, 1990. - S. 361.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maňovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 347.

160.

RÉDEKY (Rédecký), Gejza – 100. výročie úmrtia

23. apríl 1852 Čadca – 25. október 1924 Nitra

Advokát a policajný kapitán. Strednú školu vychodil v Nitre a Trnave. Právnické vzdelanie získal v Bratislave a Budapešti. V roku 1878 sa stal notárom sirotskej stolice nitrianskej župy. V roku 1880 si otvoril súkromnú advokátsku kanceláriu v Nitre. Od roku 1886 pôsobil ako policajný kapitán mesta a od roku 1891 bol hlavným policajným kapitánom.

Literatúra:

Nitra : moje rodné mesto alebo osemdesiat rokov pod Zoborom / Štefan Košovan. - 1. vyd. - Nitra : Štefan Košovan, 2018. - S. 42-43.

Policajný kapitán mesta Nitra : zakladateľ modernej mestskej polície / Štefan Košovan. In: Nitra. - Roč. 28, č. 5 (2003), s. 22.

161.

ŠIŠKA, Rudolf – 95. výročie narodenia

26. október 1929 Čel'adince – 24. júl 2015 Nitra

Autor a prekladateľ bájok, básnik, jazykovedec, filológ a pedagóg. Ako učiteľ pôsobil v Solčanoch, Preseľanoch a Bošanoch. V r. 1965 – 1972 pôsobil na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre so zameraním na metodiku vyučovania slovenského jazyka. V r. 1990 – 1992 pracovník Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre, v r. 1992 – 1996 Fakulty humanitných vied Vysoké školy pedagogickej v Nitre. Venoval sa metodike vyučovania

slovenského jazyka. Vydal niekoľko gramatických príručiek a efektívnych cvičení. Písal a prekladal bájky, básne a veršované rozprávky.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 102-103.

Autor bájok vymyslel veršovaný pravopis / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 20, č. 44 (2011), s. 12.

162.

SINGER, Oskar – 125. výročie narodenia

27. október 1899 Dolné Vestenice – 4. november 1972 Londýn (Anglicko)

Architekt. Architektúru študoval na Vysokej škole technickej v Budapešti a v Brne. Pôsobil v Nitre, kde okrem iných stavieb realizoval budovu základnej školy na ulici Fraňa Mojtu a Robotnícky dom. Bol významným predstaviteľom funkcionalizmu na Slovensku a jedným s najprogressívnejších nitrianskych architektov medzivojnového obdobia 20. storočia. Angažoval sa aj kultúrne. Bol členom Bratislavského Umeleckého spolku Kunstverein i Informovanosti. Publikoval v časopise Forum.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 178.

Niektoré aspekty kultúrnej, umeleckej a osvetovej činnosti mesta Nitra v rokoch 1939 - 1945 / Martin Hetényi. In: Konštantínove listy. - Roč. 8 (2015), s. 78-87.

Postavy a (postavičky) spod Zobora : monument / Ladislav Martinček. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 5, č. 6 (1981), s. 37-38.

163.

STRNISKOVÁ, Viera – 95. výročie narodenia

30. október 1929 Hlohovec – 31. august 2013 Bratislava

Herečka, zaslúžilá umelkyňa. Vyštudovala Hudobné a dramatické konzervatórium v Bratislave a Filozofickú fakultu Univerzity Komenského, odbor divadelná a literárna veda. Od roku 1948 bola členkou Novej scény v Bratislave. Jednu sezónu tiež strávila v divadle v Kolíne (v r. 1950 – 1951), ale potom sa opäť vrátila na Slovensko a hrala v divadlách vo Zvolene a v r. 1957 – 1962 v Krajevom divadle v Nitre. Od roku 1962 pôsobila v Slovenskom národnom divadle v Bratislave. Éra nitrianskeho divadla jej priniesla postavy, oceňované v celoštátnom kontexte. Okrem divadla hrala aj v mnohých filmoch a televíznych inscenáciách.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cíváňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 233-234.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 2.: M-Ž. - Bratislava : Veda, 1990. - S. 387-388.

NOVEMBER

164.

ĎURKA, Jozef – 45. výročie úmrtia

28. február 1928 Ľubovec-Ruské Pekl'any – 1. november 1979 Bratislava

Biológ, pedagóg. Študoval v Košiciach, na Univerzite Komenského v Bratislave (biológia-chémia) a v Brne. V r. 1952 – 1956 pôsobil v Botanickej záhrade v Bratislave, v r. 1956 – 1959 bol odborným asistentom na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Zameriaval sa na aplikovanú biológiu a teóriu vyučovania prírodopisu. Autor monografie, štúdií, viacerých diafilmov a didaktických textov z prírodopisu pre základné školy.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 390.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. - Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 529.

165.

MOKRÁŠ, Eduard Ľudovít – 95. výročie narodenia

2. november 1924 Svätoplukovo (Šalgov) – 27. apríl 2017 Nitra

Cirkevný hodnostár a kňaz. Študoval a pôsobil v Nitre ako kaplán. Od roku 1982 účtovník Biskupského úradu a ceremoniár, od roku 1987 kanonik, v r. 1990 – 1994 vicerektor Kňazského seminára svätého Gorazda v Nitre, v r. 2006 veľprepošť Nitrianskej sídelnej kapituly. V r. 1964 – 1974 pôsobil ako administrátor farnosti Ivanka pri Nitre.

Literatúra:

História obce Svätoplukovo : historický Šalgov / Peter Keresteš. - Nitra : Enars, 2010. - S. 241.

166.

MEDŇANSKÝ, Martin – 125. výročie úmrtia

10. november 1840 Divinka – 3. november 1899 Istebník (súčasť Trenčína)

Kňaz, básnik a prekladateľ. V r. 1851 – 1854 študoval na gymnáziu v Trenčíne, od roku 1854 v Nitre, kde absolvoval aj teológiu v nitrianskom biskupskom seminári. Bol jedným zo zakladateľov samovzdelávacieho krúžku slovenských bohoslovcov. Písal verše a poviedky do slovenských a českých časopisov a prekladal najmä poéziu maďarskú, poľskú, nemeckú a francúzsku. Venoval sa pestovaniu ovocných stromov, propagoval nové poznatky vo včelárstve a v poľnohospodárstve.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 908-909.

Martin Medňanský (1840-1899) : kňaz - básnik a prekladateľ / Eubomír Viliam Prikryl. In: Katolícke noviny. - Roč. 109, č. 46 (1994), s. 14.

167.

SVOBODA, Fraňo – 55. výročie úmrtia

21. jún 1901 Trnava – 6. november 1969 Šaľa

Prozaik, pedagóg, spisovateľ pre deti a mládež. Po absolvovaní Učiteľského ústavu v Modre učil v Cíferi a v Trnave. V r. 1947 – 1950 bol pracovníkom Výskumného ústavu pedagogického v Bratislave, v r. 1950 – 1961 učil na osobitnej škole v Šali. Bol redaktorom Orlíka. Pre deti zostavoval čítanky, príručky, hodnotil knihy pre deti a písal práce s vyslovene pedagogickým zámerom. V knižných dielach pre deti spracúval náboženskú a prírodnú tematiku.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maťovčík ... [et al.]. - Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov ; Martin : Slovenská národná knižnica, 2001. - S. 428.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / Ondrej Sliacky ... [et al.]. - Bratislava : Mladé letá, 1979. - S. 259-260.

168.

HADBAVNÝ, Štefan Romuald – 310. výročie narodenia

10. november 1714 Jánovce-Machalovce – 30. august 1780 Červený Kláštor

Jazykovedec, prekladateľ, historik. Noviciát a teológiu absolvoval v kamaldulskom kláštore v Nitre, potom pôsobil v Červenom Kláštore. Bol prvým prekladateľom Písma svätého do slovenčiny a priekopníkom slovenského dejepisectva.

Literatúra:

Encyklopédia slovenských spisovateľov. - Zv. 1.: A-O. - Bratislava : Obzor, 1984. - S. 178.

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 65.

Významný Slovák z Červeného Kláštora / Igor Janota. In: Slovenský národ. - Roč. 3, č. 25 (1992), s. 6.

169.

MARTINČEK (Mártonvölgyi), Ladislav – 40. výročie úmrtia

5. november 1910 Martin – 11. november 1984 Nitra

Regionálny historik, právnik a publicista. Študoval na stredných školách v Nitre, v Pápe (Maďarsko) a v Šahách, právo na Univerzite Komenského v Prahe. Pôsobil v Nitre ako advokát. Písal recenzie. Zaujímal sa o dejiny nitrianskeho regiónu, venoval sa najmä zbieraniu povestí. Spracoval a knižne vydal povesti o obciach Od prameňa rieky Nitry až po jej ústie pri Komárne (1941). Publikoval najmä v regionálnych periodikách. Je autorom mnohých článkov o významných osobnostiach a udalostiach Nitry prvej polovice 20. storočia.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 90.

JUDr. Ladislav Martinček, právnik, spisovateľ a žurnalista / Anton Pažitný. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 18, č. 11 (1994), s. 31-34.

Za dr. L. Martinčekom / R. Čermán. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 9, č. 1 (1985), s. 24-25.

170.

KÜHNOVÁ, Katina – 10. výročie úmrtia

22. august 1943 Turčiansky Svätý Martin (dnes Martin) – 12. november 2014 Nitra

Speváčka, hudobná pedagogička a dirigentka. Študovala na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre. Pôsobila ako hudobná pedagogička na Základnej umeleckej škole Jozefa Rosinského v Nitre, kde vyučovala hudobnú teóriu a hru na klavír. Bola členkou porôt viacerých speváckych súťaží, v roku 1970 členkou festivalovej poroty na Bratislavskej lýre. Od roku 1979 bola 16 rokov sólistkou dychového orchestra Nitranka, ktorý pôsobil pri Parku kultúry a oddychu v Nitre. Takmer 20 rokov spolupracovala so Zborom pre občianske záležitosti mestského úradu v Nitre, spievala pri občianskych obradoch a slávnostných príležitostiach. Bola presbyterkou Cirkevného zboru ECAV v Nitre, od roku

1997 dirigentkou Nitrianskeho evanjelického spevokolu. V roku 2013 bola ocenená Cenou primátora mesta Nitry za významný prínos v oblasti kultúry.

Literatúra:

Cena primátora pre dirigentku Katinu Kühnovú / (jň). - Fotogr. In: Nitrianske echo. - Roč. 8, č. 45 (2013), s. 4.

Hudba v evanjelickom kostole / (RE). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 22, č. 46 (2013), s. 12.

Navždy nás opustila Katina Kühnová / (JE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 45 (2014), s. 15.

171.

KUKLA, František – 80. výročie narodenia

15. november 1944 Nitra – 29. september 2013 Nitra

Stavbár, generálny riaditeľ Pozemného staveľstva, a.s. Nitra. Študoval na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave a na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave. V roku 1967 začal pracovať v š. p. Pozemné stavby. Počas svojho pôsobenia na tomto pracovisku prešiel rôznymi pracovnými zaradeniami od stavebného asistenta až po post generálneho riaditeľa Pozemného staveľstva Nitra, a.s. Nitra. Podieľal sa na budovaní bytovej, občianskej a technickej vybavenosti nových sídlisk v Nitre a na úspešnom uplatňovaní podniku, jeho zamestnancov na zahraničných stavebných trhoch. Bol podporovateľom nitrianskeho športu. Zastával funkciu viceprezidenta FC Nitra. V roku 1998 získal Cenu mesta Nitry.

Literatúra:

Zomrel Ing. František Kukla, nositeľ Ceny mesta Nitry. In: Nitra. - Roč. XXXVIII, č. 11 (2013), s. 8.

172.

POŽGAI, Ľudovít – 115. výročie narodenia

40. výročie úmrtia

15. november 1909 Veľké Chyndice – 30. august 1984 Vráble

Pedagóg. Študoval na reálnom gymnáziu v Zlatých Moravciach a na Univerzite Jána Amosa Komenského v Bratislave. Pôsobil ako učiteľ pre vyššie ročníky. Postupne učil na škole v Malých Chyndiciach a v Novej Vsi nad Žitavou. Vo Vrábľoch dlhodobo pôsobil ako riaditeľ jedenástročnej strednej školy.

Literatúra:

Veľké Chyndice / kolektív autorov ; [ilustrácie Jozef Trubini]. - 1. vyd. - Veľké Chyndice : Obec Veľké Chyndice, 2018. - S. 121.

173.

BUDAY, Jozef – 85. výročie úmrtia

28. január 1877 Trenčín – 15. november 1939 Leopoldov, poch. v Nitre

Politik, spisovateľ, publicista, cirkevný hodnostár. Teológiu študoval v Nitre. Od roku 1921 pôsobil v Nitre ako kanonik, neskôr bol rektorom seminára a od roku 1929 katedrálom archidiakonom. Bol dlhoročným funkcionárom Spolku svätého Vojtecha. V literárnej činnosti sa orientoval na ľudovú výchovnú a náboženskú spisbu a publikoval v náboženských časopisoch. Jeho zásluhou došlo

ku podstatnému prehĺbeniu kultu svätých pustovníkov Andreja-Svorada a Benedikta. Veľkú pozornosť venoval slovenským a moravským pútnickým miestam.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 2.: Bell - Czy. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2001. - S. 354.
Jozef Buday a Spolok sv. Vojtecha / František Skovajsa. - Fotogr. In: Kultúra. - Roč. XXII, č. 21 (2019), s. 10.
Nitrianski seminaristi si pripomenuli 60. výročie úmrtia kanonika Dr. J. Budaya / A. P. In: Nitra. - Roč. XXIV, č. 1 (2000), s. 24-25.

174.

JESENSKÝ, Alojz – 175. výročie narodenia

17. november 1849 Nitra-Janíkovce – 13. január 1921 Nitra

Čirkevný hodnostár a numizmatik. Študoval na piaristickom gymnáziu v Nitre. Od roku 1876 pôsobil na Biskupskom úrade v Nitre. V roku 1898 bol sídelným kanonikom Nitrianskej kapituly, v r. 1901 titulárny opát a v r. 1908 zastával funkciu komisára pre nitrianske gymnáziá.

Literatúra:

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.
Medailérske pamiatky Nitrianskeho biskupstva / Imrich Točka ; Ivan Kiko. - 1. vyd. - Nitra : Historia - Magistra Vitae, 2021. - S. 16-27.
Významné osobnosti Nitry. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1989. - S. 68-69.

175.

PODHORNÁ, Pia – 75. výročie narodenia
15. výročie úmrtia

17. november 1949 Zlaté Moravce – 21. november 2009 Zlaté Moravce

Pedagogička a zbormajsterka. Základnú školu a gymnázium absolvovala v Zlatých Moravciach. Študovala na Pedagogickej fakulte v Nitre. Pôsobila ako učiteľka na Základnej škole v Novej Vsi nad Žitavou. Pôsobila ako organistka vo farskom chráme svätého Michala archanjela v Zlatých Moravciach. Pätnásť rokov viedla spevácky zbor pri farskom chráme CANTUS, ktorý reprezentoval farnosť a mesto pri slávnostných príležitostiach a sviatočných koncertoch.

Literatúra:

Rozlúčka so zbormajsterkou / Marián Tomajko. In: Tekovské noviny. - Roč. XIX, č. 22 (2009), s. 4.

176.

DÓCZY, Jozef – 95. výročie narodenia

19. november 1929 Nitra – 21. január 2013 Nitra.

Divadelný a filmový herec. Významná herecká osobnosť slovenského divadelníctva a dramatického umenia. Od roku 1956 bol členom Divadla Andreja Bagara v Nitre a jednou z jeho najvýraznejších hereckých osobností. Účinkoval aj vo viacerých filmoch, televíznych programoch a inscenáciách. Do povedomia divákov sa dostal najmä ako skvelý komediálny herec. Je držiteľom ocenenia zaslúžilý umelec. Získal tiež Cenu Jozefa Kronera za celoživotné dielo, Cenu mesta Nitry za celoživotný prínos (1995) a stal sa Čestným občanom mesta Nitry (2009). Začiatkom roka 2010 získal najvyššie štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra II. triedy.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cíváňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 232.

Nitra : ako si ťa pamätáme. 1 / Vladimír Bárta a kolektív. - [1. vyd.]. - Slovenská Ľupča : AB ART press, [2016]. - S. 98-99.

Do hereckého neba odišiel významný nitriansky herec Jozef Dóczy. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXVIII, č. 2 (2013), s. 12-13.

177.

HELD, Viktor – 120. výročie úmrtia

1841 Bánovce nad Bebravou – 23. november 1904 Nitra

Cirkevný spisovateľ, kňaz, pedagóg a národovec. Pôsobil ako profesor filozofie na nitrianskom seminári, od roku 1889 ako bibliotekár Diecéznej knižnice v Nitre. Publikoval aj niekoľko článkov v periodikách. V roku 1893 mu v časopise Legenda uverejnili niekoľkostranovú legendu Svätá Helena, cisárovná a svoj pobyt na Ostrove sv. Heleny opísal v roku 1900 v Národných novinách.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 67.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej v Nitre, 2006. - S. 149.

178.

KOVAČEVIČ, Ivan Július – 115. výročie narodenia
45. výročie úmrtia

24. november 1909 Drégelypalánk (Maďarsko) – 17. február 1979 Zlaté Moravce, poch. v Bratislave

Knižný grafik, redaktor, prekladateľ a filmový pracovník. Študoval na Škole umeleckých remesiel v Bratislave. Po novinárskych začiatkoch v období 2. svetovej vojny sa venoval filmovej dokumentaristike. Po roku 1945 sa uplatnil najmä ako knižný grafik. Vytvoril veľké množstvo grafických úprav kníh a typografických úprav. Pri úprave knižných diel a edícií uplatňoval moderné postupy a stal sa jednou z vedúcich osobností slovenského knižného umenia. Bol aj prekladateľom beletrie a náučnej prózy.

Literatúra:

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 607.

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 3.: K-M. - Bratislava : Veda, 1979. - S. 190.

179.

SILAN, Janko – 110. výročie narodenia
40. výročie úmrtia

24. november 1914 Sila – 16. máj 1984 Važec

Básnik, prozaik, prekladateľ a kňaz. Významný predstaviteľ poézie slovenskej katolíckej moderny. Vlastným menom Ján Ďurka. Základnú školu navštevoval vo svojom rodisku. Študoval na gymnáziách v Nitre a Trnave. V r. 1936 – 1941 absolvoval katolícku teológiu na Rímsko-katolíckej vysokej škole bohosloveckej v Spišskej Kapitule. Počas štúdia pôsobil ako predseda samovzdelávacích literárnych krúžkov v Nitre a v seminári v Spišskej Kapitule. Po vysvätení za kňaza pôsobil ako kaplán na viacerých miestach v Ždiari, Jurgove, v Liptovskom Hrádku v Dovalove, v r. 1949 – 1984 bol administrátorom

fary vo Važci. Jeho poetické dielo odráža originálnym spôsobom tradičné hodnoty (dobrota, láska, krása), pričom v poslednom období pristúpil aj ku kompozične náročnejším básnickým prejavom s dramatickým spádom. Pre jeho umeleckú tvorbu je charakteristická filozofia kresťanského humanizmu.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 97-98.

Reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej v Nitre, 2006. - S. 229-230.

Janko Ďurka Silan. - Fotogr. In: Čabský spravodajca. - Roč. XX, č. 2 (2022), s. 8-9.

Poeta básnikovi Jankovi Silanovi / Augustín Maťovčík. - Fotogr. In: Literárny týždenník. - Roč. XXVII, č. 21-22 (2014), s. 10.

180.

KABRHEL, František – 110. výročie narodenia

25. november 1914 Šoporňa – 25. október 1982 Nitra

Divadelný a filmový herec. Dlhoročný člen umeleckého súboru Divadla Andreja Bagara v Nitre. V r. 1939 – 1944 člen Slovenského ľudového divadla v Nitre, v r. 1960 – 1978 Krajového divadla v Nitre. Okrem divadla účinkoval aj vo viacerých televíznych filmoch.

Literatúra:

Divadelníctvo v Nitre v rokoch 1939-1945 / Miroslav Palárik. In: Studia Historica Nitriensia. - Roč. 21, č. 2 (2017), s. 366-430.

Za F. Kabrhelom / (kč). In: Nitriansky hlas. - Roč. 23, č. 44 (1982), s. 3.

181.

FIEBIGOVÁ, Daša – 80. výročie narodenia
10. výročie úmrtia

25. november 1944 Partizánska Ľupča – 25. november 2014 Nitra

Hudobníčka, pedagogička a poetka. Študovala na Pedagogickej fakulte v Martine. Pôsobila ako učiteľka na základných školách v Horných Krškanoch, neskôr v Lehote. Najdlhšie pôsobila v Základnej škole pri nemocnici v Nitre. Svoj voľný čas venovala práci so zdravotne postihnutými deťmi. Písala pre deti aj pre dospelých. Spájala poéziu s hrou na gitaru. Je autorkou i interpretkou magnetofónovej pásky pre deti Darujem Ti lásku, ktorá vyšla v roku 1998.

Literatúra:

Pod'akovanie lektorke. - Fotogr. In: Mozaika miestnej kultúry. - Č. 1 (2011), s. 27.

Poéziou dávajú silu sebe i okoliu / Slavomíra Ďurišová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 16, č. 2 (2007), s. 11.

182.

FEDOR, Viliam – 45. výročie úmrtia

3. január 1913 Smolník – 28. november 1979 Bratislava

Hudobný pedagóg a zbormajster. Študoval na učiteľskom ústave v Prešove, kompozíciu na Štátnom konzervatóriu v Bratislave, hudobnú výchovu a pedagogiku na Pedagogickej fakulte SU v Bratislave. V r. 1966 – 1978 bol vedúcim Katedry hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre. Venoval sa metodike vyučovania hudby a hudobnej výchovy. Napísal viacero metodických príručiek a učebníc

z oblasti metodiky hudobnej výchovy. Štúdie publikoval v domácich a zahraničných muzikologických zborníkoch a časopisoch.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 513-514.

Hudobný život v Nitre (Sondy do novšieho a súčasného obdobia) / Helena Červeňová. In: Nitra, naša Nitra- : literáti, divadelníci, hudobníci a výtvarníci jubilujúcemu mestu / [z príspevkových materiálov zostavil, predslov, sprievodné texty a poznámky o autoroch napísal alebo upravil Ján Kopál]. - 1. vyd. - Nitra : Nitrianske tlačiarne, 1998. - S. 195.

DECEMBER

183.

PAŽITNÝ, Anton – 95. výročie narodenia
10. výročie úmrtia

1. december 1929 Trstie (teraz Dolný Lieskov) – 12. január 2014 Nitra

Publicista, pedagóg a redaktor. Študoval na Učiteľskej akadémii v Bánovciach nad Bebravou a na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Pôsobil ako učiteľ v Dolnom Kubíne, Bošanoch, v Radošine, od roku 1975 v Nitre na Základnej škole na Vajanského ulici, kde v r. 1990 – 1991 vykonával funkciu riaditeľa školy. Od roku 1960 prispieval biografickými a historickými článkami do novin a časopisov. Významný bol jeho podiel na tvorbe Almanachov Nitra. Napísal viacero diel, ktoré sa venovali histórii, pamiatkam Nitry a jej významným osobnostiam. V r. 1997 – 1999 bol jazykovým redaktorom v Hlase ľudu a mesačníka Matičné zvesti, ktoré vydával Dom Matice slovenskej v Nitre. Od roku 1992 bol členom celoslovenského výboru Jazykového odboru Matice slovenskej v Bratislave, od roku 2003 členom Nitrianskej odbočky Spolku slovenských spisovateľov. V roku 2004 získal Cenu mesta Nitry za dlhoročné pôsobenie v oblasti kultúry, jazykovedy a publikačnej činnosti.

Literatúra:

Mgr. Anton Pažitný - učiteľ, publicista a redaktor / O.S. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. 13, č. 12 (1999), s. 23-24.

Nitrianski spisovatelia: kniha A. Pažitného. In: Nitra. - Roč. XXVI, č. 12 (2002), s. 12.

Zomrel Anton Pažitný / (SY). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 2 (2014), s. 10.

184.

ŠČASNÝ (Scsaszny), Jozef – 135. výročie úmrtia

10. apríl 1813 Borský Peter (súčasť Borského Mikuláša) – 1. december 1889 Bratislava

Bernolákovec, národný pracovník a mecén. Študoval a pôsobil v Nitre, neskôr ako farár v Dražovciach (1847 – 1850) a v Močenku (1850 – 1868). Bol priateľom Ľudovíta Štúra, členom Tatrína, Spolku miernosti, Hanuljakovho spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej, zakladajúcim členom Matice českej (1846) a Matice slovenskej (1863). V roku 1870 sa spolupodieľal na založení Spolku svätého Vojtecha. Podporoval chudobných študentov. Okrem finančných hotovostí daroval Diecéznej knižnici v Nitre 500 zväzkov kníh. Počas pôsobenia v Močenku nechal v roku 1852 vybudovať miestnu Kalváriu. Prispieval aj do Katolíckych novin.

Literatúra:

Encyklopédia Slovenska. - Zv. 5.: R-Š. - Bratislava : Veda, 1981. - S. 689.

História a súčasnosť obce Močenok / [Igor Hochel (konceptia, štylistika textu, editorstvo)]. - Močenok : Obecny úrad Močenok, 2003. - S. 50-52.

Zásluhy dražovského farára Jozefa Ščasného / Štefan Košovan. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 12 (2010), s. 24.

185.

FOLTÍN, Michal – 55. výročie úmrtia

23. september 1905 Predajná – 1. december 1969 Bratislava

Pedagóg a publicista. V r. 1921 – 1925 študoval na učiteľskom ústave v Banskej Bystrici. Pôsobil ako učiteľ v Šali, v r. 1930 – 1931 vo Váhovciach, v r. 1931 – 1950 na učiteľskom ústave a Pedagogickom inštitúte a nakoniec ako odborný učiteľ v Bratislave. Venoval sa teórii a praxi elementárnych tried, zhotovoval pomôcky na nácvik čítania a písania. Publikoval odborné články v pedagogických časopisoch. Od roku 1940 bol odborným redaktorom periodika Naša škola, v roku 1948 detského časopisu Zornička. Bol spoluautorom a prekladateľom metodických príručiek a pedagogických čítaniek.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 607-608.

186.

JAŠÍK, Rudolf – 105. výročie narodenia

2. december 1919 Turzovka – 30. júl 1960 Bratislava, poch. v Partizánskom

Spisovateľ, redaktor a účastník protifašistického odboja. V roku 1928 študoval na gymnáziu v Nitre, v r. 1952 – 1956 pôsobil ako inšpektor pre múzeá a pamiatky na Krajskom národnom výbore v Nitre. Tu napísal romány Na brehu priezračnej rieky (1956) a román Námestie sv. Alžbety ktorý čerpá námety z prostredia Nitry v rokoch 2. svetovej vojny. Nositeľ viacerých významných ocenení.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 72-73.
Personálna bibliografia Rudolfa Jašíka / Vypracovali : Jana Kanovská, Mária Kunová, Martina Letková. - Čadca : Matica slovenská- Experimentálna Okresná knižnica v Čadci, 1989. - 45 s.

Reprezentatívny biografický lexikón Slovenska. - Martin : Matica slovenská, 1999. - S. 145-146.

Rudolf Jašík a jeho tvorba : výberová bibliografia k 60. výročiu narodenia/ [Zostavila: Edita Hillová]. - Nitra : Okresná knižnica, 1979. - 14 s.

Významný slovenský spisovateľ / Ján Gálik. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitra. - Roč. XIII, č. 12 (1989), s. 35.

187.

VAŽANSKÝ, Otakar – 45. výročie úmrtia

22. marec 1890 Ždánice – 2. december 1979 Nitra

Výrobca a opravár organov, obchodník s klavírmí. Organárstvo študoval v Brne a v Uherskom Hradišti. Pracoval v Budapešti a vo Viedni. V roku 1920 si založil v Nitre dielňu a pôsobil tu až do smrti. Postavil organy vo viacerých nitrianskych kostoloch (katedrála, františkánsky kostol, kostol piaristov). Udržoval aj kontakty s predstaviteľmi slovenského výtvarného a hudobného života, napr. s M. Schneidrom-Trnavským, J. Rosinským a inými osobnosťami.

Literatúra:

Historické organy na Slovensku / O. Gergelyi, K. Wurm. - Bratislava : Opus, 1989. - 381 s.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 162.

Piaristický Kostol sv. Ladislava : vzácne stavby Dolného mesta / (rm). In: Nitra. - Roč. 32, č. 5 (2007), s. 30.

188.

IHRISKÝ, Vojtech – 125. výročie narodenia

7. december 1899 Krásno nad Kysucou – 22. september 1988 Bratislava

Sochár študoval na Pedagogickom inštitúte, v r. 1920 – 1925 na Akadémii výtvarných umení v Prahe. Absolvoval študijné pobyty v Taliansku, Francúzsku a v Nemecku. Niekoľko rokov žil a pôsobil v Nitre, neskôr v Bratislave. Bol členom Umeleckej besedy slovenskej a Spolku slovenských umelcov. Venoval sa komornej a monumentálno-dekoratívnej sochárskej tvorbe. Vytvoril viacero pomníkov a pamätníkov obetiam I. svetovej vojny a veľkorozmerné plastiky, venované významným osobnostiam slovenskej kultúry a umenia.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 6.: His-Im. - Bratislava : Encyklopedický ústav SAV a Veda, 2010. - S. 640.

Nový slovník československých výtvarných umelcov. - 1.: A-K / Sestavil Prokop Toman. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1993. - S. 406.

Umelecké pamiatky Nitry. IV. / Štefan Valent. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 2 (1980), s. 20-21. [Pokrač.]

189.

CHMELA, Štefan – 35. výročie úmrtia

26. júl 1906 Rohožník – 7. december 1989 Beckov

Pedagóg, autor učebníc, trpiteľ za vieru. Stredoškolské vzdelanie nadobudol v Nitre, teologické štúdiá absolvoval v Nitre a Prahe. Ako kaplán pôsobil v Skačanoch a vo Veľkých Bieliciach. V r. 1934 – 1949 pôsobil v Nitre a zastával viaceré funkcie. Pôsobil ako ceremoniár, aktuár Biskupského úradu v Nitre, špirituál, katechéta, profesor na stredných školách a prefekt Malého seminára. Knižne vydal Biblické dejiny a učebnice náboženstva pre II. a III. triedu slovenských gymnázií.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 553-554.

190.

HASPRO, Pavol – 95. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

8. december 1929 Topoľčianky – 27. apríl 2004 Bratislava

Divadelný a televízny režisér. Študoval na Gymnázium Janka Kráľa v Zlatých Moravciach. Krátko po maturite, v r. 1949 – 1950, pôsobil ako učiteľ v Topoľčiankach. V roku 1955 vyštudoval činohernú réžiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. V r. 1955 – 1962 pôsobil v Krajevom divadle v Nitre vo funkcii umeleckého šéfa, od r. 1962 v Slovenskom národnom divadle v Bratislave. Venoval sa činohernej a televíznej réžii a bol nositeľom viacerých významných ocenení.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Civiánová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 27-39.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 444-445.

Odhalenie busty Pavla Haspru v Topoľčiankach / Alena Orolínová. In: Tekovské noviny. - Roč. 15, č. 2 (2005), s. 5.

191.

ĎURČEK (Gyurcsek), Karol – 55. výročie úmrtia

2. február 1895 Púchov – 8. december 1969 Nitra

Teológ, filozof, profesor a kňaz. Významný predstaviteľ kresťanskej filozofie 20. storočia. Študoval na gymnáziu v Trenčíne, teológiu v Nitre a Budapešti. Od roku 1926 pôsobil ako profesor fundamentálnej teológie na bohosloveckom učilišti v Nitre, kde súčasne zastával viacero pedagogických a cirkevných funkcií. Bol funkcionárom a aktivistom viacerých katolíckych inštitúcií v Nitre. Od roku 1932 pôsobil ako profesor náboženstva Rímsko-katolíckeho ženského učiteľského ústavu v Nitre.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska. - Zv. 2.: C-F. - Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. - S. 379.

S výchovou učiteľov začal biskupský úrad : ženský učiteľský ústav ... / Štefan Košovan. In: Nitra. - Roč. XXXII, č. 12 (2007), s. 35.

192.

THURÓCZY, Karol – 115. výročie úmrtia

8. december 1850 Nitra-Dolné Krškany – 10. december 1909 Nitra-Dolné Krškany

Lekár. Študoval v Nitre, medicínu na univerzite vo Viedni. Od roku 1876 žil a pracoval v Nitre. Bol hlavným župným lekárom Nitrianskej stolice. Presadzoval výstavbu novej župnej nemocnice v Nitre. Autor monografie o stave osvety a hospodárstva v Nitrianskej župe, odborných lekárskych a hospodárskych článkov a knižných prác. Od roku 1895 titulárny kráľovský radca, člen Lekársko-medicínskeho spolku župy Nitrianskej a člen viacerých dobročinných spolkov.

Literatúra:

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 180.

Lekárske osobnosti z počiatkov nemocnice / Štefan Kukan. In: My Schránkové Nitrianske Noviny. - Roč. 1/13, č. 5 (2005), s. 8.

Nitrianska župná nemocnica / Mária Krištofová, Regína Sládečková. In: Nitra. - Roč. 32, č. 4 (2007), s. 35.

193.

ZÚRIK, Koloman st. – 10. výročie úmrtia

22. apríl 1926 Hnúšťa – 10. december 2014 Nitra

Fotograf, publicista a vojak. Študoval na Vyššej priemyselnej škole v Banskej Bystrici. Tu sa zapájal do činnosti mládežníckych spolkov, zaujímal sa o literatúru, začal písať básne a prózu pre rôzne časopisy. Bol učiteľom v Železničiarstvom technickom učilišti v Litoměřiciach i vo Vojenskej strednej odbornej škole tankovej a automobilovej v Nitre. Od roku 1951 pôsobil ako profesionálny vojak.

V Nitre absolvoval aj vysokoškolské štúdium na vtedajšej Pedagogickej fakulte. Z amatérskeho fotografa sa vypracoval na úroveň umeleckého fotografa. Jeho fotografie nájdeme v regionálnych i v ústredných periodikách a venoval sa aj archívnej a dokumentárnej tvorbe. Bol autorom vyše tisícky novinárskych príspevkov a viac ako troch tisícok fotografií.

Literatúra:

Koloman Zúrik vystavuje Zátiašia a zákutia / Silvia Struhárová. In: Nitrianske noviny. - Roč. 12, č. 49 (2003), s. 8.

Opustil nás fotograf Koloman Zúrik / (ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 50-51 (2014), s. 12.

194.

FOLTÁN, Lubomír – 10. výročie úmrtia

26. marec 1948 Partizánske – 10. december 2014 Nitra

Novinár, redaktor, publicista, autor poviedok, fejtónov a príbehov. Od roku 1953 žil a pracoval v Nitre, potom sa presťahoval do obce Ivanka pri Nitre. Ako novinár pôsobil takmer 40 rokov. Najskôr bol redaktorom okresných novín Nitriansky hlas, potom pôsobil ako redaktor podnikového časopisu Plastikár, neskôr ako redaktor-spravodajca Tlačovej agentúry SR v Nitre. Desať rokov pôsobil ako externý pedagóg na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Od roku 1974 sa venoval aj literárnej tvorbe, písaniu poviedok. Publikoval v denníkoch Sme, Pravda, Literárnom týždenníku, v rakúskej literárnej revue Klub, Almanachu Nitra, v zborníkoch literárnych súťaží a regionálnych týždenníkoch. Je nositeľom viacerých významných ocenení.

Literatúra:

Novinár Lubomír Foltán napísal knižku vnučke Markétke / Ludmila Synaková. In: Nitra. - Roč. XXXV, č. 2 (2010), s. 27-28.

Pikino si získal srdcia porotcov : nitriansky novinár Lubo Foltán laureátom literárnej súťaže Poviedka / (sy). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXIX, č. 5 (2004), s. 22-23.

Zomrel Lubomír Foltán / (ČE). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 50-51 (2014), s. 12.

195.

BORNEMISA, Pavol – 445. výročie úmrtia

10. január 1500 Pécs (Maďarsko) – 13. december 1579 Nitra

Cirkevný a krajský hodnostár, mecén. Pôsobil v cirkevnej a štátnej správe. V r. 1557 – 1579 zastával funkciu nitrianskeho biskupa a župana. Patril k humanistickým vzdelancom a ovládal niekoľko jazykov. Vybudoval si cennú knižnicu, ktorú daroval nitrianskej katedrálnej knižnici. Pre Nitrianske biskupstvo zadovážil niekoľko umelecky cenných sakrálnych predmetov.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 132.

Nitrianske biskupstvo v dejinách / Viliam Judák. - Nitra : Kňazský seminár sv. Gorazda, 1996. - S. 20-21.

196.

SLABEJOVÁ, Božena – 20. výročie úmrtia

5. júl 1920 Slavičín (Česká republika) – 13. december 2004 Nitra

Herečka. V r. 1938 – 1941 študovala herectvo na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V r. 1941 – 1945 bola členkou Slovenského ľudového divadla v Nitre, v r. 1945 – 1946 hrala v Činohre Slovenského národného divadla, do roku 1952 na bratislavskej Novej scéne, neskôr v Trnave a od roku 1968 v Divadle Andreja Bagara v Nitre. V jej herectve dominovali hlavne komediálne postavy presiaknuté optimizmom s vitalitou. Hrala aj vo viacerých filmoch a televíznych inscenáciách.

Literatúra:

Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Civiánová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - S. 239.

Zomrela herečka Božena Slabejová / (jen). In: Pravda. - Roč. 14, č. 288 (14.12.2004), s. 25.

197.

PUTYERA, Ladislav – 20. výročie úmrtia

1926 Šaľa – 13. december 2004 Šaľa

Športovec, futbalista a tréner. Bývalý československý futbalový reprezentant. Aktívne pôsobil v mužstvách Šale, Jednoty Košice, ŠK Slovan Bratislava, ATK Praha a v r. 1959 – 1962 v Slovane Nitra. Neskôr sa dal na trénerskú dráhu a s futbalistami Slovana Duslo Šaľa postúpil v ročníku 1970/1971 do divíznej súťaže.

Literatúra:

Legenda sa volá Laco Putyera: spomienka na vynikajúceho futbalistu / Zoltán Vitko. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 11, č. 11 (2006), s. 33.

Športová verejnosť smúti / -skl-. In: Noviny Juhozápadu : Krajské Nitrianske noviny. - Roč. 14, č. 1(2005), s. 8.

198.

FERKO, Milan – 95. výročie narodenia

14. december 1929 Veľké Rovné – 26. november 2010 Bratislava

Básnik, prozaik, dramatik, autor literatúry pre deti a mládež. Študoval na gymnáziách v Nitre a v Žiline, právo na Slovenskej univerzite v Bratislave. Začiatky jeho literárnej tvorby sa spájajú s aktivitou v mládežníckom hnutí. Pracoval ako redaktor, šéfredaktor a v r. 1994 – 1998 pôsobil ako generálny riaditeľ sekcie na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky. Od roku 1976 sa venoval profesionálne literárnej tvorbe a prekladal poéziu z bulharčiny, ruštiny a srbochorvátčiny. V roku 2011 mu prezident Slovenskej republiky udelil najvyššie štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy - in memoriam za mimoriadne zásluhy o rozvoj kultúry Slovenskej republiky.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 60-61.

Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež / zostavovateľ a vedecký redaktor Ondrej Sliacky. - Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. - S. 78-80.

Rozlúčka s Milanom Ferkom / Ján Tužinský. In: Literárny dvojtyždenník. - Roč. 23, č. 43-44 (2010), s. 2.

199.

BARTOŠŠÍK, Anton – 170. výročie narodenia

85. výročie úmrtia

15. december 1854 Žilina – 30. apríl 1939 Nitra

Kňaz a teológ. Študoval v Žiline, Nitre, Ostrihome a v Budapešti. V r. 1898 – 1908 pôsobil ako farár v Močenku. V Nitre pôsobil ako profesor náboženstva na gymnáziu, špirituál Malého seminára, čestný, potom riadny nitriansky kanonik. Zastával funkciu rektora kňazského seminára v Nitre, pôsobil ako hlavný cirkevný škôldozorca a prefekt Diecéznej knižnice v Nitre. V roku 1927 pápežský prelát a v roku 1935 veľprepošt.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 65-66.

Krypty na Nitrianskom hrade / Viliam Judák. - Fotogr. In: Katolícke noviny. - Roč. 125, č. 43 (2010), s. 10-11.

200.

MĚRKA, Vojtech – 50. výročie úmrtia

5. február 1888 Vřesovice (Česká republika) – 24. december 1974 Ostrava (Česká republika)

Hudobný skladateľ, pedagóg, publicista a prekladateľ. Na pražskej univerzite absolvoval slavistiku a hudobné vedy. Pôsobil v Čechách, neskôr na Slovensku. V r. 1919 – 1931 bol profesorom na Obchodnej akadémii v Košiciach a súčasne v r. 1927 – 1931 šéfom hudobného oddelenia košického rozhlasu. V r. 1931 – 1938 riaditeľ Obchodnej akadémie v Nitre, kde založil a viedol študentský orchester. V 30. rokoch 20. storočia založil v Nitre Juhoslovanskú knižnicu, prvú slovenskú edíciu juhoslovanských literatúr, v ktorej vydával preklady aj svoje literárnovedné práce. Mal bohatú prednáškovú, prekladateľskú, publikačnú a edičnú činnosť. Zaoberal sa prekladom slovinskej literatúry do češtiny i slovenčiny, z chorvátčiny zväčša len do slovenčiny.

Literatúra:

Československý hudební slovník. - Zv. 2.: M-Ž. - Praha : Státní hudební vyd., 1965. - S. 84.

Nitra za prvej Československej republiky / Ida Zubácka. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta humanitných vied, 1997. - S. 85-86 a 97.

Významné osobnosti : pozdvihol kultúrny život / Ján Struhár. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 9, č. 1 (1985), s. 27-28.

201.

BATELOVÁ-Michalčeková, Stanislava – 15. výročie úmrtia

6. marec 1956 Nitra – 24. december 2009 Nitra

Akademická maliarka a textilná výtvarníčka. Študovala na oddelení monumentálnej maľby v scénografii a architektúre na Strednej umeleckej škole v Brne. Absolvovala aj štúdium v maliarskej prípravke Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave a štúdium v odbore textil. Už počas štúdia získala viacero ocenení. Svoj umelecký rozhľad si rozšírila aj viacerými študijnými pobytmi. V roku 1982 za diplomovú prácu s tematikou Veľkej Moravy získala Cenu Martina Benku. Zúčastnila sa viacerých kolektívnych a individuálnych výstav. Pôsobila ako pedagogička v Ľudovej škole umenia a ako propagačná výtvarníčka v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Venovala sa tvorbe autorského gobelínu, komornej maľbe, kresbe a šperkárskej tvorbe. Inšpiráciu čerpala zo slovenskej prírody a z najstaršej histórie. Okrem umeleckého stvárnenia prírodných scenérií sa venovala aj spracovávaní historických námetov z obdobia pôsobenia slovanských vierozvestcov svätého Cyrila a Metoda.

Literatúra:

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950 - 2002 - 8.: Man-Miž. - Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2002. - S. 267.

Uctili si pamiatku Stanislavy Batelovej / Ludmila Synaková. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXVI, č. 5 (2011), s. 6-7.

202.

KAISER, Ernest – 120. výročie narodenia

25. december 1904 Šaľa – 25. december 1971 Viedeň (Rakúsko)

Podnikateľ, obchodník. V roku 1925 si v Šali otvoril vlastnú živnosť, obchod s koloniálnym a zmiešaným tovarom. Po skončení 2. svetovej vojny spolu s bratmi obchodoval s obilím. Po februári 1948 emigroval do Rakúska, kde založil firmu Jacober, ktorá sa zaoberala nákupom a predajom rozličného tovaru.

Literatúra:

Šaliensky Jean Gabin : spomienka na rodáka / Eva Kaiserová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIV, č. 5 (2009), s. 38.

203.

KUKAN, Eduard – 85. výročie narodenia

26. december 1939 Jatov (súčasť obce Trnovec nad Váhom) - 9. február 2022 Bratislava, poch.
na mestskom cintoríne v Šali

Politik, diplomat a veľvyslanec. Študoval na gymnázium v Šali a na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Absolvoval aj Moskovský štátny inštitút medzinárodných vzťahov. Od roku 1964 pôsobil vo viacerých funkciách a v diplomatických službách. Pôsobil na zastupiteľských úradoch v Zambii, USA a Etiópii. Bol veľvyslancom Slovenskej republiky pri OSN v New Yorku. V roku 1994 a 1998 – 2006 bol ministrom zahraničných vecí Slovenskej republiky. V roku 1993 mu Americká univerzita Upsala College v štáte New Jersey udelila čestný doktorát práv. V r. 2009 – 2019 bol poslancom Európskeho parlamentu. Pôsobil tiež ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky a ako podpredseda strany SDKÚ-DS. Učil tiež na fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 2009 mu udelili čestné občianstvo Cenu mesta Šaľa – za propagáciu mesta doma i v zahraničí.

Literatúra:

Encyklopédia osobností Českej a Slovenskej republiky = Encyklopedie osobností České a Slovenské republiky. 4. - 1. vyd. - [S.l.] : British Publishing House, 2018. - S. 667-668.

Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 19.

Eduard Kukan. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXVII, č. 2-3 (2022), s. 26.

Šaľa ocenila osem osobností : odovzdávali Ceny mesta Šaľa / Lea Tóthová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XV, č. 1 (2010), s. 6.

204.

BANETH (Beneth), Ezechiel – 170. výročie úmrtia

1773 Buda (Maďarsko) – 28. december 1854 Nitra

Nitriansky rabín. V r. 1847 – 1854 pôsobil v Nitre na Párovciach. Udržoval slávnú rabínsku vysokú školu. Bol vynikajúcim učencom, známym aj za hranicami habsburskej monarchie. Zomrel v povesti svätca.

Literatúra:

Synagóga v Nitre ; [M. Borský a kol. ; fotografie Dagmar Veliká, Karol Rujder, Peter Rafaj]. - [1. vyd.]. - Nitra : Mesto Nitra, 2012. - [22 s.]

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 17.

Z histórie nitrianskych Židov / (syn). In: Nitra. - Roč. 32, č. 5 (2007), s. 33.

205.

MIŠÁK, Jozef – 85. výročie úmrtia

7. apríl 1866 Hořice (Česká republika) – 29. december 1939 Bratislava

Dendrológ. V r. 1893 – 1929 pracoval ako záhradný inšpektor v Tesárskych Mlyňanoch (Arborétum Mlyňany). Bol najbližším spolupracovníkom zakladateľa arboréta grófa Štefana Ambrózy-Migazziho. Po roku 1914 viedol výsadbu bez účasti zakladateľa arboréta. Podarilo sa mu aklimatizovať množstvo cudzích rastlín z Číny, Japonska a Ameriky. Vykonával dozor aj nad štátnym arborétom

v Topoľčiankach. Napísal aj viacero článkov a návodov v časopisoch na pestovanie rozličných druhov vždyzelených rastlín.

Literatúra:

Arborétum Mlyňany : Sprievodca po Arboréte / Ivo Tábor, Radek Pavlačka. - Bratislava : Veda, 1992. - 62 s.

Farebná prechádzka arborétom / Aneta Korcová. - Fotogr. In: Novinky Nitra. - Roč. 1, č. 2 (2011), s. 4.

206.

JESENSKÝ, Janko – 150. výročie narodenia

30. december 1874 Martin – 27. december 1945 Bratislava, poch. v Martine

Spisovateľ, básnik, prekladateľ, popredný predstaviteľ neskorého realizmu a národný umelec. Pôvodným povoláním bol právnik. V r. 1885 – 1893 študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, Rimavskej Sobote a Kežmarku, od roku 1893 na Právnickej akadémii v Prešove, od r. 1896 na univerzite v Cluji (Rumunsko). Debutoval zbierkou poézie Verše (1905) a v roku 1919 vydal básnický denník Zo zajatia. V r. 1923 – 1929 bol županom v Nitre. V čase pôsobenia v Nitre napísal časť románu Demokrati a pripravil do tlače druhú zbierku básní Verše II (1923). Po roku 1938 bol aktívnym účastníkom protifašistického odboja. Jeho literárne dielo je veľmi obsiahle a rozmanité. V poézii obsahuje lyriku ľúbostnú, reflexívnu a politickú. V próze je jeho hlavnou záľubou rozprávka, ale napísal i román a spomienkovú prózu. Venoval sa aj prekladateľskej činnosti z ruskej poézie, najmä Puškinovi a Jeseninovi, ale aj ostatným starším i novým básnikom.

Literatúra:

Historické a literárne reálie a personálie Nitry / Anton Pažitný. - 1. vyd. - Nitra : Dom Matice slovenskej, 2002. - S. 73.

Osobnosti Slovenska. 1. diel / Jozef Leikert. - 2. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 160-162.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 69-70.

207.

HRDINA, Ľudovít – 120. výročie narodenia

31. december 1904 Zlaté Moravce – marec 2000 Bratislava

Technik a profesor. V r. 1953 – 1974 pôsobil na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave. Venoval sa teórii pozemných konštrukcií, najmä technickému zariadeniu budov. Riadil projektovanie a realizáciu viacerých zdravotníckych stavieb, okrem iných aj nemocnice v Nitre, školských a obytných stavieb.

Literatúra:

Encyclopaedia Beliana. - Zv. 6.: His-Im. - Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010. - S. 229.

Profesori STU 1937 - 1997 / kol. - Bratislava : Slovenská technická univerzita, 1999. - S. 73.

XX

208.

BENEDIKT (Beňadik) – 990. výročie úmrtia

? – okolo 1034 Skalka nad Váhom, poch. v Nitre

Pustovník, žiak a nasledovník svätého Andreja-Svorada, mučeník. Mních benediktínskeho kláštora

na Zobore. Spolu so svätým Svoradom žil pustovníckym životom v jaskyni na Zobore a po jeho smrti v jaskyni na Skalke pri Trenčíne. Spolu s Andrejom-Svoradom boli v roku 1083 ako prví svätci zo Slovenska kanonizovaní. Sú patrónmi nitrianskej diecézy.

Literatúra:

Osobnosti Slovenska. 2. diel / Jozef Leikert. - 1. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - S. 28-30.

Slovenský biografický slovník. - Zv. 1.: A-D. Martin : Matica slovenská, 1986. - S. 208.

Významné osobnosti Nitry / Zost. Anton Pažitný. - Nitra : Mesto Nitra a Mestský úrad v Nitre, 1998. - S. 19.

Svorada a Benedikta každý Slovák zvelebuje / Ladislav Belás. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XX, č. 7 (1996), s. 35-36.

209.

ZANITIUS (Zanický), Ján – 465. výročie narodenia

1559 Kladanj (Chorvátsko) – 26. august 1607 Záhreb (Chorvátsko)

Náboženský spisovateľ, organizátor školstva, jezuita a kazateľ. V r. 1588 – 1590 pôsobil ako kanonik v Nitre, od roku 1605 bol rektorom kolégia v Šali nad Váhom. V r. 1606 – 1607 sa staral o dobudovanie kolégia v Záhrebe. Napísal viacero rukopisných prác súvisiacich najmä s organizovaním jezuitských kolégií.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník. - Zv. 6.: T-Ž. - Martin : Matica slovenská, 1994. - S. 405.

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 210-211.

210.

SCHWACH, Juraj Jozef – 380. výročie narodenia
320. výročie úmrtia

1644 ? – 1704 Nitra

Kňaz, archidiakon, historik. V rokoch 1686 – 1704 zastával funkciu nitrianskeho kanonika. Zostavil po latinsky písaný zoznam nitrianskych biskupov a kanonikov.

Literatúra:

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava : Lúč, 2000. - S. 1232.

211.

MÉSZÁROS, Dávid – 225. výročie narodenia
175. výročie úmrtia

1799 Dlhá nad Váhom – 1849 ?

Katolícky kňaz. Ako kaplán pôsobil v Galante, ako farár v Sereďi, Dolnom Jatove, vo Veľkej Mači a v Šoporni. Po potlačení revolúcie a boja o nezávislosť v Uhorsku v r. 1848 – 1849 sa stal jednou z prvých obetí teroru rakúskych orgánov. Otvorene hlásal, že kráľ Ferdinand nie je skutočným kráľom Uhorska, keďže nebol korunovaný. Bol odsúdený k trestu smrti zastrelením.

Literatúra:

Pomník Dávidovi Mészárosovi : v Dlhej nad Váhom nezabudli na svojho rodáka. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 1, č. 11 (1996), s. 2.

212.

ZELLER, Ľudovít – 170. výročie narodenia

1854 Šaľa ? – 1952, poch. v Šali

Úradník, hasič, zakladateľ a prvý veliteľ Dobrovoľného hasičského zboru v Šali. Bol úradníkom Prefektúry verejnosťných majetkov v Šali. Všetok svoj čas venoval budovaniu hasičského zboru.

Literatúra:

135 rokov dobrovoľných hasičov (1879 - 2014) : vyberáme z kroniky mesta. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIX, č. 10 (2014), s. 28.

Šaľa : kapitoly z histórie mesta / Karol Šmida. - [1. vyd.]. - Šaľa : Mestský úrad, 1993. - S. 205-206.

213.

MÉSZÁROS, Henrik – 165. výročie narodenia

1859 Tešedíkovo – 1932 Tešedíkovo

Ľudový lekár a ľudový liečiteľ. Niekoľko rokov pracoval ako pomocný ošetrovateľ v nemocnici, kde získal vedomosti o chorobách a ich liečení. Bol ľudovým "zázračným" lekárom. Vyliečil mnoho ľudí, ktorým už lekári nevedeli pomôcť.

Literatúra:

Mészáros, Csorvás : Pered csodadoktora / Borsányi Erzsébet, Kasuba István. In: Peredi Újság. - Évf. 4, sz. 4 (2002), o. 5.

214.

KOLLMAN, Dávid – 165. výročie narodenia

1859 Galanta – 16. apríl 1938 Šaľa

Tlačiar. V r. 1911 – 1938 majiteľ tlačiarne v Šali. Vydával drobnú tlač, plagáty, letáky, pozvánky, oznámenia, výročné správy, spevníky a i. v čiernobiely aj farebnom vydaní. V r. 1913 – 1914 tlačil aj týždenník Vágsellye és járása (Šaľa a jej okres).

Literatúra:

Šaľa / Ladislav Bukovszky ... [et al.] ; zostavovateľka Veronika Nováková. - Šaľa : Mesto Šaľa, 2004. - S. 112 a 203.

Tlačiarne na Slovensku 1477 - 1996 / Vojtech Breza. - Bratislava : Univerzitná knižnica, 1997. - S. 116.

Dávid Kollman a jeho tlačiareň : výzva „starým“ Šaľanom: pomôžte pri hľadaní materiálov do knihy / Anna Jónasová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXVII, č. 8 (2022), s. 18.

Pripomínáme si / Judita Kontárová. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 8, č. 4 (2003), s. 38.

215.

HORVÁTH-AJTICS, Dezider – 150. výročie narodenia

1874 - - 1933 poch. Šaľa-Veča

Poslanec uhorského snemu, statkár.

Literatúra:

Vitajte v mesta Šaľa / Text : Július Morávek. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 33.

216.

MENCZEL, Felix – 130. výročie narodenia

1894 Budapešť (Maďarsko) – november 1983 Šaľa

Lekár. Medicínu študoval v Prahe. Pôsobil ako praktický lekár pre vidiek so všestranným zameraním. Venoval sa rozvoju Červeného kríža a športu. Stál pri zrode organizovaného futbalu v Šali.

Literatúra:

Čriepky šalianskej histórie : spomienka na šalianskeho lekára / Gabriela Alföldiová. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXIII, č. 1 (2018), s. 10.

"Ďalší prosím" : spomienka na nezabudnuteľného Filušbáčiho / Štefan Chrappa. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 11, č. 9 (2006), s. 24.

217.

MENCEL, Alexander – 115. výročie narodenia

1909 Šaľa – 1993 Šaľa

Lekár-zubár. Pôsobil ako zubný technik, neskôr ako zubár v Šali. Od roku 1945 pracoval v „Zelenom kríži“, od roku 1953 v zdravotnom stredisku a od roku 1967 v Poliklinike s nemocnicou v Šali. Bol členom šalianskeho futbalového výboru.

Literatúra:

Posledný dentista v Šali : jeho ordinácia bola miestom ... / Štefan Chrappa. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 12, č. 9 (2007), s. 26.

II. UDALOSTI

218.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Čaradice**; – 815. výročie

Literatúra: Čaradice 1209 - 2009 / Peter Bača . - Čaradice : Obecný úrad, 2009. - [52] s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 224.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 279.

219.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Čierne Kľačany**; – 815. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.] ; zostavovateľ Peter Šüle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 365.
Čierne Kľačany : 800. výročie prvej písomnej zmienky 1209-2009 / Sprac. Zuzana Miháľková. - Čierne Kľačany : Obecný úrad, 2009. - 48 s.
Čierne Kľačany sa preslávili Veľkomoravskou pyxidou / Renáta Chosraviová. In: Nitrianske noviny. - Roč.15, č. 9 (2006), s. 20.

220.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Čifáre**; – 815. výročie

Literatúra: Čifáre 1209 - 2009 / Šarlota Drahošová, Jozef Bátora, Ján Lukačka. - Čifáre : Obec Čifáre, 2009. - 114 s.
História pozitavských mlynov : vandrovka po vodných mlynoch na Žitave a jej prítokoch / Jozef Trubíni. - 1. vyd. - Vrábce : Fontis - občianske združenie, 2016. - 380 s.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 299.

221.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Host'ovce**; – 815. výročie

Literatúra: Obec Host'ovce 1209-1999 : 790 rokov prvej písomnej zmienky / [Alexandra Palušová, Rudolf Holečka]. - Host'ovce : Obecný úrad, 1999. - 28 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 243.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 448.

222.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Chyzerovce**. V roku 1970 bola pričlenená k Zlatým Moravciam; – 815. výročie

Literatúra: Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 224.
Po stopách minulých dôb / Marián Tomajko. In: Tekovské noviny. - Roč. XIX, č. 2 (2009), s. 4.

223.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Malé Vozokany**; – 815. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.] ; zostavovateľ Peter Šüle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 366.
800. výročie prvej písomnej zmienky o obci Malé Vozokany : 1209 - 2009. - Malé Vozokany : Obecný úrad, 2009.

224.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Veľké Chrašťany**. V roku 1976 boli Veľké Chrašťany a Malé Chrašťany zlúčené do Beladíc; – 815. výročie

Literatúra: História obce Veľké Chrašťany / [Spracovali : Radoslava Kunská, Matej Ruttkay]. - Nitra : Regionálne kultúrne stredisko, 1995. - 27 s.
História pozitavských mlynov : vandrovka po vodných mlynoch na Žitave a jej prítokoch / Jozef Trubini. - 1. vyd. - Vrábľa : Fontis - občianske združenie, 2016. - 380 s.

225.

1209 – prvá písomná zmienka o obci **Veľké Vozokany**; – 815. výročie

Literatúra: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 253.
Zabudnutí hrdinovia : protitureckých bojov / Miroslav Eliáš. - 2. dopl. a preprac. vyd. - Šurany : Mestské kultúrne stredisko Šurany, 2019. - 232 s.
Slovenské Marsovo pole : bitka pri Veľkých Vozokanoch 1652 / Miroslav Eliáš. - Fotogr. In: Historická revue. - Roč. XXXIII, č. 8 (2022), s. 48-52.

226.

1234 – prvá písomná zmienka o obci **Veľké Chyndice**; – 790. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.]; zostavovateľ Peter Süle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 280.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 245.

227.

1239 – prvá písomná zmienka o obci **Paňa**; – 785. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.]; zostavovateľ Peter Süle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 278.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 202.
Obec Paňa. In: Pozdrav z Dolnej Nitry. - Roč. 3, č. 3 (2014), s. 5.

228.

1239 – prvá písomná zmienka o obci **Veľký Cetín**; – 785. výročie

Literatúra: Cesta do vinohradov : vo vinohradoch a pri víne v Strednej Nitre a Dolnej Žitave / Robert Žilík. - [1. vyd.]. - [S.l.] : DJSP, 2020. - 252 s.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 3. - Bratislava : Veda, 1978. - S. 255-256.
Zobor-vidék története = Dejiny Podzoboria / Pintér Beáta; [preklad László Angyal, Sándor Pintér]. - 1. vyd. - Budapest : Gondolat Kiadó, 2018. - S. 395-417.
Obec Veľký Cetín žije počas celého roka. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 29 (2019), s. 17.

229.

1264 – prvá písomná zmienka o obci **Lukáčovce**; – 760. výročie

Literatúra: Lukáčovce 1264 - 1994 / Gabriel Fusek, Ján Hunka, Dominik Mucha. - Lukáčovce : Obecný úrad, 1994. - 88 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 216.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 204.

230.

1264 – prvá písomná zmienka o obci **Malé Chyndice**; – 760. výročie

Literatúra: Encyklopédia miest a obcí Slovenska / [Mária Adamová...[et al.]; zostavovateľ Peter Süle, Peter Šüle ml.]. - 1. vyd. - Lučenec : PS-Line, 2005. - S. 276.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 2. - Bratislava : Veda, 1977. - S. 220.

231.

1269 – prvá písomná zmienka o obci **Štefanovičová**; – 755. výročie

Literatúra: Malý turistický sprievodca mikroregiónom CEDRON. - [1. vyd.]. - [Mojmírovce : Mikroregión Cedron, 2012]. - [6 s.]
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 199-200.

232.

1474 – prvá písomná zmienka o obci **Malý Lapáš**. Po zlúčení s Veľkým Lapášom sa od roku 1960 volala Lapáš. Na základe referenda v roku 1990 sa obe obce osamostatnili a vrátili im pôvodné názvy; – 550. výročie

Literatúra: Cesta do vinohradov : vo vinohradoch a pri víne v Strednej Nitre a Dolnej Žitave / Robert Žilík. - [1. vyd.]. - [S.l.] : DJSP, 2020. - 252 s.
Slovenská vlastiveda : Nitrianska župa. 4 / Drahoslav Machala. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - S. 202.

233.

1729 – dostavali v **Močenku Kaplnku sv. Kríža**. Je jednou z najstarších zachovaných sakrálnych pamiatok v obci; – 295. výročie

Literatúra: Močenok : monografia obce : príroda, história, súčasnosť, pamiatky, tradície / Peter Keresteš a kolektív. - 1. vyd. - Nitra : En Ars, 2020. - 542 s.
História Kaplnky sv. Kríža / Mária Vörosová. In: Močenok. - Roč. 13, č. 9 (2006), s. 10-11.

234.

1769 – dňa 18. februára je zaznamenaná prvá úradná správa o existencii **poštového úradu v Nitre**; – 255. výročie

Literatúra: Frankovaná obálka / P. Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 3, č. 3 (1979), s. 18-19.
Našiel sa unikátny dokument nitrianskeho poštového úradu z XIX. storočia / Štefan Košovan. - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXXI, č. 4 (2017), s. 18-19.

235.

1814 – 22. mája sa na panstve Huňadyovcov v **Mojmírovciach** konali **prvé konské dostihy** v Uhorsku. Štartovali na nich orientálne kone z ich žrebčína, ktorý začal budovať gróf Jozef Hunyadi v roku 1807; – 210. výročie

Literatúra: Dostihy na Slovensku 1814-1994 / Juraj Gressner. - Bratislava : Závodisko, š.p., 1995. - S. 114.
Panstvo Urmín: Kolíska dostihového športu / Tatiana Ivanová. - Fotogr. In: Mojmírovčan. - Roč. XXV, č. 5 (2019), s. 10-12.
Spomienka na Tajára : obnovia v Mojmírovciach slávne tradície? / Eugen Paľcev. - Fotogr. In: Hlas ľudu. - Roč. 42, č. 231 (3.10.1996), s. 1-2.

236.

1834 – 15. septembra slávnostne otvorili **prvú Stoličnú nemocnicu v Nitre**; – 190. výročie

Literatúra: Nitrianska nemocnica v obrazoch. - Nitra : FN Nitra, 2009. - [42] s.
Lekárske osobnosti z počiatkov nemocnice / Štefan Kukan. In: My Schránkové Nitrianske Noviny. - Roč. 1/13, č. 5 (2005), s. 8.

237.

1849 – 16., 20 a 21. júna sa **odohrali boje medzi revolučnými jednotkami a cisárskymi vojskom pri Žihárci a Tešedíkove** (žihárecká, tešedíkovská bitka); – 175. výročie

Literatúra: Pripomínáme si 159. výročie Peredskej bitky / Veronika Nováková. In: Tešedíkovské noviny=Peredi Újság. - Roč. 11, č. 2 (2008), s. 1.

238.

1869 – v Nitre bol založený prvý dobrovoľný hasičský spolok; – 155. výročie

Literatúra: Od hasičov k požiarnikom / Ladislav Martinček. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 1 (1980), s. 20-21.

239.

1869 – Ernest Bittó založil prvú lekáreň v Zlatých Moravciach; – 155. výročie

Literatúra: Zlaté Moravce : kedysi a dnes / Pavol Pečadný. - 1. vyd. - Zlaté Moravce : Pavol Pečadný, 2017. - 112 s.

240.

1879 – v Šali bol založený Dobrovoľný hasičský zbor; – 145. výročie

Literatúra: Šaľa : kapitoly z histórie mesta / Karol Šmida. - [1. vyd.]. - Šaľa : Mestský úrad, 1993. - S. 201-206.
135 rokov dobrovoľných hasičov (1879 - 2014) : vyberáme z kroniky mesta. - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XIX, č. 10 (2014), s. 28.

241.

1894 – bola postavená poštová budova tzv. stará pošta v Nitre; – 130. výročie

Literatúra: Nitra : ako si ňa pamätáme. 1 / Vladimír Bárta a kolektív. - [1.vyd.]. - Slovenská Ľupča : AB ART press, [2016]. - 127 s.

242.

1899 – 9. septembra prišli prví štyria školskí bratia do farnosti v Mojmírovciach (Urmín). Školskí bratia pôsobili v Mojmírovciach do roku 1950; – 125. výročie

Literatúra: Srdce v škole : pamätnica Školských rádov v Urmíne / Róbert Žilík. - [1. vyd.]. - Mojmírovce : Robert Žilík, 2019. - 93 s.
120. výročie príchodu školských bratov do Urmína (9.9.1899-9.9.2019) / Magdaléna Ľuptáková. - Fotogr. In: Mojmírovčan. - Roč. XXV, č. 9 (2019), s. 12-13.

243.

1904 – 1. septembra odovzdali do užívania prvú obecnú školu v Tekovských Nemciach. Prvým učiteľom sa stal Viliam Knopp, ktorý tu pôsobil do roku 1927; – 120. výročie

Literatúra: História školstva v obci / Vincent Janček. In: Tekovský Nemčan. - Roč. 4, č. 3 (2007), s. 8.

244.

1904 – 24. septembra bola založená poľnohospodárska škola v Šali - SOUP Šaľa; – 120. výročie

Literatúra: Podaná ruka / Gustáv Stopka. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 9, č. 9 (2004), s. 11.

245.

1904 – bola navrhovaná v Šali najstaršia artézská studňa do hĺbky 300 m. Stála na hlavnom námestí a slúžila aj ako napájadlo pre zvieratá; – 120. výročie

Literatúra: Šaľa na starých pohľadniciach / [text Jan Morávek]. - Šaľa : Focesa, 2008. - S. 45.

246.

1909 – bol založený prvý futbalový klub v Nitre; – 115. výročie

Literatúra: Nitriansky futbal slávi storočnicu / (rm). In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 10 (2009), s. 31.
Z histórie slovenských klubov : AC Nitra. - Fotogr. In: Futbal. - Roč. 8, č. 4 (apríl 2000), s. 9.

247.

1914 – 26. júla **po prvýkrát pristálo v Nitre lietadlo** s pilotom Andrejom Kvasom; – 110. výročie

Literatúra: Prvé lietadlo v Nitre / Pavol Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 8, č. 9 (1984), s. 28.

248.

1914 – bolo zriadené **prvé kino v Šali** v bývalej sýpke. Podnikateľ Bordáč získal licenciu na prevádzkovanie kina a nazval ho Vénus; – 110. výročie

Literatúra: Prvé šalianske kino / (GA). - Fotogr. In: Slovo Šaľanov. - Roč. XXI, č. 4 (2016), s. 22.

249.

1919 – 27. mája bolo založené **Československé štátne reálne gymnázium Tomáša Červena**, dnes Gymnázium na Golianovej ulici 68 v Nitre; – 105. výročie

Literatúra: Stručné dejiny ústavu za prvé desaťročie republiky československej. In: Výročná zpráva Státneho reál. gymnázia Tomáša Červena v Nitre 1927-8. - Nitra : nákladom ústavu, 1928. - S. 8-12.
Gymnázium Golianova 68: výchovou k vzdelaniu, vzdelaním k úspechu / (RE). In: Nitrianske noviny My. - Roč. 20, č. 9 (2011), s. 16.
Gymnázium na Golianovej ulici v Nitre oslavuje 100 rokov. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 44 (2019), s. 15.

250.

1919 – 5. novembra založili v Nitre **Spolok Československého červeného kríža**; – 105. výročie

Literatúra: 60 rokov Červeného kríža v Nitre / Pavol Takáč. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 1 (1980), s. 24. [Začiatok.]
60 rokov Červeného kríža v Nitre / Pavol Takáč. - Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 2 (1980), s. 24-25. [Dokonč.]

251.

1924 – 13. marca bol založený v Šali **včelársky spolok**; – 100. výročie

Literatúra: Pri príležitosti 80. výročia založenia organizácie : na šalianske hody - včelárska nedeľa / Ján Major. In: Súkromný podnikateľ. - Roč. 14, č. 3 (2003), s. 12.

252.

1924 – bola zriadená **obecná knižnica v Šali**; – 100. výročie

Literatúra: Kam kráčaš, knižnica? : minulosť a prítomnosť knižnice v Šali / J. Morávek. In: Slovo Šaľanov. - Roč. 11, č. 3 (2006), s. 21.
Knižnicu zrekonštruovali, zamestnankyne sú doma / Jana Arpášová Lazániová. - Fotogr. In: Nitrianske noviny My. Noviny Juhozápadu. - Roč. 19, č. 47 (2010), s. 5.

253.

1924 – bol založený **dychový orchester Nitranka v Nitre**; – 100. výročie

Literatúra: Rezké tóny Dychovky / Anton Fábbera.- Fotogr. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. IX, č. 2 (1985), s. 14.
To hrala Nitranka / Mikuláš Gál. In: Nitriansky hlas. - Roč. 21, č. 12 (1980), s. 4.
Zlaté výročie / (js). In: Nitriansky hlas. - Roč. 15, č. 50 (1974), s. 3.

254.

1929 – do obce **Tajná** začala chodiť **pravidelná pošta**. Doručovanie pošty vykonával rýchly (cezpoľný) posol z poštového úradu vo Vrábľoch; – 95. výročie

Literatúra: Tajná : Posledná doručená pošta nášho cezpoľného posla / - pt -. In: Naše Vráble. - Roč. V, č. 18 (2008), s. 5.

255.

1929 – v máji vyvrcholili **štrajky poľnohospodárskeho proletariátu v okrese Nitra**; – 95. výročie

Literatúra: Nitrianske revolučné letopisy / Marián Zemene. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 11, č. 10 (1987), s. 41-42.

256.

1929 – 30. júla bola založená **Mestská hudobná škola v Nitre - dnes ZUŠ. J. Rosinského**; – 95. výročie

Literatúra: Kam siahajú korene vzniku hudobného školstva v Nitre ? / Mária Hroncová. - Fotogr. In : Nitra. - Roč. XXX, č. 10 (2005), s. 26-27.

Základná umelecká škola J. Rosinského v Nitre / Marianna Petrová. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 16, č. 22 (2007), s. 7.

257.

1929 – bol založený **futbalový klub v Močenku**; – 95. výročie

Literatúra: Močenok : monografia obce : príroda, história, súčasnosť, pamiatky, tradície / Peter Keresteš a kolektív. - 1. vyd. - Nitra : En Ars, 2020. - 542 s.

Obec Močenok : 80. výročie organizovaného futbalu v obci: 1929 - 2009 / Spracoval : Jozef Sklenár a kolektív ; zostavila : Gabriela Borzová. - Močenok : Obec Močenok, 2009. - 99 s.

258.

1934 – 9. septembra vznikol **v Nitre prvý filatelistický klub**; – 90. výročie

Literatúra: Filatelii v Nitre pomohli rozbehnúť českí vojaci / Jana Černáková. - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 23, č. 36 (2014), s. 16.

259.

1949 – 20. decembra bolo založené **v Nitre profesionálne činoherné divadlo Nitrianske krajové divadlo** (od 1. mája 1979 **Divadlo Andreja Bagara v Nitre**); – 75. výročie

Literatúra: Divadlo Andreja Bagara v Nitre 70 : 1949 - 2019 / [Miroslav Ballay...[et.al.] ; zostavila Slavka Cíváňová]. - 1. vyd. - Nitra ; Bratislava : Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Divadelný ústav v Bratislave, 2019. - 319 s.

Divadlo v regióne : súbor príspevkov k dejinám divadla a divadelníctva v regióne Nitrianskeho kraja a výstup z vedeckej konferencie Divadelníctvo v regióne - Színház a régióiban konanej dňa 11. septembra 2020 v Štátnom archíve v Nitre, pracovisko Archív Šaľa ; Milan Belej, Peter Keresteš, Jozef Meliš. - 1. vyd. - Bratislava : Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, 2020. - 210 s.

Encyklopédia dramatických umení Slovenska. - Zv. 1.: A-L. - Bratislava : Veda, 1989. - S. 294-297.

Divadlo Andreja Bagara v Nitre má na konte ďalšie ocenenie dosky / (DC). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 28, č. 46 (2019), s. 18.

Začal sa 30. ročník medzinárodného festivalu Divadelná Nitra. In: Radničné noviny. - Roč. 3, č. 10 (2021), s. 16.

260.

1959 – bola založená **Pedagogická fakulta v Nitre**, dnes **Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre**; – 65. výročie

Literatúra: 50 rokov Pedagogickej fakulty : Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (1959 - 2009) ; [zostavovateľ: Jaromír Šimonek]. - 1. vyd. - Nitra : Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa, 2009. - 144 s.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre a jej metamorfózy : (od Pedagogického inštitútu až po súčasnú UKF) / Marcela Antošová ; Daša Nováčiková, Veronika Cillingová. - 1. vyd. - Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2019. - 244 s.

Tajomstvá UKF / Ľubica Račeková. - Fotogr. In: Občas Nečas. - Roč. 20, č. 2 (2014), s. 11-12.

261.

1959 – vznikli Žitavany. Obec vznikla zlúčením **obcí Kňazice a Opatovce nad Žitavou**; – 65. výročie

Literatúra: História a rozvoj základného školstva v Žitavanoch / Karol Drienovský. - Žitavany : ZRPŠ pri ZDŠ, 1968. - 30 s.
Žitavany a ich korene : história obcí Kňazice a Opatovce nad Žitavou / Jozef Cibira; aut. prispeli : Jozef Gajdoš, Jozef Hudec. - Zlaté Moravce : Mestský úrad, 2000. - 110 s.

262.

1959 – otvorili mestské kultúrno-vzdelávacie stredisko Park kultúry a oddychu (PKO) v Nitre; – 65. výročie

Literatúra: Desať rokov PKO Nitra / Peter Marič. In : My Nitrianske noviny - Noviny Juhozápadu. - Roč. 18, č. 43 (2009), s. 10.
Stredisko kultúry, vzdelávania, zábavy / R. Čermáň. In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 3, č. 12 (1979), s. 25.

263.

1969 – 25. septembra sa začala výstavba obchodného domu Prior v Nitre; – 55. výročie

Literatúra: Prior bol prvým obchodným domom v Nitre / E. Synaková. - Fotogr. In : Nitra. - Roč. XXXIV, č. 10 (2009), s. 10-13.

264.

1969 – bol založený podnik SPP Branko Nitra; – 55. výročie

Literatúra: Desaťročné Branko / Štefánia Schmucková. In: Nitriansky hlas. - Roč. 20, č. 11 (1979), s. 4.
Úspešná práca BRANKA / (sch). In: Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 5, č. 10 (1981), s. 17.

265.

1974 – v septembri otvorili v Nitre obchodný dom Prior; – 50. výročie

Literatúra: Brány Prioru otvorené / Vladislav Čemeš. In : Nitriansky hlas. - Roč. 15, č. 37 (1974), s. 3.
Prior bol prvým obchodným domom v Nitre / E. Synaková. In : Nitra. - Roč. XXXIV, č. 10 (2009), s. 10-13.

266.

1974 – v areáli Agrokomplexu v Nitre sa konala prvá celoštátna poľnohospodárska výstava; – 50. výročie

Literatúra: Agrokomplex 2022 - po troch rokoch otvorené brány výstavniska / Marián Kukučka, Marián Dukes. - Fotogr. In: Moderná mechanizácia v poľnohospodárstve. - Roč. XXV, č. 9 (2022), s. 18-19.
Agrokomplex v Nitre privítal počas 4 výstavných dní 82 108 návštevníkov / MPRV SR. - Fotogr. In: Moderná mechanizácia v poľnohospodárstve. - Roč. XXV, č. 9 (2022), s. 74.

267.

1979 – v Nitre začal pôsobiť Inštitút výchovy a vzdelávania Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR (v súčasnosti Agroinštitút); – 45. výročie

Literatúra: Vysokú odbornosť aj do poľnohospodárstva / Š. Schmucková. In : Život a kultúra mesta Nitry. - Roč. 4, č. 7 (1980), s. 10-11.

268.

1984 – v obci Hájske vznikla folklórna skupina Kepeždanka; – 40. výročie

Literatúra: Kepeždanka : 25. výročie. - [Hájske : Kepeždanka, 2009]. - [6] s.
30. výročie FS Kepeždanka / Ivan Hambalek. - Fotogr. In: Obecné noviny. - Č. 4 (2014), s. 7.

269.

1984 – bolo založené Národopisné múzeum v Topoľčiankach; – 40. výročie

Literatúra: Národopisné múzeum má 30 rokov / Mária Kuklová. In: Naše Topoľčianky. - Roč. XII, č. 2 (2014), s. 4.
35 rokov Národopisného múzea v Topoľčiankach / Mária Kuklová. - Fotogr. In: Naše Topoľčianky. - Roč. XVII, č. 2 (2019), s. 1.

270.

1989 – bola zriadená výstavnícka organizácia so sídlom v Nitre - Agrokomplex Nitra. Organizuje národné a medzinárodné veľtrhy a výstavy rôzneho zamerania; – 35. výročie

Literatúra: Encyclopaedia Beliana. - Zv. 1.: A-Belk. - Bratislava : SAV a Veda, 1999. - S. 93.
Tradičie slovenského vidieka : včelári na výstave v Nitre nechýbali / TS/MP. - Fotogr. In: Včelár. - Roč. XCV, č. 9 (2021), s. 174.

271.

1989 – bola založená Základná umelecká škola Imricha Godina vo Vrábľoch; – 35. výročie

Literatúra: Godinova súťaž doteraz najkvalitnejšia / Eva Dóriová. - Fotogr. In: Naše Vráble, Roč. 3, č. 10 (2006), s. 1-2.
Úspechy Základnej umeleckej školy I. Godina / [autor] - ed -. - Fotogr. In: Naše Vráble. - Roč. 2, č. 14 (2005), s. 5.

272.

1989 – vznikla rocková kapela Gladiator v Alekšinciach; – 35. výročie

Literatúra: Alekšičanov videl celý svet / Ľuboš Štrba, Miloš Hladký. - Fotogr. In: Nový nitriansky hlas. - Roč. 3, č. 43 (22.-28.10.1993), s. 1.
Najúspešnejšou skupinou sa stal rockový Gladiátor / Valéria Koszoruová. - Fotogr. In: Národná obroda. - Roč. 9, č. 52 (4.3.1998), s. 12.
Skupina Gladiator dnes vydáva svoj prelomový slovenský album / Dalibor Hladík. - Fotogr. In: Sme. - Roč. 7, č. 85 (14.4.1999), s. 8.

273.

1994 – 1. decembra bola otvorená Základná umelecká škola v Mojmírovciach; – 30. výročie

Literatúra: 20. výročie vzniku Základnej umeleckej školy Mojmírovce / Rudolf Arpáš. In: Mojmírovčan. - Roč. XXI, č. 3 (2015), s. 8.
Vianočný koncert ZUŠ Mojmírovce / Ivana Beňušíková. - Fotogr. In: Mojmírovčan. - Roč. XXI, č. 1-2 (2015), s. 16.

274.

1994 – bol organizovaný benefičný koncert v Nitre – „Hoj vlast' moja“; – 30. výročie

Literatúra: Hoj, vlast' moja / [autor] - mba -. In: Nitrianske noviny. - Roč. 14, č. 32 (2005), s. 22.
Hviezdy operného neba na "Hoj, vlast' moja" / (sy). In: Nitra. - Roč. XXXIV, č. 9 (2009), s. 28.

275.

1994 – vznikla Slovenská akadémia pôdohospodárskych vied v Nitre (SAPV); – 30. výročie

Literatúra: Slovenská akadémia pôdohospodárskych vied v desiatom roku svojej činnosti / Alexander Sommer. In: Slovenský chov. - Roč. 9, č. 1 (2004), s. 46-47.

276.

1999 – vznikol spevácky zbor Lipka v Nitre-Dolných Krškanoch; – 25. výročie

Literatúra: Lipka krstila svoje CD / (MP). - Fotogr. In: My Nitrianske noviny. - Roč. 25, č. 6 (2016), s. 13.
Lipka úspešná aj vo Viedni / (MP). In: My Nitrianske noviny. - Roč. 24, č. 3 (2015), s. 11.

277.

2004 – vznikol **folklórny súbor Furmani v Nitre**. Súbor spracováva hudobný, piesňový a tanečný materiál regiónov Ponitria, Tekova, Podzoboria a Topoľčian; – 20. výročie

Literatúra: Folklórny súbor Furmani zachováva folklórne tradície / [autor] (S). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIX, č. 4 (2014), s. 7.

Furmani si ctia ľudové tradície. - Fotogr. In: Mozaika miestnej kultúry. - Nitra : Krajské osvetové stredisko v Nitre, 2015. - S. 11.

Furmani si priniesli cennú trofej z európskeho festivalu / Ľudmila Synaková. - Fotogr. In : Nitra. - Roč. XXXV, č. 9 (2010), s. 1 a 12.

278.

2004 – 26. októbra vznikol **ženský spevácky zbor Cantica v Močenku**; – 20. výročie

Literatúra: Festival Cantate: prehliadka speváckych zborov s galavečerom: 26.10.-27.10.2018, Kostol sv. Gorazda v Nitre / Zostavila Mária Šulíková. - Nitra: Krajské osvetové stredisko v Nitre, 2018. - S. [4]. [Programový bulletin]

Močenok : monografia obce : príroda, história, súčasnosť, pamiatky, tradície / Peter Keresteš a kolektív. - 1. vyd. - Nitra : En Ars, 2020. - 542 s.

279.

2009 – 9. septembra otvorili v **Nitre nákupno-zábavné centrum Mlyny**; – 15. výročie

Literatúra: Obchodné centrum spolupracuje aj s mestom / (sy). - Fotogr. In: Nitra. - Roč. XXXIX, č. 10 (2014), s. 7.

280.

2009 – bol založený **Paraglidingový klub Zobor air Nitra**. Každoročne organizuje aj paraglidingovú súťaž v Nitre Zobor cup; – 15. výročie

Literatúra: Nitra z oblakov vďaka Zoboru tu máme skvelé podmienky na lietanie / Timea Galová. - Fotogr. In: Radničné noviny. - Roč. 4, č. 6 (2022), s. 13-15.

281.

2014 – 1. septembra otvorili v **Lužiankach Súkromnú základnú umeleckú školu**; – 10. výročie

Literatúra: Súkromná základná umelecká škola v Lužiankach / František Horník. - Fotogr. In: Lužianske novinky. - Roč. XX, č. 1 (2017), s. 14-15.

282.

2019 – bola založená **dievčenská skupina Ulijanka** na Katedre etnológie a folkloristiky Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v **Nitre**. V repertoári majú piesne z viacerých lokalít Slovenska; – 5. výročie

Literatúra: Ulijanky spája láska s spevu aj priateľstvo / Jana Krajčovičová. - Fotogr. In: Náš čas. - Roč. XXIII, č. 6 (2019), s. 20-21.

MDT : 015(437.622):929
NÁZOV : Kalendár výročí osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce na rok 2024
PODNÁZOV : Súpis jubilujúcich osobností a udalostí okresov Nitra, Šaľa a Zlaté Moravce
ZOSTAVOVATEĽ : Mgr. Zuzana Mičúchová
ZODP. REDAKTOR : PhDr. Ingrid Meňky, riaditeľka Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre
MIESTO VYDANIA : Nitra
ROK VYDANIA : 2023
VYDAVATEĽ : Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre
NÁKLAD : 25 kusov

ISBN 978-80-85143-88-1
EAN 9788085143881